

Onderzoeksverslag

Me, myself and money;

Financiële zelfredzaamheid van jongeren na het traject bij Kamers met Kansen 2Live of woonbegeleiding van Stichting Oosterpoort.

Fiona Vroomans MSW-05

Studentnummer: 53181

Datum verslag: 13-2-2014

Datum afstuderen: 25-08-2014

Trefwoorden opdracht: Financiële zelfredzaamheid, jongeren, woonbegeleiding

Inhoud

1.	Samenvatting	2
2.	Inleiding.....	3
3.	Praktijktheoretisch kader / achtergrond.....	5
4.	Probleem-,doel- en vraagstelling	10
5.	Onderzoeksbenadering en methode.....	11
5.1	Onderzoeksvraag 1: Welke competenties hebben en/of leren de jongeren nu en welke niet?	11
5.2	Onderzoeksvraag 2: Welke kennis en middelen hebben begeleiders nu?	14
5.3	Onderzoeksvraag 3: Welke kennis en middelen hebben begeleiders volgens henzelf en hun leidinggevende nodig om jongeren de competenties te leren, waarover de jongeren nu nog niet beschikken?	15
5.4	Onderzoeksvraag 4: Welke kennis en middelen hebben begeleiders volgens literatuur nodig om jongeren de competenties te leren, waarover de jongeren nu nog niet beschikken?	15
5.5	Betrouwbaarheid en validiteit	16
6	Resultaten	17
6.1	Onderzoeksvraag 1: Welke competenties hebben en/of leren de jongeren nu en welke niet?	17
6.1.1	Conclusie onderzoeksvraag 1: Welke competenties hebben en/of leren de jongeren nu?	19
6.2	Onderzoeksvraag 2: Welke kennis en middelen hebben begeleiders nu? + Onderzoeksvraag 3: Welke kennis en middelen hebben volgens henzelf en hun leidinggevende nodig om jongeren de competentie 'Vooruit kijken' te leren?	19
6.2.1	Sparen	20
6.2.2	Geplande veranderingen	25
6.2.3	Ongeplande veranderingen	29
6.2.4	Verzekeringen	30
6.2.5	Vooruit kijken als geheel.....	33
6.3	Onderzoeksvraag 4: Welke kennis en middelen hebben begeleiders volgens literatuur nodig om jongeren de competenties 'Vooruit kijken' te leren?	37
6.3.1	Sparen	37
6.3.2	Verzekeringen	39
6.3.3	Vooruit kijken.....	39
7	Conclusie/discussie/aanbevelingen	43
7.1	Conclusie.....	43
7.2	Discussie	44
7.3	Aanbevelingen	45
	Bibliografie	47
	Bijlagen.....	50

1. Samenvatting

Voor u ligt het onderzoeksverslag van een onderzoek dat uitgevoerd is ten bate van het project “Me, myself and Money” dat in september 2012 is gestart.

Veel jongeren die bij woonbegeleiding van Stichting Oosterpoort en 2Live wonen, hebben grote problemen op het financiële vlak. De begeleiders hebben niet voldoende kennis en vaardigheden om hen hier adequaat in te begeleiden. Hierdoor zijn veel jongeren aan het einde van hun traject nog onvoldoende financieel zelfredzaam.

Uit het onderzoek blijkt dat jongeren de meeste competenties van financiële zelfredzaamheid, zoals opgesteld door het Nibud (Nibud, 2012a), maar matig beheersen. Maar, omdat het voor het dit project te groot werd om alle competenties verder te onderzoeken, is er gekozen om dit onderzoek te richten de competentie die de jongeren het minst goed beheersen. Dit is de competentie ‘Vooruit kijken’. Hier gaat het om sparen, rekening houden met geplande en ongeplande veranderingen en verzekeringen. Ofwel, om nu al rekening te houden met de toekomst, die dichterbij is dan ze soms denken.

Uit interviews blijkt dat de begeleiding erg wisselend per begeleider is en dat ieder handelt vanuit zijn eigen privé- of werkervaring op het gebied van financiën. Veel begeleiders missen de noodzakelijke kennis op het gebied van ‘Vooruit kijken’. Aan het ene item van ‘Vooruit kijken’ wordt meer aandacht besteed dan aan het andere, terwijl ze allemaal heel belangrijk zijn. Daarnaast blijkt dat veel jongeren in deze setting een risicogroep te zijn voor financiële problemen. Deze risicofactoren zitten voornamelijk in het gebied van de houding van de jongeren (motivatie, persoonskenmerken, normen en waarden) en de begeleiders ervaren juist op dat gebied de meeste moeite.

Uit het literatuuronderzoek blijkt verder dat motiverende gespreksvoering een goede methode zou zijn om aan de houdingsaspecten van jongeren te werken. De methode sluit daarnaast goed aan bij de coachende rol, die de begeleiders nu voornamelijk hanteren en waar ook hun voorkeur ligt. Veel begeleiders doen nu juist het tegenovergestelde van deze methode.

Naast het aanleren van deze methode, wordt aanbevolen dat begeleiders meer kennis moeten opdoen op het gebied van ‘Vooruit kijken’. Dit kan op verschillende manieren gerealiseerd worden. Meer kennis zorgt daarnaast voor meer eenheid tussen de begeleiders. Het onderling meer delen en van elkaar leren is hiervoor ook een middel. Een handreiking met alle items voor begeleiders wordt geadviseerd. Dit zou er uiteindelijk voor alle competenties kunnen komen, nadat ook deze onderzocht zijn.

2. Inleiding

De opdracht voor het project “Me, myself and money” is gekomen vanuit Kamers met kansen 2Live (2Live) en woonbegeleiding van Stichting Oosterpoort (woonbegeleiding).

Kamers met Kansen is een landelijk concept, waarin de samenwerking met andere organisaties een belangrijke rol speelt. 2Live is opgezet vanuit het landelijk concept. Het is een woonvorm waar 20 jongeren van 17 tot 25 jaar op maat worden ondersteund in wonen, werken, leren, netwerkontwikkeling, vrijetijdsbesteding en andere vaardigheden die nodig zijn om de aansluiting met de samenleving te hervinden en te behouden. Jongeren kunnen hier maximaal 2 jaar wonen. Stichting Oosterpoort (instelling voor jeugd- en opvoedhulp) is een partner van 2Live en zij heeft bij 2Live standaard 5 plekken voor jongeren met een 24-uurs indicatie geplaatst worden.

Woonbegeleiding heeft met dezelfde doelgroep te maken. De begeleiding is daar alleen meer ambulante. Op beide plekken is het doel dat jongeren na het doorlopen van het traject geheel zelfstandig in de maatschappij kunnen functioneren.

Beide groepen lopen tegen dezelfde kwestie aan; jongeren gaan slecht met hun financiën om.

De meeste jongeren komen bij de start van hun traject bij 2Live of bij woonbegeleiding met doelen binnen het financiële leefgebied. Veelgehoorde kreten in intakegesprekken zijn: “Ik wil mijn financiën op orde hebben”, “Leer mij met geld om te gaan”, “Leer mij sparen” en “Help mij bij het oplossen van mijn schulden”.

Uit de aanmeldformulieren en indicatiebesluiten blijkt dat bijna alle jongeren die zich aanmelden bij 2Live en woonbegeleiding een hulpvraag hebben over de omgang met hun financiën. Deze hulpvraag blijkt lastiger te beantwoorden dan men zou verwachten. Dit leerdoel staat vaak het langste open, terwijl daar vanaf de start van het traject aan gewerkt wordt. Uit eindevaluaties en uit bevragingen van de begeleiders blijkt dat veel jongeren het traject bij 2Live en woonbegeleiding afsluiten, terwijl ze hun doelen binnen het financiële leefgebied nog niet allemaal behaald hebben. Dit geldt zowel voor jongeren die eerder dan de maximale termijn die voor het traject staat uitstromen, als voor de jongeren die gebruik maken van de maximale tijd. Terwijl op verschillende manieren ingezet wordt op de doelen over financiën (kasboek, begroting, gesprekken), lukt het op een of andere manier niet ze te behalen.

Als ze wel zouden leren om zelfstandig met hun financiën om te gaan, zijn zij beter en eventueel eerder voorbereid op geheel zelfstandig wonen. Jongeren voelen zich daarnaast zekerder, wat weer een positieve weerslag heeft op de andere leefgebieden. De jongeren hebben minder last van negatieve invloeden die bij geldproblemen horen, zoals: stress, spanning, angst, verminderd concentratievermogen en verminderde motivatie om te werken (bij schulden, moet een deel van de inkomsten afgestaan worden aan schuldeisers) (Haster, 2009). Deze negatieve invloeden hebben vervolgens minder invloed op de andere leefgebieden, waardoor meer persoonlijke ruimte ontstaat om aan de doelen in die gebieden te werken.

Als hun eigen begeleider hen hiermee kan helpen, betekent dit ook dat ze niet weer een andere hulpverlener krijgen die zich met hun leven gaat bemoeien, of waaraan zij hun verhaal weer moeten doen.

Daarnaast kan een betere financiële zelfredzaamheid van jongeren bijdragen aan het verminderen van de schuldenproblematiek. In 2008 had al ruim een derde van de jongeren schulden (Bos, 2008) en daarvan waren veel jongeren laag opgeleid en woonde vaker niet meer thuis (Wijzer in geldzaken, 2010; Nibud, 2013i), net zoals de doelgroep van dit onderzoek. De gevolgen hiervan kunnen groot zijn, zowel voor de jongeren als voor de maatschappij. De jongeren kunnen bijvoorbeeld in een isolement komen of in de criminaliteit terecht komen. De maatschappij draait voor de kosten van eventuele schuldhulpverlening (of andere begeleiding) op en van de kosten ontstaan door de criminaliteit.

De werkwijze van elke begeleider lijkt erg verschillend. Er worden verschillende middelen ingezet door de begeleiders van 2Live en van woonbegeleiding. Ieder team werkt vanuit eigen kennis en ervaring. De successen zijn hierin wisselend, maar geen van allen hebben geleid tot een effectieve, werkbare werkwijze. Alle begeleiders lopen tegen hetzelfde probleem aan: “We hebben te weinig in handen om jongeren te leren een gezonde financiële huishouding te voeren.”

Uit eindevaluaties en uit navraag bij begeleiders blijkt dat sommige jongeren alleen nog bij 2Live of woonbegeleiding wonen, omdat ze nog niet op een goede manier met hun financiën kunnen omgaan. Als begeleiders in staat zijn de jongeren te leren financieel zelfredzaam te worden zou dit betekenen dat jongeren sneller kunnen uitstromen.

Verder willen de organisaties kwalitatief goede hulpverlening aanbieden. Ze willen een duidelijke, gestructureerde methodiek, die in de organisatie geborgd kan worden. Daarmee kunnen zij aantonen dat zij kwalitatieve en effectieve hulpverlening bieden aan jongeren die hulp nodig hebben binnen het financiële leefgebied. Er wordt daarmee beter gewerkt vanuit de visies van 2Live en Oosterpoort (2Live, 2012; Oosterpoort, 2012).

Om te weten wat begeleiders nodig hebben om jongeren te leren beter met hun financiën om te gaan, is een onderzoek uitgevoerd. Voordat de resultaten besproken worden, zal eerst de theoretische achtergrond, de probleem- doel- en vraagstelling en de gebruikte methoden beschreven worden.

Na de resultaten volgen de conclusies, de discussie en de aanbevelingen.

3. Praktijktheoretisch kader / achtergrond

Volgens het Nibud (2012) is iemand financieel zelfredzaam “wanneer hij weloverwogen keuzes maakt zodanig dat zijn financiën in balans zijn, zowel op de korte als op de lange termijn” (p. 7).

Het woord dat hier het meest uitspringt is “zelfredzaam” en is misschien voor sommigen nieuw. Er zijn verschillende definities van zelfredzaamheid en de term wordt dan ook te pas en te onpas gebruikt (Peeters & Cloin, 2012). Indien men naar het woord zelf kijkt, komt je al snel op iets als “jezelf kunnen redden”. In diverse woordenboeken staan definities van gelijke strekking, zoals de definitie van Encyclo.nl: “als je zelfstandig bent en je eigen problemen kunt oplossen”

In een kamerstuk over een wetsvoorstel van het WMO staat de volgende definitie van zelfredzaamheid: “in staat zijn tot het uitvoeren van de noodzakelijke algemene dagelijkse levensverrichtingen en het voeren van een gestructureerd huishouden” (De Staatssecretaris van Volksgezondheid, 2013, p. 4).

De term wordt de laatste jaren steeds meer gebruikt en lijkt samen te vallen met de bezuinigingen in de zorg en welzijn. Op zich is dit logisch, want als mensen zelfredzamer zijn hebben zij minder hulp nodig van de overheid en kosten zij de overheid minder geld. Maar iemand is ook zelfredzaam als hij hulp van derden (in eigen netwerk of een professional) inschakelt en met die hulp zichzelf kan redden (Peeters & Cloin, 2012).

Indien dit vertaald wordt naar de doelgroep van dit onderzoek zou je kunnen zeggen dat wanneer jongeren meer zelfredzaam zijn zij minder geld kosten van de overheid en zij eerder op eigen benen kunnen komen te staan. Dit sluit goed aan bij de doelstelling van woonbegeleiding en bij 2Live. Ook zij streven ernaar dat jongeren binnen een bepaalde tijd leren zichzelf geheel te redden, of dat, wanneer dit niet haalbaar is, diegene de hulp kan inschakelen die hij nodig heeft.

Dit onderzoek richt zich specifiek op het financiële gedeelte van zelfredzaamheid. Uit verschillende onderzoeken van het Nibud en platform CentiQ, Wijzer in geldzaken blijkt dat het financieel inzicht en financieel bewustzijn van groepen burgers ernstig te kort schiet (Nibud, 2010). En blijkbaar ook bij de jongeren die bij woonbegeleiding en 2Live wonen.

Om financieel zelfredzaam te zijn volgens de definitie van het Nibud, zijn een aantal competenties vereist.

Algemene competenties Nibud (Nibud, 2012a):

1. In kaart brengen

De consument beschikt over een overzicht dat inzicht geeft in de mogelijkheden om zijn financiën in balans te houden.

2. Verantwoord besteden

De consument besteedt zijn inkomsten zodanig dat zijn huishoudfinanciën op de korte termijn in balans zijn.

3. Vooruit kijken

De consument realiseert zich dat wensen en gebeurtenissen op de middellange en de lange termijn financiële gevolgen hebben en stemt zijn huidige bestedingen hierop af.

4. Bewust financiële producten kiezen

De consument kiest financiële producten op basis van budgettaire overwegingen en passend bij zijn persoon en persoonlijke huishoudsituatie.

5. Over voldoende kennis beschikken

De consument beschikt over alle relevante kennis om zijn huishoudfinanciën op de korte, middellange en de lange termijn in balans te brengen en te houden.

Onder deze competenties staan weer een aantal subcompetenties beschreven, die mensen moeten beheersen willen ze de hoofdcompetentie volledig beheersen.

Voor jongeren van 19 tot en met 23 heeft het Nibud in 2012 specifiek competenties beschreven, maar wil deze nog gaan clusteren om internationaal meer eenheid te creëren, zoals ze ook gedaan heeft met de competenties die hierboven beschreven staan. De competenties voor jongeren zijn hieruit afgeleid en zijn goed bruikbaar voor jongeren (Sanne Lamers, medewerker Nibud, persoonlijke mededeling, 12-02-2013).

Binnen het onderzoek worden de 5 competenties van het Nibud gekoppeld aan de competenties van de jongeren van 2Live en woonbegeleiding. Met de uitkomsten hiervan kan bepaald worden waar de praktijkverbeterinterventie zich op moet gaan richten.

Een competentie bestaat uit kennis, vaardigheden en houding. Het ontwikkelen van kennis en vaardigheden zijn het meeste concreet. Lastiger zijn de competenties die liggen in het gebied van houding: motivatie, zelfbeeld en waarden & normen (Haster, 2009).

Het ijsbergmodel van McClelland geeft een overzicht van factoren die gedrag bepalen. Hij vergelijkt een persoon met een ijsberg, waarvan alleen het topje het zichtbare gedeelte van een persoon laat zien; het gedrag dat de persoon vertoont. Het topje berust echter op een veel groter onzichtbaar gedeelte, maar dit ligt onder de waterlijn en is dus niet zichtbaar, terwijl dit gedeelte wel bepalend is voor het gedrag dat de persoon vertoont (vaak onbewust).

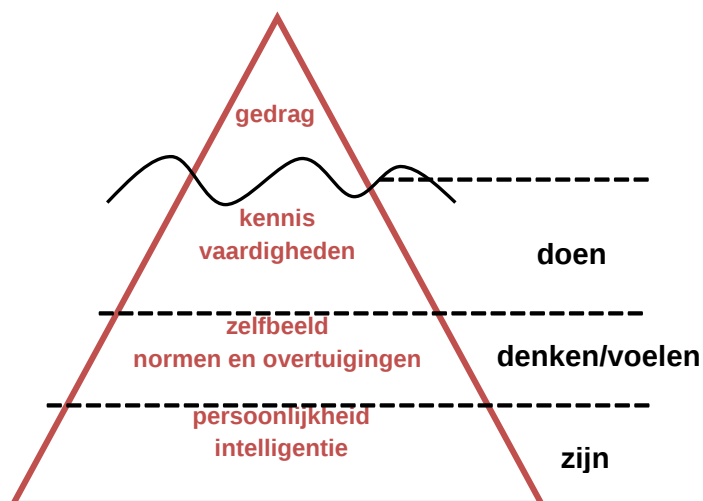

Fig1. Het ijsbergmodel van McClelland
(Nibud: Marion Weijers, Albert Luten, 2009)

In het leren van de competenties is het daarom van belang dat er voor alle drie de lagen aandacht is. Zo zal bijvoorbeeld met het aanbieden van kennis rekening gehouden moeten worden met de intelligentie. Of dat voor iemand die van nature goedgezind is, het meer moeite zal kosten om een kritische houding aan te nemen, dan bij iemand die sceptisch de wereld in kijkt.

Bij elke competentie zal dus door de begeleiding gekeken moeten worden waar de focus op moet komen te liggen en dit kan per jongere verschillend zijn; als de begeleider weet aan welke competentie meer aandacht besteed moet worden, kan hij de inschatting maken of de focus op kennis, vaardigheid of houding moet liggen. De begeleider moet dan wel weten wat elke competentie inhoudt en hoe hij dit een jongere kan leren.

De begeleiding die begeleiders bieden op het financiële vlak is voor een groot deel gebaseerd op de kennis en de middelen die zij hiervoor tot hun beschikking hebben. In de begeleiding kan men drie rollen aanmerken; de expert, de adviseur of de expert (deskundige). In de expert rol geeft de begeleider aan dat hij de kennis heeft en de ander deze op moet volgen. Deze vorm heeft een hoge kwaliteit, maar de acceptatie ligt vaak lager. De adviseur zoekt samen met de ander naar een aanpak

en hij adviseert de ander wat te doen. Dit heeft een hoge effectiviteit, maar als het advies niet opgevolgd wordt, kan veel energie verloren gaan. De coach probeert de ander in beweging te laten komen en zelf op zoek te gaan naar de beste aanpak of oplossing. Dit zorgt ervoor dat er een hoge acceptatie is, maar de kans bestaat dat er geen gebruik gemaakt wordt van de expertise van de begeleider. Elke rol heeft zijn eigen kracht en zwaktes (David & Pelt, 2010).

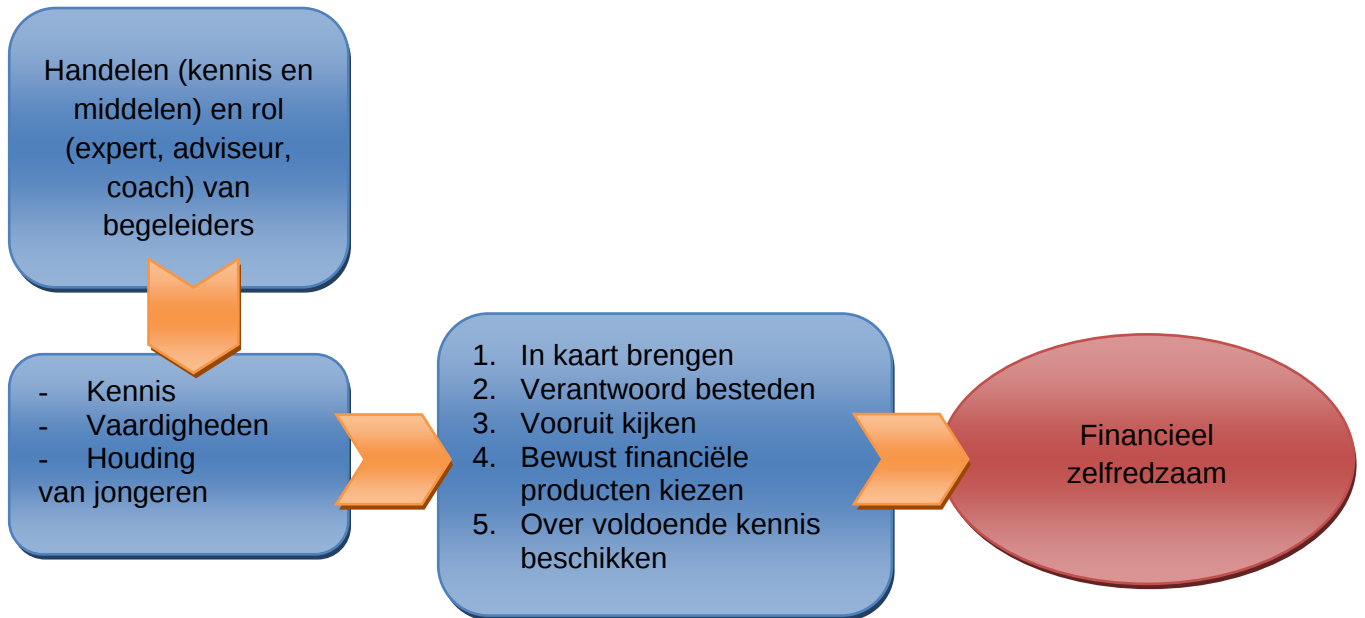
Met bovenstaande informatie is tot het volgende conceptueel model gekomen, met de aspecten en indicatoren die in het onderzoek gebruikt zijn. Daaronder is het schematisch weergegeven in het conceptueel model.

Conceptueel ontwerp

Concept(en)	Aspecten, indicatoren.
Financiële zelfredzaamheid	1. In kaart brengen De consument beschikt over een overzicht dat inzicht geeft in de mogelijkheden om zijn financiën in balans te houden. De consument is in staat om: • een inkomen te genereren op het sociaal minimum; • subsidies, tegemoetkomingen en toeslagen aan te vragen; • zijn financiële administratie overzichtelijk te bewaren; • financiële correspondentie doelmatig en juist af te handelen; • een bank- en een spaarrekening te beheren; • rekeningen, toekenningen, bij- en afschrijvingen te controleren op juistheid; • vast te stellen wat zijn netto inkomsten zijn; • een overzicht te maken van zijn inkomsten en uitgaven per jaar; • te berekenen welk bedrag hij (per maand) nodig heeft voor zijn noodzakelijke uitgaven; • te berekenen welk bedrag hij (per maand) over houdt voor uitgaven waarin hij een keuze heeft; • een overzicht te maken van zijn gemiddelde inkomsten en uitgaven per maand; • een overzicht te maken van zijn bezittingen en schulden. 2. Verantwoord besteden De consument besteedt zijn inkomsten zodanig dat zijn huishoudfinanciën op de korte termijn in balans zijn. De consument is in staat om: • zijn dagelijkse bestedingen te bewaken; • zijn betalingsverplichtingen na te komen; • prioriteiten aan te brengen in zijn bestedingen op basis van noodzakelijkheid; • niet-maandelijkse extra inkomsten doelmatig te benutten; • criteria te ontwikkelen voor de prijs-kwaliteitverhouding van producten; • zich weerbaar op te stellen t.o.v. reclame, sociale druk, etc.; • zijn koopgedrag aan te passen aan het beschikbare budget; • financiële tekorten te signaleren; • een overzicht te maken van zijn betalingsachterstanden; • financiële problemen op te lossen; • een beroep te doen op zijn rechten als consument 3. Vooruit kijken De consument realiseert zich dat wensen en gebeurtenissen op de middellange en de lange termijn financiële gevolgen hebben en stemt zijn huidige bestedingen hierop af. De consument is in staat om: • te beoordelen of hij in geval van (geplande en ongeplande) wensen en gebeurtenissen over voldoende inkomsten beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen blijven voldoen; • te beschikken over een positief eigen vermogen voor (geplande en ongeplande) hoge uitgaven;

	• mogelijke (geplande en ongeplande) hoge uitgaven op de middellange en de lange termijn verantwoord op te vangen door middel van sparen of lenen; • te beoordelen welke verzekeringen in zijn situatie noodzakelijk, wenselijk of verplicht zijn; • maatregelen te bedenken waardoor hij een terugval in het inkomen door (geplande en ongeplande) veranderde omstandigheden in de toekomst kan opvangen; • acties te ondernemen waardoor de huishoudfinanciën in geval van (geplande en ongeplande) wensen en gebeurtenissen in balans blijven. 4. Bewust financiële producten kiezen De consument kiest financiële producten op basis van budgettaire overwegingen en passend bij zijn persoon en persoonlijke huishoudsituatie. De consument is in staat om: • rendement en risico van verschillende typen financiële producten tegen elkaar af te wegen; • financiële producten te beoordelen op kosten en rendement, looptijd en voorwaarden voor acceptatie en uitsluiting; • te berekenen of premies, rente en aflossingen voor financiële producten binnen het budget passen. 5. Over voldoende kennis beschikken De consument beschikt over alle relevante kennis om zijn huishoudfinanciën op de korte, middellange en de lange termijn in balans te brengen en te houden. De consument is in staat om: • informatiebronnen te raadplegen over financiële onderwerpen; • de juiste instantie of dienstverlener te raadplegen bij financiële vragen of problemen; • te beoordelen welke begrippen uit de financiële dienstverlening op hem van toepassing zijn; • de benodigde berekeningen te maken voor het beheer van zijn huishoudfinanciën; • te beoordelen wat zijn rechten en plichten zijn als consument; • globaal te beoordelen of en in hoeverre veranderingen in de financiële regelgeving en ontwikkelingen op de financiële markt op hem van toepassing zijn; • globaal te beoordelen welke sociale-zekerheidsregelingen op hem van toepassing zijn. (Nibud, 2012a)
Competentie	• Kennis: dingen die iemand weet en kent. • Vaardigheden: bepaalde fysieke of mentale handelingen uitvoeren. • Houding: de bereidheid om die kennis en vaardigheden te benutten (motivatie, zelfbeeld, waarden & normen en persoonlijkheid) (Haster, 2009) (Onderwijsraad, 2002) (Nibud: Marion Weijers, Albert Luten, 2009)
Begeleiders	• Persoonlijk begeleiders van 2Live • Begeleiders van woonbegeleiding Oss • Begeleiders van woonbegeleiding Den Bosch De geboden begeleiding is gebaseerd op de kennis en middelen van de begeleiders. • Expert • Adviseur • Coah

Conceptueel model

Figuur 2. Conceptueel model

4. Probleem-,doel- en vraagstelling

Uit onderzoeken vanuit het Nibud blijkt dus dat ieder persoon een vijftal competenties nodig heeft om financieel zelfredzaam te zijn. Deze competenties zijn weer onder te verdelen in meer specifieke vaardigheden.

Vanuit ervaring van de onderzoeker en samenwerking met collega's lijkt het erop dat de begeleiders niet op de hoogte zijn van alle competenties en begeleiding bieden op maar een deel van deze competenties. Dit zou kunnen verklaren dat jongeren het traject afsluiten terwijl ze nog niet financieel zelfredzaam zijn.

In het projectcontract is de volgende praktijkvraag geformuleerd.

'Wat hebben begeleiders van 2Live en woonbegeleiding nodig om de jongeren te leren financieel zelfredzaam te zijn?'

Om hier antwoord op te krijgen is eerst onderzocht welke competenties de jongeren al wel beheersen en waar waarschijnlijk dus al voldoende aandacht aan besteed wordt en over welke competenties de jongeren nog niet beschikken en waar dus meer aandacht voor moet komen. Hieruit is de volgende probleemstelling geformuleerd.

Probleemstelling:

Aan welke competenties van jongeren moeten de begeleiders van 2Live en woonbegeleiding meer aandacht besteden, zodat de jongeren financieel zelfredzaam worden en wat hebben de begeleiders hiervoor nodig?

De doelstelling van het onderzoek kan worden uiteengezet in een doelstelling *van* het onderzoek en een doelstelling *in* het onderzoek (Harinck, 2012).

Doelen van onderzoek:

Een methodiek/instrument/training voor begeleiders om jongeren te leren financieel zelfredzamer te worden.

Doelen in onderzoek:

- Inzicht in de competenties die jongeren nog nodig hebben voor financiële zelfredzaamheid.
- Inzicht in wat de begeleiders nodig hebben om jongeren te leren financieel zelfredzaam te worden.

Om antwoord te kunnen geven op de probleemstelling zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd.

Onderzoeksvragen:

1. Welke competenties hebben en/of leren de jongeren nu en welke niet?
2. Welke kennis en middelen hebben begeleiders nu om de jongeren die competentie te leren, waarover zij nu nog het minst beschikken?
3. Welke kennis en middelen hebben begeleiders volgens henzelf en hun leidinggevende nodig om jongeren die competentie te leren, waarover zij nu het minst beschikken?
4. Welke kennis en middelen hebben begeleiders volgens literatuur nodig om jongeren die competenties te leren, waarover de jongeren nu nog niet beschikken?

5. Onderzoeksbenadering en methode

Om antwoord te krijgen op de onderzoeksvragen is een mixed-strategie (Robson, 2011) onderzoek uitgevoerd, aangezien elke onderzoeksvraag om een ander type onderzoek vraagt. Verder gaat het om een flexibel design, aangezien de methode van onderzoeksvraag 2,3 en 4 aangepast is aan de uitkomsten van onderzoeksvraag 1.

Per onderzoeksvraag is beschreven hoe deze onderzocht is. Vervolgens wordt de betrouwbaarheid en validiteit toegelicht.

5.1 Onderzoeksvraag 1: Welke competenties hebben en/of leren de jongeren nu en welke niet?

Om deze vraag te beantwoorden is een kwantitatief onderzoek uitgevoerd vanuit een fixed design (Robson, 2011). Er is een enquête met 41 vragen (zie bijlage 1) uitgezet onder jongeren die nu bij woonbegeleiding of 2Live wonen, die daar gewoond hebben en onder hun begeleiders. De vragen zijn aan de hand van de uitgewerkte, specifieke competenties van het Nibud opgesteld. Er is rekening gehouden met het niveau van de jongeren. Hiervoor is gekeken naar een bestaande vragenlijst van Stichting Weet Wat Je Besteedt en er is gebruik gemaakt van de ervaring van de onderzoeker met de doelgroep. De vragen zijn daarnaast besproken met een manager en een begeleider van 2Live. De vragen met betrekking tot de specifieke competenties waren Likertschaalvragen met de volgende antwoordmogelijkheden:

- 1 = Helemaal mee oneens
- 2 = gedeeltelijk mee oneens
- 3 = niet mee eens/niet mee oneens
- 4 = Gedeeltelijk mee eens
- 5 = Helemaal mee eens

Naast Likertschaalvragen waren er een vijftal vragen waarin gevraagd werd of er begeleiding geboden is per specifieke competentie. Deze specifieke competenties waren individueel selecteerbaar.

Het perspectief van de vraagstelling is per onderzoeksgroep aangepast aan de diverse onderzoekseenheden. De enquête is eerst getest op een aantal jongeren die de onderzoeker zelf begeleidt. Met die ervaringen is de test aangepast. In de enquête staan, naast vragen over de competenties, ook een aantal vragen over de begeleiding, om te weten te komen of er aandacht besteedt wordt (of besteed werd) aan de verschillende competenties door de begeleiders.

De enquête was online in te vullen. Hierbij is gebruik gemaakt van Google spreadsheets.

Om de respons te vergroten zijn er onder de deelnemers 6 bioscoopbonnen verloot.

In de teamvergaderingen van de desbetreffende teams is het doel en de werkwijze aan de begeleiders en leidinggevenden uitgelegd.

Aan verschillende groepen is gevraagd de vragenlijst in te vullen (zie hiervoor ook tabel 1 en 2):

- Willekeurige groep van vijftien jongeren die doelen hebben omtrent hun financiën en die minimaal een half jaar bij 2Live of woonbegeleiding te Oss of Den Bosch wonen. De begeleiders hebben anders geen kans gehad om hen te begeleiden op het financiële vlak. De verhouding vrouwen en mannen is gelijk met werkelijke bezetting. Per woonvorm is een lijst opgesteld van de jongeren die aan de criteria voldeden. De totale groep bestond uit vierentwintig personen. Zij zijn door een begeleider van het desbetreffende team at random uit aparte lijsten gekozen. De begeleiders van deze jongeren is gevraagd of zij de enquête in willen laten invullen tijdens een begeleidingsgesprek. Dit omdat anders de verwachting was dat er te weinig respons zou komen. Daarnaast konden de jongeren de begeleiders eventueel om verheldering of verduidelijking vragen. De begeleiders hebben de instructie gekregen alleen de vragen te

verduidelijken en niet hun mening te geven. Dit met het doel om de invloed van de begeleiders te beperken.

De begeleiders hebben een link gemaild gekregen naar de enquête.

De respondenten van deze groep zag er uiteindelijk als volgt uit:

- Uit de lijst van 2Live zijn 5 personen geselecteerd. Zij hebben allemaal de enquête ingevuld.

- Uit de lijst van woonbegeleiding Den Bosch zijn 5 personen geselecteerd. Een van deze wilde niet meewerken, waardoor de volgende op de lijst is gevraagd. Deze heeft de lijst wel ingevuld. Een ander heeft de enquête niet ingevuld, ondanks diverse herinneringen aan de begeleider van haar.

- Uit de lijst van woonbegeleiding Oss zijn 5 personen geselecteerd. Zij hebben allemaal de enquête ingevuld.

- Willekeurige groep van vijftien jongeren die het afgelopen jaar bij 2Live of woonbegeleiding gewoond hebben en die doelen hadden omtrent hun financiën. De verhouding vrouwen en mannen is gelijk met werkelijke bezetting.

De totale groep bestond uit 31 personen.

Zij zijn door een begeleider van het desbetreffende team at random uit aparte lijsten gekozen.

De begeleiders die hen begeleid hadden, is gevraagd om het eerste contact te leggen. De oud-bewoners zijn gevraagd of ze mee willen werken aan het onderzoek en of ze het goed vinden dat de onderzoeker contact met hem of haar opneemt. Met hen is vervolgens via mail of telefoon contact opgenomen en hebben zij hebben de link naar de enquête gemaild gekregen.

De respondenten van de deze groep zag er uiteindelijk als volgt uit:

- Uit de lijst van 2Live zijn 5 personen geselecteerd.

Twee personen wilden niet meewerken, waardoor alle anderen zijn gevraagd. Drie hadden hun medewerking toegezegd, maar hebben ondanks meerdere herinneringen via mail en telefoon de enquête niet ingevuld.

- Uit de lijst van woonbegeleiding Den Bosch zijn drie vrouwen en twee mannen geselecteerd. Hiervan wilde twee personen niet meewerken. Van twee personen is ondanks meerdere herinneringen via mail en/of telefoon geen respons gekomen. Alle andere op de lijst zijn vervolgens benaderd, maar ook van hen is geen respons gekomen.

- Uit de lijst van woonbegeleiding Oss zijn 5 personen geselecteerd. Eén persoon was niet traceerbaar. Van de anderen hebben drie personen de enquête ingevuld. Alle andere op de lijst zijn vervolgens benaderd. Hiervan hebben uiteindelijk nog 6 personen de enquête ingevuld. Naast de respondenten die per groep genoemd zijn, is er nog één enquête die anoniem ingevuld is. Het is niet duidelijk of deze komt van de groep woonbegeleiding Oss, woonbegeleiding Den Bosch of 2Live. Ook kan deze daarom niet gekoppeld worden aan een begeleider.

- De begeleiders van de voorgaande twee groepen over de specifieke jongere die de vragenlijst hebben ingevuld. Deze groep is meegenomen, omdat de kans bestaat dat sommige jongeren geen reëel zicht hebben op hun competenties. Veel mensen hebben namelijk de neiging om hun financiële kennis en vaardigheden te overschatten (Madern & Schors, 2012; McCormick, 2009). Van alle ingevulde enquêtes van de huidige bewoners zijn ook de daarbij horende enquêtes van de begeleiders ingevuld.

Van alle ingevulde enquêtes van de oud-bewoners zijn op vier na ook de daarbij horende enquêtes ingevuld. Daarnaast zijn er drie enquêtes ingevuld, waarvan de bewoners hem zelf niet hebben ingevuld. Dit was niet gevraagd, maar de data wordt wel meegenomen om de uitkomsten afkomstig van de begeleiders als groep te versterken.

Totaal konden er zeven enquêtes niet gematcht worden met de bewoner en de begeleider.

In de volgende tabellen (tabel 1 en 2) is de grote van de totale onderzoeksgroep en de respondenten af te lezen.

	2Live	Woonbegeleiding Den Bosch	Woonbegeleiding Oss	Totaal
Huidige bewoners	9 (5v/4m)	8 (4v/4m)	7 (6v/1m)	24 (15v/9m)
Oud-bewoners	7 (3v/4m)	12 (9v/3m)	12 (8v/4m)	31 (20v/11m)

Tabel 1. Totaal omvang groepen met verdeling man (m), vrouw (v)

	2Live	Woonbegeleiding Den Bosch	Woonbegeleiding Oss	Onbekend	Totaal
Huidige bewoners	5/9 = 56% 3v/2m	4/8 = 50% 2v/2m	5/7 = 71% 4v/1m	0	14/24 = 58% 9v/5m
Oud-bewoners	2/7 = 29% 1v/1m	2/12 = 17% 1v/1m	9/12 = 67% 6v/3m	1	14/31 = 45% 8v/5m/1o
Begeleiders Huidige bewoners	5/9 = 56%	4/8 = 50%	5/7 = 71%	0	14/24 = 58%
Begeleiders oud-bewoners	2/7 = 29%	4/12 = 33%	6/12 = 50%	0	12/31 = 39%

Tabel 2. Inge vulde enquêtes afgezet tegen totale groep met verdeling man (m), vrouw (v) van de uiteindelijke respondenten

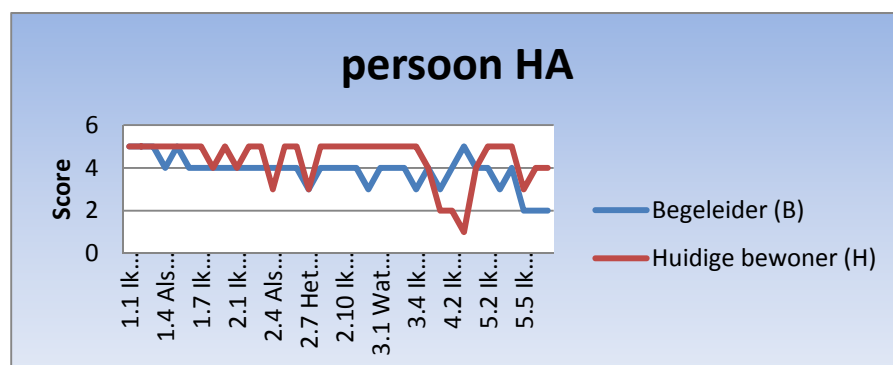
De uitslagen zijn per groep geanonimiseerd en in een excelbestand gezet, onderverdeeld in tabbladen. Per hoofdcompetenties (5 stuks) en per subcompetentie is berekend wat de gemiddelde score was. Daarnaast in per subcompetenties in percentages berekent welk antwoord het vaakst gegeven werd (zie bijlage 2.1)

Per subcompetentie is in percentage berekend hoeveel personen vonden dat er wel of geen begeleiding in geboden was.

Er is van de groep huidige bewoners en van de groep oud-bewoners een overzicht gemaakt van de subcompetenties op basis van de gemiddelden. De competentie die het laagst scoorde is bovenaan gezet en de competentie die het hoogst scoorde onderaan. Hetzelfde is gedaan per hoofdcompetentie (zie bijlage 2.2)

De antwoorden van de bewoners en oud-bewoners zijn gekoppeld aan de antwoorden van de desbetreffende begeleider over die bewoner.

De scores zijn naast elkaar gezet en in een grafiek weergegeven (zie bijlage 2.3). Een voorbeeld is in figuur 3 weergegeven. Daarnaast zijn de gemiddelden verschillen per score en per begeleider bekeken (zie bijlagen 2.4).

Figuur 3. Voorbeeld scores bewoners vergeleken met scores begeleider.

gem H	4,39
gem B	3,83
	0,56 87,34%

Gemiddelde B+H	1	4,67
hoofdcompetentie	2	4,21
	3	4,30
	4	2,83
	5	3,64

Het blijkt dat er bij het merendeel grote verschillen per subcompetentie bestonden. Het was dus niet duidelijk of er individuele respondenten zichzelf consequent over- of onderschatten. Deze verschillen zijn daarom verder niet meegenomen in het onderzoek. Wel zijn de uitslagen van de begeleiders als groep naast de uitslagen van zowel de huidige als de oud-bewoners gezet .

Uit de lijsten is samen met de manager van 2Live en met een begeleider van woonbegeleiding gekeken welke competentie de bewoners en oud-bewoners het minst goed beheersen en waarop de begeleiding verbeterd zou kunnen worden. Daarnaast is het besproken in de projectgroep van de opleiding MSW. De competentie 'Vooruit kijken' is daaruit naar voren gekomen. Zie hierover meer in hoofdstuk 6.

De scores zijn telkens verdeeld in vier groepen:

- Huidige bewoners
- Begeleiders van de huidige bewoners
- Oud-bewoners
- Begeleiders van de oud-bewoners

De betrouwbaarheid van de uitslagen had verbeterd kunnen worden door alle huidige bewoners te benaderen om zo een grotere groep respondenten te krijgen. De uitkomsten van deze enquête zijn hierdoor minder betrouwbaar als in eerste instantie was gehoopt. Er is achteraf niet meer voor gekozen om de enquêtes alsnog groter uit te zetten, omdat dit extra belasting voor de begeleiders zou betekenen. Er waren al meerdere herinneringsmailtjes en telefoontjes nodig om te komen tot de huidige respons. Een verzoek voor meer medewerking aan de enquête zou weerstand tegen het onderzoek kunnen oproepen, terwijl de medewerking en inzet nog nodig waren voor de interviews die volgden op de enquêtes en de activiteiten die zullen voortvloeien uit dit onderzoek.

Wel is de groep van de respondenten van de huidige bewoners nu even groot als die van de oud-bewoners, zodat beide groepen nu evenredig verdeeld zijn. De verhouding van de mannen en vrouwen komt daarnaast overeen met de werkelijkheid, wat de betrouwbaarheid weer vergroot. Verder onderzoek is nodig om de uitslagen breder te kunnen generaliseren.

5.2 Onderzoeksvraag 2: Welke kennis en middelen hebben begeleiders nu?

Om deze vraag te beantwoorden is een kwalitatief onderzoek gedaan vanuit een flexibel design (Robson, 2011).

Uit de uitkomsten van de enquête is gekeken welke competenties de bewoners en oud-bewoners het minst goed beheersen en waar de begeleiding dus op verbeterd kan worden. Dit bleek de competentie 'Vooruit kijken' te zijn. Het onderzoek heeft zich op deze competentie toegespitst. Om te weten te komen welke kennis en middelen de begeleiders nu op deze competentie hebben, zijn er interviews afgenomen bij bijna alle begeleiders van woonbegeleiding Den Bosch (drie personen), woonbegeleiding Oss (drie personen) en 2Live (twee personen). Eén begeleider van woonbegeleiding Oss was in die periode met vakantie en één begeleider van woonbegeleiding Den Bosch had zwangerschapsverlof.

Het ging om semi-gestructureerde interviews. Naar aanleiding van de subcompetenties van de gekozen hoofdcompetentie zijn topics geformuleerd. Bij het opstellen van vragen is gebruik gemaakt van de literatuur van Harinck (2012). De vragen hebben zich op de kennis en middelen van deze topics gericht. Daarnaast zijn er vragen gesteld over de begeleiding op competenties die jongeren wel beschikken. Deze informatie is bruikbaar om te bekijken of dit ook ingezet kan worden in de begeleiding op de competentie 'Vooruit kijken'.

In het interviewinstrument zijn naast de geformuleerde hoofdvragen een aantal termen gezet waarop doorgevraagd kon worden (zie bijlage 3).

Alle interviews zijn met toestemming van de geïnterviewden opgenomen middels een audio-opname app (Field Recorder) op een smartphone.

De interviews zijn eerst afgenomen bij twee critical friends, om te bekijken of de vragen wel juist zijn geformuleerd. Sommige vragen zijn hierdoor enigszins aangepast en de volgorde van de vragen is aangepast.

De begeleiders hebben aan het begin van de interviews een a4-tje gekregen, waarop de topics en de subcompetenties stonden, zodat bij elk onderwerp helder was waar het om ging.

De interviews duurden gemiddeld 50 minuten.

De helft van de interviews is getranscribeerd. De geïnterviewden hebben de mogelijkheid gekregen om deze zelf nog te lezen. Vier hiervan waren akkoord en van één persoon is geen reactie terug gekomen. Middels het programma Kwalitan zijn de transcripties gecodeerd. In eerste instantie is er open gecodeerd aan de hand van de thema's. Daarna is het specifiek gecodeerd en in een codeboom geplaatst (zie bijlage 4). De resterende interviews zijn hierna beluisterd en de nog niet eerder gebruikte codes die hieruit nog naar voren kwamen zijn in de codeboom toegevoegd.

5.3 Onderzoeksvraag 3: Welke kennis en middelen hebben begeleiders volgens henzelf en hun leidinggevende nodig om jongeren de competenties te leren, waarover de jongeren nu nog niet beschikken?

Voor deze vraag is wederom gekozen voor een kwalitatief onderzoek vanuit een flexibel design (Robson, 2011).

Dezelfde interviews voor de beantwoording van onderzoeksvraag twee zijn hiervoor gebruikt. Er zijn hiervoor extra vragen opgesteld. Daarnaast is de manager van 2Live en een van de behandelcoördinatoren van woonbegeleiding geïnterviewd, zodat hun kennis en expertise meegenomen kon worden. Zij zijn de leidinggevers van de begeleiders en weten hoe de begeleiding er in de praktijk uit ziet en wat de (on)mogelijkheden zijn.

Een van deze interviews is getranscribeerd en is meegenomen tijdens het coderen van de eerder genoemde interviews. De andere is hierna nog beluisterd en niet eerder gebruikte codes zijn aan de codeboom toegevoegd.

5.4 Onderzoeksvraag 4: Welke kennis en middelen hebben begeleiders volgens literatuur nodig om jongeren de competenties te leren, waarover de jongeren nu nog niet beschikken?

Hiervoor is ook gekozen voor een kwalitatief onderzoek (Robson, 2011).

Middels een literatuuronderzoek is bekeken hoe de competentie 'Vooruit kijken' aangeleerd kan worden en wat de belangrijke aspecten hierin zijn. Er is een instrument gemaakt met zoektermen (zie bijlage 5): sparen, financiële zelfredzaamheid, financieel vooruit kijken, financiële veranderingen, verzekeringen, financiën, financieel vangnet. Deze zoektermen zijn eventueel gecombineerd met: jongeren, hulp en begeleiding. Daarnaast zijn Engelse zoektermen gebruikt: financial literacy, saving money, planning ahead, finances. Deze termen zijn eventueel gecombineerd met: youth, adolescent, help, money. Naar aanleiding van de interviews is er ook gezocht met de zoekterm 'motivatie' in combinatie met de eerder genoemde termen.

Er is op internet en in catalogi van bibliotheken gezocht naar documenten en/of titels van boeken.

5.5 Betrouwbaarheid en validiteit

Er zijn verschillende manieren gebruikt om de betrouwbaarheid en validiteit te vergroten.

- Er is gebruik gemaakt van triangulatie (Harinck, 2012). Er zijn meerdere onderzoeksgroepen bevraagd bij de eerste twee onderzoeksvragen. De enquête is uitgezet onder huidige bewoners, onder oud-bewoners en onder de begeleiders. De interviews zijn afgenomen bij de begeleiders, bij een behandelcoördinator en bij een manager.
- De verschillende groepen zijn at random gekozen. Er is hiervoor gebruik gemaakt van de ASELECT-formulefunctie in Excel (Baarda ea, 2012), waardoor er geen beïnvloeding heeft plaatsgevonden vanuit andere factoren.
- De vragen voor de enquête zijn gebaseerd op de concrete competenties die door het Nibud zijn opgesteld. Het Nibud is een onafhankelijke stichting en één van de koplopers op het financiële gebied. Zij doen veel onderzoeken hebben en hierin een expertrol (Nibud, 2014). Daarnaast is gekeken naar een bestaande test van Stichting Weet Wat Je Besteedt (2012) om zo de vragen goed te kunnen afstemmen op de doelgroep. Hiervoor is ook de jarenlange werkervaring van de onderzoeker gebruikt. De onderzoeker heeft daarbij overlegd met collega's.
- De enquête is eerst door een aantal jongeren, die de begeleider zelf begeleid, ingevuld. Naar aanleiding van hun ervaringen is de vragenlijst aangepast.
- Om de zuiverheid van het onderzoek te vergroten, zijn de jongeren die door de onderzoeker begeleid worden of begeleid zijn, uitgesloten van deelname. De kans bestaat namelijk dat de onderzoeker de begeleiding al anders vorm gegeven heeft door de informatie die opgedaan is in het voortraject van het onderzoek. De uitkomsten zouden daardoor niet representatief zijn.
- De interviews zijn opgenomen en een aantal zijn getranscribeerd. De geïnterviewden van de getranscribeerde interviews hebben zelf de kans gehad om de transcriptie te lezen voordat deze geanalyseerd werd.
- De instrumenten zijn voor gebruik besproken met de manager van 2Live, die tevens praktijkbegeleider is.
- De instrumenten zijn besproken in de projectgroep van de opleiding Master Social Work. De instrumenten zijn vervolgens geaccordeerd door de projectgroepbegeleider (zie bijlage 6).
- In januari is er een presentatie van de resultaten geweest, waarin de begeleiders aan konden geven of zij zich herkenden in de analyse. Dit was het geval. Ze gaven aan dat ze één item (een knelpunt op het gebied van 'Vooruit kijken') misten in de resultaten. De onderzoeker heeft vervolgens de analyse goed bekeken en was het met de begeleiders eens. Dit item is toegevoegd aan de resultaten.

6 Resultaten

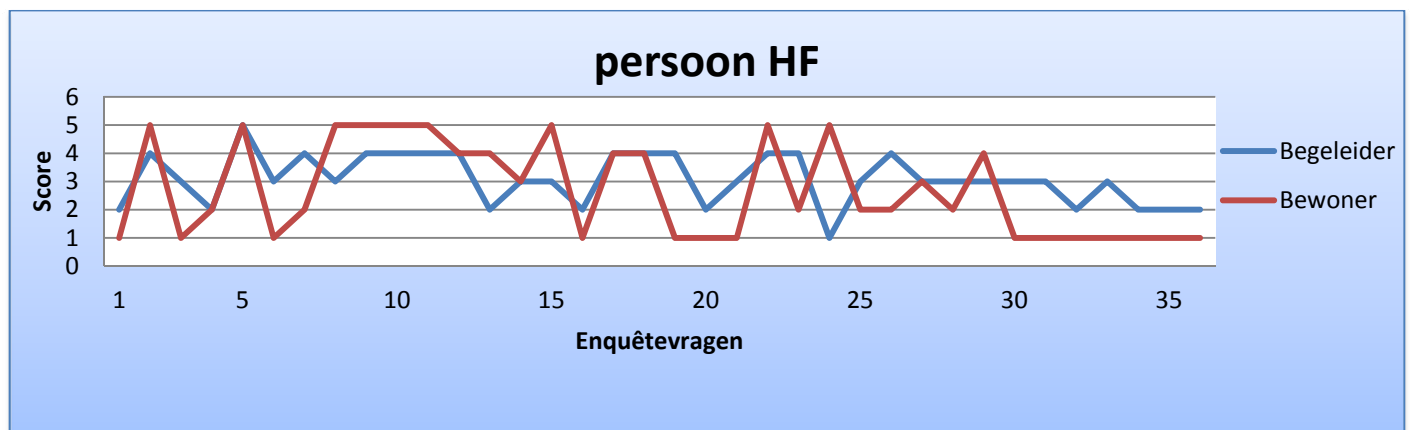
In dit hoofdstuk worden de resultaten per onderzoeksvraag beschreven.

6.1 Onderzoeksvraag 1: Welke competenties hebben en/of leren de jongeren nu en welke niet?

Middels een enquête (zie bijlage 1) onder huidige bewoners, oud-bewoners en begeleiders van 2Live, woonbegeleiding Oss en woonbegeleiding Den Bosch is geprobeerd een antwoord te krijgen op de onderzoeksvraag “Welke competenties hebben en/of leren de jongeren nu?”.

Omdat de kans bestond dat jongeren geen reëel beeld hadden van hun competenties, zijn ook de begeleiders gevraagd de enquête in te vullen over de jongeren die zij begeleiden.

Als de uitkomsten van de jongeren naast die van hun begeleider gelegd worden (zie bijlage 2.3), valt op dat hierin veel verschillen zitten. Indien men het gemiddelde neemt, lijken de verschillen wel mee te vallen. Het gemiddelde van de verschillen komt voor de huidige bewoners op een 0,37 en voor de oud-bewoners op een 0,09. Maar als men dan naar de individuele scores (zie bijlage 2.4) kijkt per jongeren of per subcompetentie zijn de verschillen aanzienlijk. Er zijn vragen waarin het verschil gelijk of minimaal is, maar er zijn ook vragen waarin het verschil wel drie of zelfs vier punten (van de vijf) is. Ook is het meestal niet zo dat de jongeren stelselmatig boven of onder de score van hun begeleider zitten. Dit wisselt zeer per vraag. Hieronder staat een voorbeeld van een grafiek (figuur 4) waarin de score van een jongere vergeleken wordt met dat van zijn begeleider.

Figuur 4. Voorbeeld vergelijking score jongeren met begeleider

De vergelijkingen zijn hierdoor dus niet bruikbaar om de onderzoeksvraag te beantwoorden. Wel kan er gesteld worden dat de jongeren en hun begeleiders andere ideeën hebben over in hoeverre de jongeren een competentie wel of niet beheerst.

Er is gekozen om de vergelijkingen van de jongeren met die van hun begeleiders niet te gebruiken voor de beantwoording van de onderzoeksvraag. Wel zijn de scores van de begeleiders apart als groep meegenomen om erachter te komen welke competenties de jongeren nog moeten leren en wat meer aandacht van de begeleiders behoeft.

Als er gekeken wordt naar de individuele scores (zie bijlage 2.1 en 2.2) scoort de vraag “Ik weet in hoeverre veranderingen in de wet van invloed kunnen zijn op mijn financiën” bij bijna alle groepen het laagst. Deze vraag hoort bij de subcompetentie “Globaal kunnen beoordelen of en in hoeverre veranderingen in de financiële regelgeving en ontwikkelingen op de financiële markt op hem van toepassing zijn”. Alleen bij de groep oud-bewoners staat deze op de zesde plaats. Bij hen scoort de vraag “Ik heb spaargeld dat ik kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen” horende bij de subcompetentie “te beschikken over een positief eigen vermogen voor (geplande en ongeplande)

hoge uitgaven” het laagst. Als men naar het gemiddelde kijkt van alle begeleiders en alle bewoners, dan scoort de vraag “Ik weet in hoeverre veranderingen in de wet van invloed kunnen zijn op mijn financiën” het laagst.

Het hoogst scoort bij de meeste groepen de vraag “Ik beheer zelf mijn bank en/of spaarrekening” horende bij subcompetentie “Een bank- en een spaarrekening te beheren”. Alleen bij de groep huidige bewoners was deze de op een na hoogste.

Als er gekeken wordt naar de gemiddelden per hoofdcompetentie scoort de competentie ‘Vooruit kijken’ het laagst bij de meeste groepen. Alleen bij de groep huidige bewoners staat deze op de derde plaats. Het valt daarbij op dat er één vraag in deze groep het gemiddelde sterk omhoog trekt. Dit is de vraag die hoort bij de subcompetentie ‘Te beoordelen of hij in geval van (geplande en ongeplande) wensen en gebeurtenissen over voldoende inkomsten beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen blijven voldoen’. Dit zou te verklaren zijn door het feit dat zij nog begeleiding ontvangen en dat de begeleiders hier mede op letten en dat zij de jongeren daar continu op wijzen. De jongeren denken dat ze het al wel kunnen, maar eigenlijk lukt het hen alleen omdat ze erop gewezen worden.

Als men naar het gemiddelde kijkt van alle begeleiders en alle bewoners scoort de competentie ‘Vooruit kijken’ wederom het laagst.

Het hoogst scoort bij alle groepen de hoofdcompetentie ‘In kaart brengen’.

In figuur 6.2 en 6.3 zijn de overzichten van de totale gemiddelden getoond. Het gaat dus om de gemiddelden van zowel de huidige als de oud-bewoners bij elkaar en van de begeleiders van huidige en oud-bewoners bij elkaar. In figuur 6.4 worden de gemiddelden van alle groepen bij elkaar weergegeven. Voor de overzichten van de individuele groepen verwijs ik naar de bijlage 2.2.

4. Bewust financiële produkten kiezen	3,61
3. Vooruit kijken	3,65
5. Over voldoende kennis beschikken	3,71
2. Verantwoord besteden	3,91
1. In kaart brengen	4,11

Figuur 5. Gemiddelde scores bewoners van laag naar hoog.

3. Vooruit kijken	3,00
5. Over voldoende kennis beschikken	3,27
2. Verantwoord besteden	3,31
1. In kaart brengen	3,43
4. Bewust financiële produkten kiezen	3,45

Figuur 6 Gemiddelde scores begeleiders van laag naar hoog.

3. Vooruit kijken	3,33
5. Over voldoende kennis beschikken	3,49
4. Bewust financiële produkten kiezen	3,53
2. Verantwoord besteden	3,61
1. In kaart brengen	3,77

Figuur 7. Gemiddelde scores bewoners + begeleiders van laag naar hoog.

Zoals te zien is het verschil tussen de competenties niet significant. Het kleinste verschil is 0,02 (bij begeleiders) en het grootste is 0,27 (ook bij begeleiders). Het grootste verschil tussen de laagste en de hoogste score van de 42 vragen is 2,03 (bij de begeleiders). Het kleinste verschil is 1,51 (bij de bewoners).

Het verschil tussen de hoogste en laagste score van de hoofdcompetenties van alle groepen bij elkaar is 0,44. Er is dus niet echt één hoofdcompetentie of één subcompetentie die er uitspringt.

Als er gekeken wordt naar de begeleiding, die er volgens de begeleiders en volgens de jongeren geboden wordt, dan valt het op dat begeleiders van de huidige bewoners vaker aangeven dat er begeleiding in geboden is, dan die jongeren dat aangeven. Bij de oud-bewoners is het precies andersom. Als men naar de gemiddelden kijkt van zowel de huidige als de oud-bewoners kijkt, geven de begeleiders net iets vaker aan dat zij ergens begeleiding in geboden hebben dan de jongeren. In de interviews is gevraagd of hier een verklaring voor is. Begeleiders geven dan aan dat er veel tussendoor besproken wordt wat door jongeren niet ervaren wordt als begeleiding. Ook wordt genoemd dat jongeren het op dat moment niet interessant genoeg vinden of dat er al veel besproken is en ze het dan niet onthouden. Een paar personen gaven aan dat begeleiders het plaatje van begeleiding misschien mooier neerzetten, dan het geval is. Het over- of onderschatten van begeleiding door de begeleiders of jongeren werd daarnaast ook veel genoemd. Als laatste werd genoemd dat sommige onderwerpen geen structurele aandacht krijgen en daardoor worden vergeten.

Iedereen vindt het wel belangrijk dat jongeren zich meer bewust zijn van de geboden begeleiding, omdat de onderwerpen dan beter beklijven, meer leven en het belang duidelijker wordt. Het meer structureel, herhaaldelijk en concreet aanbieden van begeleiding worden als oplossingen gegeven. Het gebruik van flappen, whiteboard of pen en papier kunnen hierbij helpend zijn.

6.1.1 Conclusie onderzoeksvraag 1: Welke competenties hebben en/of leren de jongeren nu?

Aangezien de verschillen vrij klein zijn, kan er bijna wel worden gesteld dat meerdere competenties aandacht behoeven. De hoofdcompetentie 'In kaart brengen' beheersen de meeste jongeren wel redelijk en daarin wordt al veel begeleiding geboden. Dit laatste blijkt ook uit de interviews die afgenomen zijn voor de volgende onderzoeksvraag. Daar het voor dit onderzoek te groot is om alle hoofdcompetenties verder te onderzoeken, is er toch gekozen om één competentie verder te onderzoeken. Het kiezen van één competentie maakt daarnaast dat het onderzoek meer diepgang krijgt. Aangezien bij de meeste groepen en bij de gemiddelde van alle groepen de competentie 'Vooruit kijken' de laagste score had, is hiervoor gekozen. Daarbij blijkt uit een onderzoek van het Nibud (Madern & Schors, 2012) dat veranderingen in de financiële situatie een grote impact hebben en van grote invloed zijn op het ontstaan van financiële problemen. Dit versterkt de keuze van de competentie 'Vooruit kijken'.

Jongeren zijn zich niet altijd bewust van de geboden begeleiding en het zou wenselijk zijn dat dit vergroot wordt, om de effectiviteit van de begeleiding te verbeteren. Bij het maken van een praktijkverbeterinterventie zal dit meegenomen moeten worden.

6.2 Onderzoeksvraag 2: Welke kennis en middelen hebben begeleiders nu? + Onderzoeksvraag 3: Welke kennis en middelen hebben volgens henzelf en hun leidinggevende nodig om jongeren de competentie 'Vooruit kijken' te leren?"

Middels interviews met de begeleiders van 2 Live, woonbegeleiding Oss en woonbegeleiding Den Bosch is geprobeerd een antwoord te krijgen op de onderzoeksvraag *"Welke kennis en middelen hebben begeleiders nu om de jongeren die competentie te leren, waarover zij nu nog het minst beschikken?"* en op de onderzoeksvraag *"Welke kennis en middelen hebben begeleiders volgens professionals nodig om jongeren die competentie te leren, waarover zij nu het minst beschikken?"* Aangezien nu duidelijk is waar het onderzoek zich verder op gaat richten, kunnen de vragen concreter neergezet worden naar:

"Welke kennis en middelen hebben begeleiders nu om de jongeren de competentie 'Vooruit kijken' te leren?"

“Welke kennis en middelen hebben begeleiders volgens professionals nodig om jongeren de competentie ‘Vooruit kijken’ te leren?”

Alle begeleiders herkennen het dat de competentie ‘Vooruit kijken’ het laagst scoort. Ze geven aan dat de meeste jongeren daar nu niet mee bezig zijn, omdat ze bij de dag leven. Bijna alle jongeren die zij op dit moment begeleiden hebben doelen op dit gebied, al staan ze bij niet iedereen zo expliciet in hun hulpverlenings- of begeleidingsplan beschreven.

Vanuit de open codering en de topics die uit de competentie ‘Vooruit kijken’ zijn een aantal belangrijke thema’s gekomen: sparen, geplande veranderingen, ongeplande veranderingen, verzekeringen en vooruit kijken als geheel. In elk van deze thema’s komen de onderwerpen begeleiding, gebruikte instrumenten, de rol van de begeleider en de kennis/vaardigheden van de jongeren terug. Per thema en onderwerp worden de uitkomsten van de interviews besproken. Daar waar er veel uitkomsten zijn, worden naast de beschrijving in een tabel weergegeven.

6.2.1 Sparen

Begeleiding

De begeleiders geven aan dat hier al de nodige aandacht voor is. Het wordt regelmatig in de begeleiding meegenomen. Vaak wordt dit in het begin van de begeleiding besproken omdat alle jongeren spaargeld nodig hebben aan het eind van het traject; als ze geheel op zichzelf gaan wonen. Ze hebben dan spullen nodig om hun nieuwe kamer of appartement in te richten.

“Het voorbereiden op de stap naar geheel zelfstandig. We weten dat ze dan meubeltjes zullen aan moeten schaffen of de aankleding van hun appartementje, of de borg, en dat er wel kosten bij komen kijken, en dat ze dus de huur moeten gaan betalen.”

Zij geven verschillende adviezen op het gebied van sparen: automatisch sparen, een buffer opbouwen, een spaarrekening openen, doelen stellen, fictieve huur te sparen (voor de jongeren die nog geen huur betalen), redenen om te sparen te bedenken, een doel stellen om te sparen. Redenen om te sparen voor jongeren zijn veelal: spullen voor zelfstandig wonen, rijbewijs, school, scooter, vakantie, leuke dingen om te doen, wensen voor spullen, buffer.

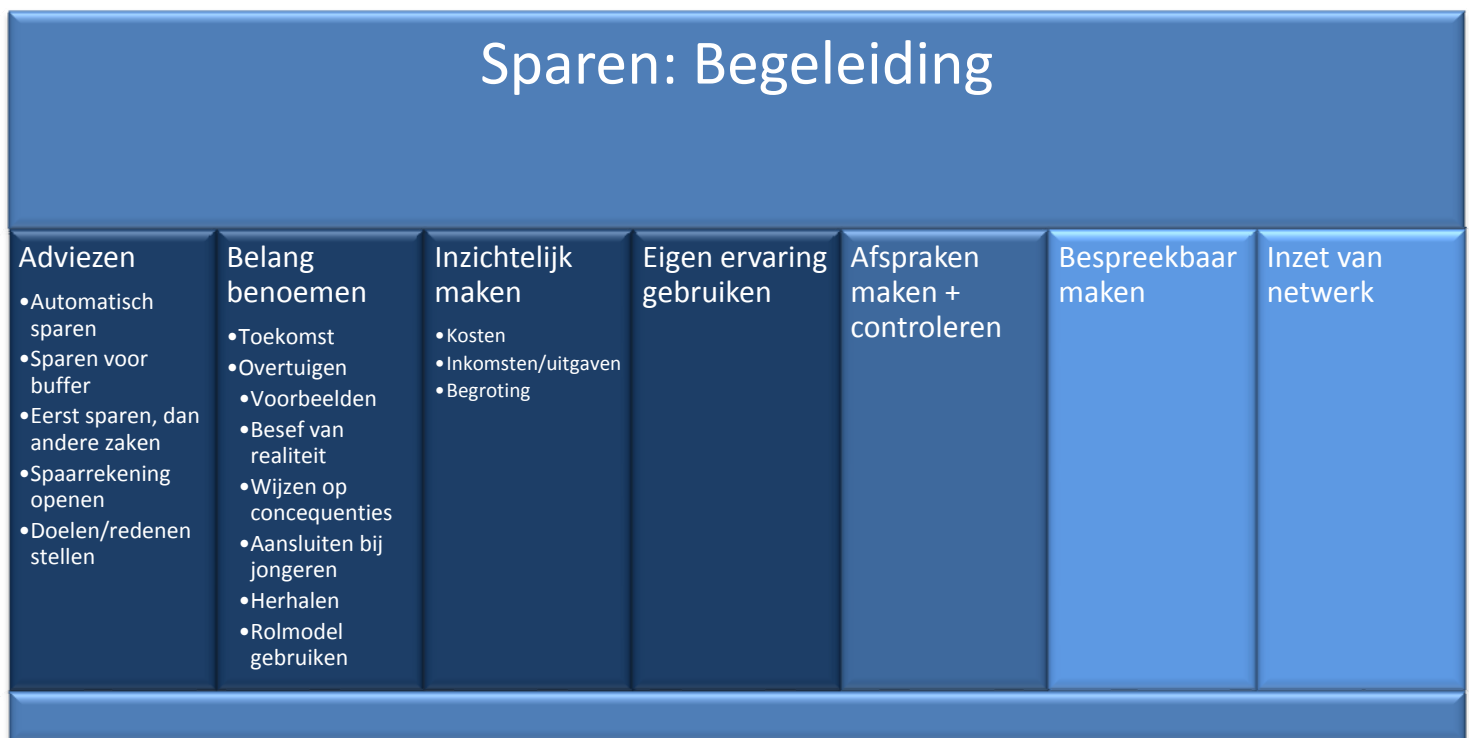
Naast het geven van adviezen proberen ze jongeren het belang van sparen bij te brengen. Dit doen ze in eerste instantie door hen naar de toekomst te laten kijken (zowel op korte als ook op lange termijn). Er wordt samen met de jongeren bekeken wat ze nodig hebben als ze geheel op zichzelf gaan wonen, om vervolgens uit te rekenen hoeveel ze vanaf nu moeten gaan sparen om dat bedrag bij elkaar te krijgen. Begeleiders proberen de jongeren te overtuigen om ze het belang van sparen te laten beseffen. Dit doen ze door voorbeelden te geven waaruit blijkt dat sparen belangrijk is en door ze op eventuele consequenties te wijzen als ze niet gaan sparen. Andere manieren om de jongeren het belang van sparen te laten inzien zijn: blijven benoemen/herhalen, op zoek te gaan naar het belang van de jongeren zelf, een rolmodel te gebruiken (iemand die al op zichzelf woont), de jongeren te laten ervaren wat er gebeurt als ze hun geld aan andere zaken uitgeven (en dus niet datgene kunnen betalen wat belangrijker was), ze inzicht te geven als ze ervaren hebben wat het betekent als ze niet sparen.

Wat bijna elke begeleider wel doet is het maken van een begroting, waarin het sparen soms wordt meegenomen. Door mee te kijken op de bankrekening van de jongeren wordt samen bekeken of een jongere zich aan die begroting houdt. Af en toe wordt dit ook met een kasboekje gedaan die jongeren zelf bijhouden. De begeleiders proberen afspraken met de jongeren te maken en controleren bij de jongeren of zij zich aan de afspraken gehouden hebben. Bijvoorbeeld over waar

een jongere zijn geld aan uit geeft. Hiermee wordt geprobeerd committent bij de jongeren te creëren.

In de begeleiding gebruiken de begeleiders zowel hun persoonlijke- als hun werkervaring.

Begeleiders proberen verder het netwerk nog wel eens in te zetten. Vaak zijn dit ouders die nog de nodige invloed hebben. Hen wordt dan gevraagd het belang van sparen aan hun kind duidelijk te maken. Het komt soms wel eens voor dat de jongeren het spaargeld overmaken naar de rekening van hun ouders, zodat ze er minder makkelijk aan kunnen komen. Ouders bewaren het dan voor hen. Schematisch ziet de begeleiding omtrent sparen er als volgt uit. Hoe lichter de kleur, hoe minder mensen het genoemd hebben.

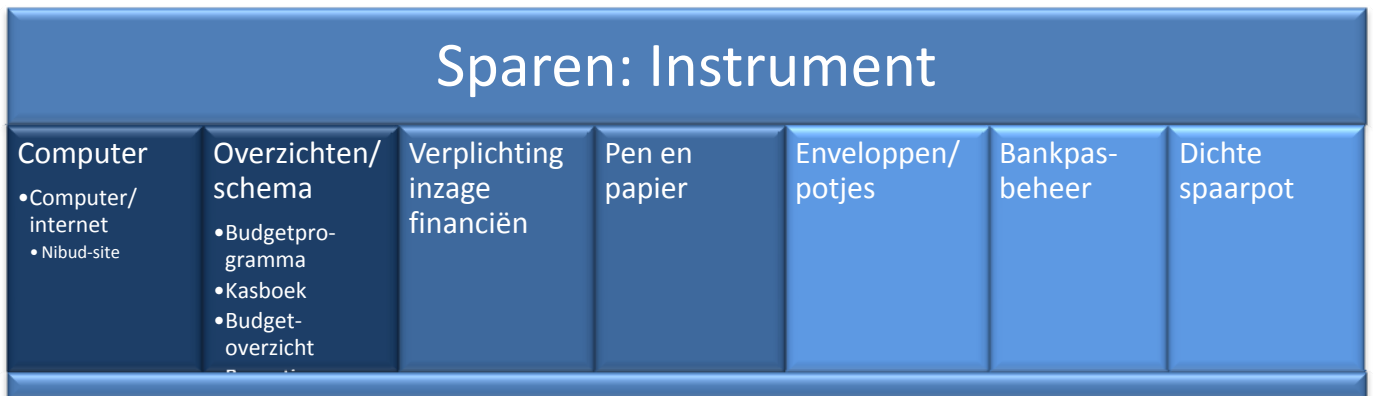

Figuur 8. Sparen: Begeleiding

Gebruikte instrumenten

De antwoorden op de vraag welke instrumenten de begeleiders gebruiken als het over sparen gaat zijn erg divers. Zo werken een aantal begeleiders met vaste schema's of overzichten en andere tekenen ter plekke een schema op papier om duidelijk te maken wat ze bedoelen. Een aantal begeleiders bieden bankpasbeheer aan (jongeren geven dan hun bankpas in beheer bij hun begeleider, zodat hij minder makkelijk in de verleiding komt om het pasje te gebruiken). Alle begeleiders gebruiken een pc met internetverbinding om informatie op te zoeken. Instrumenten die verder nog gebruikt worden zijn: envelopjes/potjes, kasboek, pen en papier, het budgetoverzicht uit het budgetprogramma, dichte spaarpot en bankpasbeheer. Het budgetprogramma is ooit eerder door de onderzoeker ontwikkeld. Hierin zit een format van een kasboek, een budgetoverzicht en een begroting.

Schematisch zien de instrumenten die gebruikt worden omtrent sparen er als volgt uit.

Figuur 9. Sparen: Instrumenten

De rol van de begeleider

Alle begeleiders zijn gevraagd welke rol zij voornamelijk innemen als ze het in hun begeleiding over sparen hebben. De rol als coach komt hier het vaakst naar voren, eventueel gecombineerd met adviseur. Eén persoon neemt ook wel eens de rol van deskundige aan.

“...omdat coach, ik zo veel mogelijk coach natuurlijk, zoveel mogelijk op hun eigen ervaringen en die gebruiken en proberen in te laten zien, hoe ze het zouden kunnen verbeteren of anders zouden kunnen aanpakken, of dat soort.”

Kennis/vaardigheden van de jongeren

In de interviews is gevraagd over welke kennis en/of vaardigheden volgens hen jongeren al beschikken en waar de jongeren dus nog maar weinig begeleiding in nodig hebben.

De antwoorden hiervoor waren heel divers. De begeleiders gaven dat dit per jongeren erg verschillend is. Wat wel veel naar voren kwam is dat de meeste jongeren op zich wel weten dat het slim is om te sparen, maar het doen is iets anders.

Kennis die sommige jongeren hebben is: waarde van geld weten, weten hoeveel geld ze hebben en van het bestaan van een spaarrekening weten.

Vaardigheden die sommige jongeren beheersen zijn: het openen van een spaarrekening, internetbankieren (inclusief activeren van automatisch sparen), geld uitgeven en betalingen doen.

Figuur 10. Sparen: Kennis/vaardigheden die jongeren al beheersen

Knelpunten

De knelpunten die uit de interviews naar voren komen zijn opgedeeld in knelpunten die bij de jongeren liggen, knelpunten die in de begeleiding zitten en knelpunten die een andere oorzaak of achtergrond hebben. De meeste knelpunten die genoemd werden, zaten in de categorie van knelpunten die bij jongeren liggen.

De achtergrond van jongeren wordt vaak als een knelpunt genoemd. Jongeren hebben vaak van thuis uit niet meegekregen om te sparen. Daarnaast werden impulsieve uitgaven, niet uit kunnen stellen van behoeften en in het hier en nu leven als factoren van jongeren gegeven waardoor sparen niet lukt. Hieronder vallen ook het doen van vele kleine uitgaven, waardoor het geld snel op is. Begeleiders geven aan dat jongeren niet genoeg gemotiveerd zijn om te sparen. De intentie is er wel en op zich willen ze het ook wel doen, maar ze zijn niet gedisciplineerd genoeg om het ook daadwerkelijk te gaan doen.

Het komt wel eens voor dat jongeren geen inzage willen geven of niet eerlijk zijn naar hun begeleiders, waardoor het lastig is hen hierin te begeleiden.

Andere knelpunten die genoemd zijn:

- Belang niet zien/ geen besef hebben.
- Niet automatisch sparen.
- Toekomst nog niet concreet hebben en daardoor geen doel hebben.
- Waarde van geld niet kennen.
- Er wordt als eerste bespaard op het spaargeld.
- Biologisch bepaald; hersenen zijn nog niet ver genoeg ontwikkeld om vooruit te kijken.
- Laag verstandelijk vermogen.
- Sommige jongeren doen aankopen om beter in hun vel te zitten.

Dat de begeleiders niet kundig genoeg zijn en het lastig vinden om mee te kijken/ mee te bepalen met iemand die ouder is dan achttien, worden als knelpunten in de begeleiding genoemd.

Het hebben van weinig geld werd vaak als knelpunt door externe factoren genoemd. Door het hebben van weinig geld hebben ze niets over om te kunnen sparen. De huidige mobiele techniek om aan je geld te komen wordt daarnaast veel genoemd. In de winkel is het spaargeld binnen enkele seconden op de betaalrekening gezet.

Andere knelpunten waren:

- De tijd die er tussen de ontvangen inkomsten en afschrijvingen van vaste lasten zit. Deze is te groot; jongeren maken in die tijd alweer veel op, waardoor er niet veel meer over is.
- Het hebben van schulden, die eerst afgelost moeten worden.
- De verleidingen waar jongeren aan bloot staan.
- In de huidige maatschappij is het minder gewoon om te sparen, dan dat dit vroeger was.

Succesfactoren

Naast de knelpunten is er ook gevraagd welke succesfactoren de begeleiders weten omtrent sparen. Deze factoren zijn wederom verdeeld in factoren die bij de jongeren horen en factoren die in de begeleiding meespelen.

De achtergrond werd ook bij succesfactoren vanuit jongeren genoemd. Jongeren die van thuis uit meegekregen hebben om te sparen of dit al gewend zijn te doen, sparen ook nu meer.

“Sommige jongeren hebben dat van thuis meegekregen, denk ik. Die hebben al geleerd van, hee als je iets wil, dan zul je eerst geld opzij moeten leggen.”

Indien jongeren de motivatie, discipline hebben en het belang van sparen zien, lukt het beter om geld opzij te zetten. Gewenning draagt daaraan bij. Als ze geld zien groeien op hun spaarrekening wordt hun motivatie weer groter.

Het hebben van een spaardoel, en zeker als dit op korte termijn haalbaar is, wordt vaker genoemd als succesfactor.

De ervaring van begeleiders wordt regelmatig genoemd als succesfactor in de begeleiding.

Het gebruik van een rolmodel heeft een positieve invloed. Een rolmodel is dan meestal een leeftijdsgenoot, die in dezelfde situatie zit of heeft gezeten. Het beste werkt het als jongeren zelf met het model praten, maar het werkt ook als de begeleiding hierover vertelt, al is het effect dan een stuk minder.

Het vertrouwen dat jongeren in de begeleider hebben en daarmee de band met hen, bepaald voor een groot deel het effect van de begeleiding op het gebied van financiën.

Wat daarnaast nog als succesfactoren wordt genoemd zijn het aansluiten bij de motivatie van de jongeren en het regelmatig terug laten komen van het onderwerp.

Als laatste geven sommige begeleiders aan dat het inschakelen van het netwerk van jongeren een positieve bijdrage kan hebben: een vader die met zijn zoon regelmatig de financiën doorneemt bijvoorbeeld.

Deelconclusie: Sparen

Er kan geconcludeerd worden dat de begeleiding en de daarbij gebruikte instrumenten per begeleider verschilt, maar dat er regelmatig aandacht voor het onderwerp sparen is. De begeleiders werken vanuit hun eigen ervaring waardoor verschillen onvermijdelijk zijn. Alle begeleiders proberen wel het belang van sparen duidelijk te maken aan de jongeren en geven hen adviezen.

Begeleiders stellen zich zelden op als deskundige als het gaat om sparen. Als gekeken wordt op welk deel van de competentie de begeleiding gericht is (kennis, vaardigheden of houding), zou gezegd kunnen worden dat begeleiders door het geven van kennis en door te overtuigen ze proberen de houding van de jongeren te veranderen, zodat zij positiever tegenover sparen komen te staan.

De meeste knelpunten liggen bij de jongeren zelf. De achtergrond, de motivatie, de impulsiviteit, in het hier en nu leven en het niet uit kunnen stellen van behoeften zijn de meeste voorkomende knelpunten. Het grootste knelpunt dat in de begeleiding ligt is het gebrek aan kennis bij begeleiders.

Het niet hebben van voldoende inkomen en de huidige techniek zijn de grootste externe factoren.

Succesfactoren die bij de jongeren zelf liggen zijn over het algemeen het tegenovergestelde van de genoemde knelpunten. De inzet van een rolmodel werkt positief, evenals de inzet van het netwerk.

De band die de jongere met zijn begeleider heeft is van invloed op de effectiviteit van de begeleiding. Daarnaast is het bevorderlijk dat begeleiders aansluiten bij de motivatie van de jongeren en het onderwerp regelmatig laten terugkomen.

6.2.2 Geplande veranderingen

Begeleiding

Ook aan geplande veranderingen in het leven van jongeren welke van invloed zijn op de financiën, besteden alle begeleiders aandacht. De meest genoemde verandering is de verandering als de jongere geheel op zichzelf gaat wonen en dus vertrekt bij woonbegeleiding of 2Live. Verder wordt gaan studeren of gaan werken vaak als verandering genoemd. Het valt op dat er meer aandacht is voor veranderingen waarbij het inkomen daalt of de vaste lasten stijgen, dan voor veranderingen waarbij het inkomen stijgt. Op zich is dit wel logisch, omdat er flinke risico's zijn wanneer een jongere geen rekening houdt met een lager inkomen. Denk hierbij aan het maken van schulden, waardoor een jongere misschien moet stoppen met school om te gaan werken zodat hij inkomen kan genereren. Daarnaast geven begeleiders aan dat zij het belangrijk vinden dat jongeren moeten leren met minder geld om te gaan, omdat dit na hun hulpverleningstraject hoogst waarschijnlijk ook het geval zal zijn. Ze krijgen dan te maken met hogere vaste lasten.

Begeleiders zijn van mening dat wanneer jongeren met weinig geld kunnen rondkomen, zij dit ook kunnen wanneer zij meer te besteden hebben.

Begeleiders geven aan dat naast het wennen om met minder geld rond te komen, sparen de manier is om rekening te houden met geplande veranderingen. Zij geven het advies om werk of een bijbaantje te gaan zoeken, zodat ze nu meer kunnen sparen en later meer inkomen hebben. Ook worden tips gegeven om minder uit te geven, zoals het wachten op de uitverkoop.

Het belang om nu al rekening te houden met geplande veranderingen wordt duidelijk gemaakt door de jongeren bewust te maken van de keuzemogelijkheden en de daarbij horende gevolgen. Zo wordt met jongeren bekeken welke huisvesting tot hun mogelijkheden behoort en wat daarbij komt kijken. Zo hoeft een jongere die in een studentenhuus woont geen gemeentelijke belastingen te betalen en in een appartement wel. Deze en andere kosten, zoals inboedel, worden inzichtelijk gemaakt voor de jongeren. De begeleider wijst hen op de feiten.

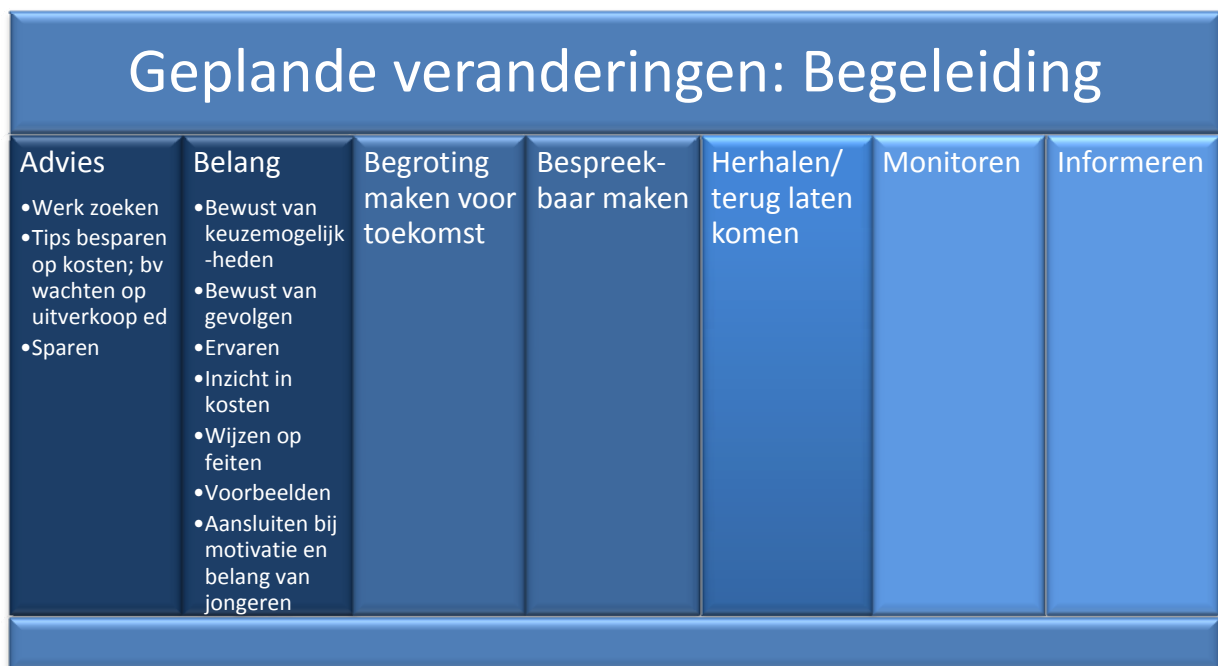
Soms is het om wat voor reden dan ook niet gelukt om een jongere voor te bereiden op een verandering, waardoor een jongere het vanzelf gaat ervaren. Bijvoorbeeld wanneer iemand ineens van een studiefinanciering rond moet komen, terwijl hij daarvoor fulltime heeft gewerkt. Deze ervaring wordt in de begeleiding vervolgens gebruikt om het belang van rekening houden met geplande veranderingen te verduidelijken.

De begeleiders proberen zoveel mogelijk de motivatie en het belang van de jongeren op te zoeken, om beter bij hen aan te kunnen sluiten. Hoe meer deze aansluiting er is, hoe makkelijker het is om de jongeren het belang ervan te laten inzien. Ook hierin worden veel voorbeelden gebruikt. Indien het voor jongeren nog een te ver van-van-mijn-bedshow is, wordt soms geprobeerd om een combinatie van sparen op de lange en op de korte termijn te bewerkstelligen.

Samen met de jongeren wordt gekeken waar een jongere financieel rekening mee moet houden. Hierin worden prioriteiten gesteld en gekeken of het allemaal realiseerbaar is wat een jongere wil. Misschien moet hij toch nog even genoegen nemen met die gekregen tv in plaats van een nieuwe flatscreen. De begeleiders proberen over het algemeen de jongeren hierin zo veel mogelijk zelf te laten doen en hun eigen beslissingen te laten nemen. De begeleiders doen hun best om met de jongeren mee te zoeken naar mogelijkheden en hen niet alleen te wijzen op wat niet kan.

Andere zaken die nog genoemd worden op het gebied van begeleiding met betrekking tot geplande veranderingen zijn: monitoren, bespreekbaar maken, herhalen/terug laten komen, begroting maken voor nieuwe situatie en informeren.

Wederom gebruiken de begeleiders zowel hun persoonlijke als hun werkervaring.

Figuur 11. Geplande veranderingen: Begeleiding

Gebruikte instrumenten

Wederom zijn de gebruikte instrumenten bij elke begeleider verschillend, al wordt internet door iedereen gebruikt om informatie op te zoeken. Een aantal instrumenten welke ook bij het onderwerp sparen zijn genoemd komen hier weer terug. Dit is logisch, aangezien de begeleiders sparen zien als een manier om rekening te houden met geplande veranderingen. Het gaat dan om instrumenten als enveloppen/potjes, pen en papier, budgetbeheer en het budgetprogramma.

Daarnaast wordt een standaardlijst gebruikt met de meest voorkomende kosten die in één team gemaakt en gebruikt wordt.

Figuur 12. Geplande veranderingen: instrumenten

De rol van de begeleider

Ook op het gebied van geplande veranderingen zijn begeleiders gevraagd welke rol zij voornamelijk vervullen; de deskundige, de coach of de adviseur.

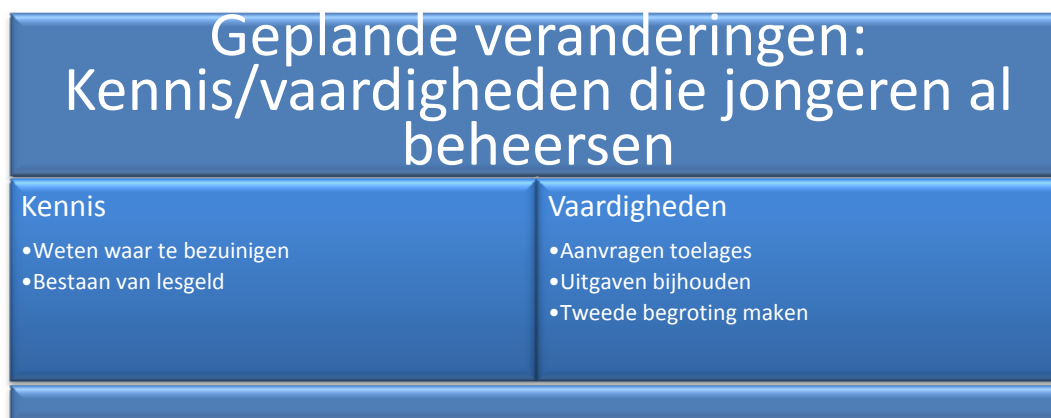
De coach scoort hier net iets hoger dan de rol van de adviseur. Ook een combinatie van coachen en adviseren wordt regelmatig genoemd. De deskundige is geheel niet genoemd.

Kennis /vaardigheden van de jongeren

De kennis en vaardigheden over geplande veranderingen zijn verschillend bij elke jongere.

Begeleiders geven aan dat dit veelal afhankelijk is van de achtergrond van een jongere.

Het aanvragen van toelages, uitgaven bijhouden, weten waar ze moeten bezuinigen, weet hebben van lesgeld en eventueel een tweede begroting maken, is iets wat sommige jongeren al kunnen of weten.

Figuur 13. Geplande veranderingen: Kennis/vaardigheden die jongeren al beheersen

Knelpunten

Als knelpunten vanuit de jongeren wordt regelmatig genoemd dat jongeren het belang om rekening te houden met geplande veranderingen niet zien. De motivatie om er dan nu al aan te werken ontbreekt daardoor. Daarnaast hebben jongeren vaak geen inzicht in de kosten en de vaste lasten bij of na een verandering.

Ze hebben vaak een nog te weinig concreet beeld van de verandering.

Indien de verandering daar is, hebben veel jongeren er moeite mee om zich aan te passen aan het nieuwe budget. Dit geldt niet alleen voor wanneer ze minder te besteden hebben, maar ook wanneer ze meer te besteden hebben. Het geld vliegt er dan uit en er wordt weinig rekening gehouden met de toekomst.

Ook hier werd weer genoemd dat jongeren nog te veel in het hier en nu leven.

“Dat ze liever nu snel blij worden van iets kleins, dan beseffen als ik nu spaar, dan kan ik straks die rekening betalen en dus dat die klik is heel lastig ofzo, want je bent in het hier en nu en als ik nu iets wil, dan koop ik het nu en als ik daar dan schuld op maak, dan los ik die schuld wel af. Want het is heel erg, ik wil het nu, dus ik wil het nu ipv de klik maken.”

De knelpunten zijn daarnaast per jongeren verschillend. Sommige houden zich niet aan gemaakte afspraken en maken bijvoorbeeld het geld dat ze opzij zouden zetten niet over naar hun

spaarrekening. Sommigen overschatten de situatie en denken dat ze wel uitkomen na de verandering.

De knelpunten in de begeleiding zijn het hebben van te weinig tijd en de jongeren niet continu in het zicht hebben. Daarnaast werd aangegeven dat begeleiders het soms moeilijk vinden om aan te voelen waar een jongere precies hulp bij nodig heeft. Zeker als een jongere zelf zegt het wel te kunnen of te weten.

Het hebben van weinig inkomsten en het niet kunnen vinden van werk werd als externe factor genoemd.

Succesfactoren

De achtergrond van sommige jongeren werd wederom genoemd als succesfactor vanuit de jongeren. Net zoals het hebben van motivatie en het inzien van het belang om rekening te houden met geplande veranderingen. Begeleiders geven aan dat de motivatie groter is, indien de jongeren de verandering zelf gekozen hebben en weten waar ze het voor doen.

De meeste jongeren blijven over het algemeen wel hun vaste lasten betalen als hun inkomen daalt. Als succesfactoren vanuit de begeleiding worden het samen doen, duidelijk zijn en het gebruik van het netwerk aangegeven.

De combinatie van sparen op de lange en op de korte termijn werkt over het algemeen goed. In ieder geval beter dan alleen op de lange termijn.

Wederom is de vertrouwensrelatie tussen de begeleider en de jongere een belangrijke factor.

De ervaring van de begeleiders voor het bedenken van goede voorbeelden wordt als positief ervaren.

Deelconclusie: geplande veranderingen

Als het gaat om geplande veranderingen, dan hebben begeleiders ook hier aandacht voor. De aandacht is voornamelijk gericht op veranderingen waarbij het inkomen daalt of de vaste lasten stijgen, wat op zich wel logisch is.

Sparen wordt als de manier gezien om om te gaan met geplande veranderingen, al vindt men het ook belangrijk dat jongeren beseffen dat veranderingen van invloed zijn op hun inkomen en dat de jongeren zich daar nu al op moeten instellen.

Met jongeren worden vooral de veranderingen besproken die voor hen van toepassing zijn.

Veranderingen die nog ver in de toekomst liggen, worden niet behandeld. Begeleiders zijn al blij als jongeren de meer recente toekomst (maximaal een paar jaar) in beeld hebben en daar nu rekening mee houden.

Het geven van inzicht, eventueel met behulp van instrumenten, wordt door alle begeleiders gedaan.

In hun coachende en adviserende rol richten de begeleiders zich vooral op de kennis en de houding van jongeren. Door het geven van kennis kunnen de jongeren zich voorbereiden op veranderingen.

Met de kennis en inzichten die aan jongeren gegeven worden, proberen de begeleiders de jongeren te bewegen om er ook daadwerkelijk rekening mee te houden en daar nu acties op uit te zetten, zoals beginnen met sparen.

De kennis en vaardigheden van jongeren is ook op dit punt per jongere verschillend, net zoals de knelpunten. Knelpunten die voor de meeste jongeren wel gelden, liggen voornamelijk in het feit dat veel jongeren het belang niet zien om nu al rekening te houden met veranderingen en zij er daardoor niet voor gemotiveerd zijn. Daarnaast hebben jongeren er moeite mee om zich aan een nieuwe financiële situatie aan te passen.

Wederom is de achtergrond, motivatie en het besef van het belang van een jongere van invloed op dit item. De motivatie wordt vergroot als de jongere zelf voor de verandering gekozen heeft.

Succesfactoren die bij sparen worden genoemd, komen ook hier terug.

6.2.3 Ongeplande veranderingen

Begeleiding

De meeste begeleiders besteden van te voren geen aandacht aan ongeplande veranderingen. Hier komt pas aandacht voor als de verandering al heeft plaatsgevonden. Er wordt dus nog geen rekening gehouden met veranderingen die plotseling kunnen plaatsvinden.

Wel geven begeleiders aan dat ze jongeren soms wel waarschuwen dat de kans bestaat dat ze ontslagen worden en wat dit financieel voor hen kan betekenen. Zeker als het al niet zo goed loopt op het werk. Ook waarschuwen begeleiders soms dat er een kans bestaat dat een relatie uit gaat en het plan van samenwonen daardoor niet meer doorgaat, wat ook financiële consequenties heeft. Ze geven voorbeelden van situaties die zij hebben meegemaakt in eerder begeleidingen om hun verhaal kracht bij te zetten.

Op het moment dat de verandering al heeft plaatsgevonden of wanneer zij de verandering duidelijk aan zien komen, bekijken begeleiders samen met de jongeren wat dit voor financiële consequenties heeft. Begeleiders benoemen dan het belang van het blijven betalen van de vaste lasten en dat er dus ergens anders op bezuinigd moet worden. Daarnaast wordt bekeken welke acties er ondernomen moeten worden (bv aanvragen van uitkering).

De verandering wordt gebruikt om de jongeren het inzicht te geven dat dit soort zaken kunnen gebeuren en dat ze daar dus rekening mee moeten houden. Sparen zou hiervoor een middel kunnen zijn.

Ongeplande veranderingen: Begeleiding	
Bij aanzien komen	Op moment
• wijzen op consequenties • gevolgen relatiebreuk • gevolgen baanverlies • inzicht geven • Voorbeelden	• wijzen op consequenties • inzicht geven • Actiepunten • begroting maken • Belang duidelijk maken

Figuur 14. Ongeplande veranderingen: Begeleiding

Gebruikte instrumenten

Instrumenten die hier gebruikt worden zijn wederom het gebruik van een computer met internet voor informatie. Pen en papier en een overzicht of schema maken zijn andere genoemde instrumenten.

De rol van de begeleider

Als het gaat om ongeplande veranderingen zitten begeleiders meer in de rol van coach, eventueel gecombineerd met de rol van adviseur. Eén begeleider geeft aan dat zij ook wel eens de rol van deskundige oppakt hierin.

Kennis /vaardigheden van de jongeren

Begeleiders geven aan dat jongeren hier zelf helemaal niet mee bezig zijn. Ze leven vaak bij de dag en houden er geen rekening mee dat zaken onverwacht kunnen veranderen. Jongeren hebben hier volgens hen geen kennis in en er zijn geen vaardigheden die ze hierin beheersen.

"Als er onverwacht iets gebeurt. Daar beheersen ze niks in, want dan raken ze vaak in de paniekstand of heel onverschillig, dus, nee... Want dan kan ik ze weer effen bewust maken, van nou is het handig."

Knelpunten

Als knelpunten werden het hebben van weinig inkomsten en het niet hebben spaargeld als belangrijke factoren genoemd. Jongeren zijn er daarnaast nog niet op voorbereid en misschien is het nog wel te hoog gegrepen om daar nu al rekening mee te houden. Jongeren hebben geen inzicht in de gevolgen en hebben onvoldoende weerstand tegen verleidingen.

Ook het gebrek aan motivatie werd aangegeven. Op het moment dat de verandering daar is, is er wel een motivatie om dit in de toekomst te voorkomen, maar deze is vaak tijdelijk.

In de begeleiding is te weinig tijd om jongeren ook op deze veranderingen voor te bereiden.

Succesfactoren

Het noemen van voorbeelden is een positieve factor op het gebied van ongeplande veranderingen.

Door het geven van deze voorbeelden zien jongeren sneller het belang in om daar nu al rekening mee te houden en zijn ze meer gemotiveerd. Indien jongeren ervaren hebben dat ongeplande veranderingen van invloed kunnen zijn op hun financiën, zijn ze meer gemotiveerd om er vanaf dat moment meer rekening mee te houden.

In de begeleiding helpt het om op zoek te gaan naar mogelijkheden als de verandering al heeft plaatsgevonden. Ook is het helpend om het netwerk van de jongeren te gebruiken.

Deelconclusie: ongeplande veranderingen

Er wordt over het algemeen geen begeleiding geboden op ongeplande veranderingen. Deze veranderingen worden pas opgepakt op het moment dat de verandering daar is en er wordt dus van te voren geen rekening mee gehouden, op een enkeling na.

Op het moment dat de verandering daar is, bekijken begeleiders wel met de jongeren wat er moet gebeuren en welke consequenties de verandering heeft. Daarnaast wordt de gebeurtenis gebruikt om ervoor te pleiten dat ze in de toekomst met dit soort veranderingen rekening moeten houden. De rol die gebruikt wordt als de verandering daar is, is voornamelijk die van de coach, eventueel gecombineerd met de adviseur.

Knelpunten zijn vooral punten die vanuit de jongeren komen. Alleen te weinig tijd wordt als knelpunt in de begeleiding gezien.

Door het geven van voorbeelden worden jongeren zich meer bewust dat ze ook rekening moeten houden met ongeplande veranderingen. De motivatie wordt ook vergroot nadat jongeren door schade en schande hebben ontdekt dat dit punt belangrijk is.

6.2.4 Verzekeringen

Begeleiding

Op het gebied van verzekeringen wordt veel aandacht besteed met de jongeren en dan voornamelijk bij de start van het hulpverleningstraject. De meeste begeleiders hebben een lijst met een aantal verzekeringen die jongeren hun inziens moeten hebben. De aanwezigheid van deze verzekeringen wordt gecheckt. De zorgverzekering, de aansprakelijkheidsverzekering en de inboedelverzekering worden door alle begeleiders besproken met de jongeren. Een groot deel noemt hierin ook de overlijdensverzekering. Indien er een verzekering nog niet is, wordt aan de jongeren het bestaan van zo'n verzekering uitgelegd met de voor- en nadelen en of het verplicht is of niet. Afhankelijk van het soort verzekering wordt er meteen samen een verzekering afgesloten (bv een zorgverzekering), of wordt het later weer opgepikt, zodat jongeren de tijd krijgen er zelf over na te denken (bv inboedelverzekering).

Bij een aantal groepen wordt de aansprakelijkheidsverzekering verplicht gesteld, terwijl deze dat wettelijk niet is. Dit wordt gedaan, omdat men de garantie wil hebben dat de eventuele schade aan het pand waar de jongere woont, verhaald kan worden op de jongere, als de schade tenminste niet met opzet is veroorzaakt.

Om het belang van een verzekering aan jongeren duidelijk te maken, worden vaak voorbeelden gebruikt. Bij een aansprakelijkheidsverzekering vaak zelfs bizarre voorbeelden, waardoor het een jongere snel duidelijk wordt waarom die verzekering er is. Daarnaast wordt voorlichting gegeven en gewezen op de consequenties als ze zich niet verzekeren.

“En die aansprakelijkheidsverzekering, dan kom ik meestal met een voorbeeld. Van, goh je steekt de straat over en die vrachtwagen die moet voor jou uitwijken, omdat je niet goed oplet en die rijdt een villa binnen. Dan kost die vrachtwagen een miljoen en die villa een half miljoen en dan ben je meteen anderhalf miljoen schuldig. Dat heeft niemand, koop dat nou af met 2 of 3 euro aan verzekering per maand. Dat kost een hamburger. En de meeste jongeren die snappen dat.”

Indien een jongere een brommer of een auto heeft of die wil gaan aanschaffen worden de hiervoor noodzakelijke verzekeringen ter sprake gebracht. Dit wordt niet standaard met elke jongere besproken.

De begeleiding over verzekeringen verschilt per begeleider. Zo adviseert de een om de zorgverzekering bij een grote maatschappij af te sluiten of eentje waar ze zelf goede ervaringen mee heeft, terwijl een ander samen met de jongere achter de pc gaat zitten om verschillende verzekeringen te vergelijken en de meest geschikte uit te zoeken. Dit is ook afhankelijk van de tijd die een jongere hiervoor heeft; als er nog geen zorgverzekering is, terwijl deze wel wettelijk verplicht is, moet er zo snel mogelijk eentje afgesloten worden. De begeleider stuurt dan sterker aan en adviseert er één of twee. Maar als het bijvoorbeeld gaat om het overstappen naar een andere zorgverzekeringsmaatschappij of om een aansprakelijkheidsverzekering, dan wordt er meer tijd genomen en vaak gebruik gemaakt van vergelijkingssites. Het verschilt daarnaast per begeleider in hoeverre ze het uitzoeken van een verzekering de jongeren zelf laten doen of er meer sturing aan geven.

Verzekeren: Begeleiding					
Advies • grote verzekeringsmaatschappij (zorgverzekering) • Bij bank (wa) • vergelijken	Belang • voorlichting • voorbeelden • wijzen op consequenties	Controleren bij start • Voorlichting • Voor- en nadelen • Kosten • Op moment dat verzekering nodig is	Samen doen	Zo veel mogelijk zelf laten doen	Verplicht stellen

Figuur 15. Verzekeren: Begeleiding

Gebruikte instrumenten

Instrumenten die gebruikt worden zijn internet (met name vergelijkingssites), rekenmachine en checklist.

De rol van de begeleider

Als het gaat om verzekeringen, nemen de meeste begeleiders de rol van adviseur aan. Ook de deskundige rol wordt vaker genoemd, Wederom geven begeleiders aan dat het vaak een combinatie van rollen is, afhankelijk van wat een jongere nodig heeft en van de beschikbare tijd voordat de verzekering er moet zijn.

Kennis/vaardigheden van de jongeren

Zo goed als alle jongeren hebben bij start al een zorgverzekering, op een enkeling na of wanneer de jongere nog geen achttien jaar is. Verder zijn de kennis en de vaardigheden per jongere verschillend. Het opzoeken van informatie over verzekeringen lukt meestal nog wel, maar om uit al die informatie een weloverwogen keuze te maken, blijkt vaak lastig.

Sommige jongeren kunnen zelf een verzekering afsluiten en weten dat een uitbreiding een hogere premie betekent.

Figuur 16. Verzekeringen: Kennis/vaardigheden die jongeren al beheersen

Knelpunten

Eén van de knelpunten is dat jongeren de moeite vaak niet nemen om daadwerkelijk uit te zoeken welke verzekering bij hen past en welke ze nodig hebben. Ze kiezen vaak voor de verzekering die hun ouders ook hebben, terwijl deze misschien wel onnodig duur is voor hen.

Jongeren zijn daarnaast traag in het regelen van een verzekering en hebben daarbij veel sturing van de begeleiders nodig. Ook is er een gemis van kennis en in mindere mate van vaardigheden.

Jongeren hebben niet altijd het besef dat de zorgtoeslag is voor de premie van de zorgverzekering. Ze zien dit als extra inkomsten, die ook aan andere zaken besteed kan worden. Daarbij zit er nog een vrij lange periode tussen de bijschrijving van de zorgtoeslag en de afschrijving van de zorgverzekering. Jongeren hebben dan te veel tijd om de toeslag aan andere zaken te op te maken. En bij de zorgverzekering gaat het om hoge bedragen. Als die niet of niet op tijd betaald wordt, dan kunnen er snel schulden ontstaan.

De begeleiders geven aan dat ze zelf ook niet altijd de kennis hebben van wat nu wel of niet slim is om te verzekeren. Daarbij is niet alles te ondervangen met verzekeringen.

Sommige verzekeringen worden pas besproken als jongeren deze nodig hebben. Ze weten dus misschien niet van het bestaan van deze verzekeringen af, terwijl ze deze in de toekomst misschien wel moeten afsluiten.

Succesfactoren

Om het belang van een verzekering duidelijk te maken werkt het geven van voorbeelden goed.

Begeleiders geven aan dat het belang ook makkelijk uit te leggen is.

Het verplichten van de aansprakelijkheidsverzekering helpt dat jongeren deze verzekering snel afsluiten.

Dat veel verzekeringen via de bank af te sluiten zijn, vergemakkelijkt het aanvragen en maakt het laagdrempelig.

Deelconclusie: verzekeringen

Op het gebied van verzekeringen wordt al veel gedaan door de begeleiders. Bij de start van het traject is het bij alle begeleiders onder de aandacht.

De meeste teams hebben een checklist met verzekeringen die met de jongeren besproken moeten worden. Indien nodig wordt samen met de jongeren de verplichte verzekeringen afgesloten en

eventueel ook de noodzakelijke. Binnen Oosterpoort is het hebben van een aansprakelijkheidsverzekering verplicht gesteld.

Opvallend is dat de verdeling van rollen die begeleiders aannemen, anders is dan bij de andere topics. Begeleiders adviseren hoofdzakelijk, maar nemen ook vaker de rol van deskundige aan.

De verschillen in de begeleiding zijn bij dit item minder groot.

De begeleiding richt zich voornamelijk op kennis.

Jongeren zijn soms te gemakkelijk op dit gebied; ze nemen de tijd niet en regelen de zaken traag.

Veel jongeren missen de noodzakelijke kennis, maar deze is wel gemakkelijk bij te brengen. Bij de zorgverzekering gaat het om grote bedragen en er zit vrij veel tijd tussen ontvangst van zorgtoeslag en het betalen van de premie, waardoor er snel schulden kunnen ontstaan.

Niet alle begeleiders hebben de nodige kennis tot hun beschikking en sommige verzekeringen komen pas in de begeleiding aan bod wanneer ze van toepassing zijn.

Het belang van verzekeren is gemakkelijk uit te leggen en het aansluiten is voor de meeste jongeren niet moeilijk.

6.2.5 Vooruit kijken als geheel

In het interview zijn een aantal vragen gesteld over de competentie 'Vooruit kijken' als geheel. Veel antwoorden kwamen overeen met eerder gegeven antwoorden. In deze paragraaf worden alleen de nog niet eerder genoemde zaken beschreven.

Begeleiding

Wederom kwamen het geven van adviezen en het belang van vooruit kijken duidelijk maken sterk naar voren in de begeleiding van deze competentie.

Adviezen die nog niet eerder zijn genoemd, zijn het hebben van twee betaalrekeningen (eentje voor vaste lasten en eentje voor leefgeld en leuke dingen), beschermende maatregelen instellen op internetbankieren (bv niet in rood kunnen staan) en bewindvoering in sommige gevallen. Hiermee wordt in eerste instantie vooral geprobeerd om ervoor te zorgen dat jongeren niet te veel uitgeven en wennen aan de hoeveelheid geld dat ze nu te besteden hebben. Indien dat goed gaat kunnen deze adviezen zijn weerslag hebben op de competentie 'Vooruit kijken'; ze houden meer geld over om te sparen.

Om het belang aan de jongeren duidelijk te maken, wordt genoemd dat het belangrijk is niet te belerend te zijn, omdat het er niet om gaat wat de begeleider belangrijk vindt, maar om wat de jongeren belangrijk vinden. Door niet belerend te zijn, sluit je meer aan bij de motivatie van de jongeren.

“...en ik denk dat het helpt als je niet te belerend bent, maar gewoon ook heel erg kijkt naar wat is de vraag en niet van wat vind ik belangrijk, maar wat vinden de jongeren belangrijk en daarop inspringt.”

De begeleiders proberen met de jongeren op zoek te gaan naar de oorzaken van het hebben van weinig geld. Gekeken wordt waar veel geld heen gaat en waar eventueel op te besparen is. Daarnaast wordt er gekeken of jongeren misschien niet nog ergens recht op hebben, om zo meer inkomen te generen, bv toeslagen, uitkeringen of fondsen. Indien er meer inkomen is, kunnen jongeren meer geld apart houden voor de toekomst of voor onverwachte zaken.

Een competentie bestaat uit kennis, vaardigheden en houding. Aan de begeleiders is gevraagd waar hun begeleiding zich voornamelijk op richt. Bijna iedereen geeft aan dat dit een combinatie van die drie is, afhankelijk van de jongeren en het onderwerp. Houding wordt wel veel genoemd, maar tegelijk erbij gezegd dat dit juist het lastigste punt is om jongeren in te begeleiden.

De begeleiding van 2Live geeft aan dat het prettig is dat zij direct beschikbaar zijn; begeleiding is in het pand aanwezig en daardoor voor jongeren gemakkelijk te bereiken in tegenstelling tot de woonbegeleiding vanuit Oosterpoort waar begeleiding over het algemeen alleen op afspraak of per telefoon plaatsvindt. Als er iets aan de hand is, dan kan een begeleider bij 2Live daar direct op inspringen en een jongere helpen, wat vaak rust geeft bij de jongeren.

Wat vaker wordt gezegd, is dat begeleiders proberen jongeren te ontschuldigen. Ofwel dat ze tegen de jongeren vertellen ze zich niet hoeven te schamen of zich schuldig hoeven voelen, dat het omgaan met geld nu niet lukt en dat het moeilijk is om nu al rekening met de toekomst te houden.

Figuur 17. Vooruit kijken: Begeleiding

Gebruikte instrumenten

Het enige instrument wat nog wordt genoemd, dat nog niet eerder genoemd is, is het gebruik van herinneringen op een mobieltje. In een mobiel kun je jezelf herinneren dat je bijvoorbeeld geen broodje op het station mag kopen van jezelf op het moment dat je meestal op de trein moet wachten, omdat je aan het sparen bent.

Knelpunten

Zo goed als alle begeleiders geven aan dat de knelpunten per jongeren verschillen.

Aan hen is gevraagd waar de knelpunten het meest in zitten; in kennis, vaardigheden of houding? De houding van de jongeren is overduidelijk het meest gegeven antwoord. Al is soms ook een combinatie van die drie genoemd.

Begeleiders geven aan dat het een knelpunt is dat jongeren bij Oosterpoort geen huur hoeven te betalen. Zij hebben hierdoor geen concreet en realistisch beeld van de toekomst. Daarbij wordt ook het betalen van huur iets waar jongeren nu nog niet mee bezig zijn. Het leren omgaan met een beperkter budget stellen jongeren vaak uit en ze hebben zoiets van “dat zie ik dan wel weer”.

Knelpunten vanuit de jongeren die verder nog niet eerder genoemd bij de andere items zijn:

- Erbij willen horen.
- Nog niet ervaren dat het belangrijk is om vooruit te kijken.
- Invloed van blowen.
- Eerst moet aan andere competenties van financiële zelfredzaamheid gewerkt worden, voordat ze kunnen leren om vooruit te kijken.
- Naïviteit.
- Snelle behoeftebevrediging.

- Geen discipline.
- Problemen op andere leefgebieden dan op financieel gebied.
- Geen realistische kijk.

Een van de factoren die te maken heeft met de begeleiding is het feit dat de begeleiding niet altijd goed aansluit bij eerdere hulpverlening. De overgang is soms te groot als het om vooruit kijken gaat. Daarbij is de overdracht niet altijd volledig genoeg.

De begeleiders vinden zichzelf niet altijd even kundig op dit gebied en de motivatie om hieraan te werken, is ook minder dan op andere leefgebieden.

Begeleiders geven aan dat ze soms misschien wel de deskundige rol zouden moeten aannemen, maar deze past niet bij de doelgroep, waardoor ze een andere pakken.

Het gemakkelijk kunnen doen van internetaankopen wordt regelmatig genoemd als knelpunt met een externe oorzaak. Ook de invloed die vrienden van de jongeren hebben, wordt als negatieve factor genoemd. Sparen is minder normaal geworden, maar het hebben van schulden juist wel. Indien vrienden tegen jongeren zeggen dat het niet erg is om in het rood te staan, nemen ze dit makkelijker aan, dan wanneer de begeleider het tegenovergestelde beweert.

Andere externe knelpunten die genoemd werden, zijn het feit dat de wetgeving continu verandert en dat vaste lasten niet altijd structureel op dezelfde dag in de maand worden afgeschreven.

Succesfactoren

Een succesfactor vanuit de jongeren die nog niet eerder genoemd is, is dat jongeren snel gewend zijn om inzage te geven in hun financiën en het na een tijdje zonder problemen doen. Het helpt ook als jongeren zelf al een concreet toekomstbeeld hebben dat ze nastreven.

Het hebben van twee betaalrekeningen helpt jongeren om zich aan hun begroting te houden.

Het maken van zo'n begroting of overzicht/ schema werkt volgens de begeleiders goed. Net zoals een kasboek, als het de jongeren lukt om deze consequent bij te houden.

Belonen, enthousiasmeren, positief stimuleren en het gebruik van een voorbeeldrol worden regelmatig als positieve factoren genoemd. Het feit dat veel informatie op internet te vinden is, maakt het makkelijker om jongeren voor te lichten. Zeker kennis is dan gemakkelijk over te brengen. Door het wijzen op consequenties is het belang wel redelijk duidelijk te maken

Verbeterpunten/ideeën

Aan de geïnterviewden is gevraagd welke verbeterpunten en/of verbeterideeën zij voor begeleiders zien. Deze ideeën zijn grofweg in te delen in twee categorieën, nl in praktische tastbare ideeën/punten en ideeën/punten wat de begeleiders anders zouden kunnen doen.

Bij de praktische ideeën werd vaak een overzicht, checklist of iets dergelijks genoemd. Ofwel een instrument dat een overzicht geeft in wat er allemaal met een jongere behandeld dient te worden, wat er allemaal is en waar allemaal rekening mee gehouden moet worden. Een stroomschema zou hiervoor ook bruikbaar zijn.

Iets tastbaars voor de jongeren werd regelmatig benoemd, waardoor het allemaal wat visueler, inzichtelijker en concreter wordt. Hierbij wordt een module genoemd. Daarin zouden eventueel doelen om te sparen opgenomen kunnen worden. Aangegeven wordt dat er daarin dan ook aan een beloning op de korte termijn gedacht moet worden.

Begeleiders zouden wel iets willen om situatie van de jongeren reëler te maken. Dat er bijvoorbeeld een spaarconstructie wordt ontwikkeld, waarbij jongeren die nu geen huur betalen dit fictief gaan doen. De huur wordt dan gespaard, of alles wat ze nu meer hebben, dan hetgeen ze straks daadwerkelijk te besteden hebben

Het hebben van een rolmodel dat bereid is zijn ervaringen te delen of andere concrete voorbeelden zouden de begeleiders helpen.

Het hebben van goede voorbeeldzinnen wordt ook nog genoemd; sommige zinnen die begeleiders gebruiken zijn erg treffend. Dit zou meer gedeeld kunnen worden.

Er wordt wel aangegeven dat het niet wenselijk is dat er lange lijsten of te veel lijsten komen. Daarbij moet het het liefst aanpasbaar zijn per jongere.

Qua begeleiding moet er misschien meer gekeken worden naar de rollen adviseur en deskundige. Eventueel mag er wel meer sturing gegeven worden aan de jongeren.

De begeleiders zouden graag zelf meer kennis willen hebben op verschillende gebieden: kennis van consequenties, kennis over een financieel vangnet, kennis van verschillende manieren van sparen, kennis over waarom het jongeren niet lukt om vooruit te kijken. Met deze kennis kan de begeleiding verbeterd worden en kunnen begeleiders beter aansluiten bij de jongeren.

“En misschien heb ik zelf, daar ook wel adviezen in nodig ofzo. Ik ben persoonlijk ook niet zo ster in vooruit kijken en als ik daar zelf al niet zo’n ster in ben, hoe ga ik dat dan overdragen. Zelf meer informatie daarover... Ja.”

Wat veel genoemd werd, is kennis en vaardigheden om aan de houding van jongeren te werken.

Weten hoe je de motivatie kan verhogen en de jongeren in beweging kan krijgen.

Daarnaast is het belangrijk dat begeleiders zelf het belang inzien van vooruit kijken. Het zou hiervoor vaker bij hen onder de aandacht gebracht kunnen worden, bijvoorbeeld in teamvergaderingen. De begeleiders zullen het dan vaker in hun begeleiding meenemen.

Er wordt aangegeven dat er nog te weinig gebruik wordt gemaakt van elkaars ervaring. Meer eenheid in de begeleiding is daarin gewenst.

Andere punten die nog genoemd werden zijn:

- Meer oplossingsgericht werken.
- Jongeren meer positief stimuleren.
- Meer tijd hebben.
- Goede aansluiting op voorgaande hulpverlening.
- Begeleiding bewuster worden van wat ze precies doet.

Deelconclusie: vooruit kijken

Extra bij deze topic wordt aangegeven dat door te werken aan andere competenties van financiële zelfredzaamheid mede aan de competentie ‘Vooruit kijken’ gewerkt wordt.

Wat wel al eerder is genoemd, maar hier vooral benadrukt wordt, is dat men probeert aan te sluiten bij de belevingswereld van de jongeren. Door op zoek te gaan naar het belang van jongeren wordt het belang van vooruit kijken duidelijk gemaakt.

De begeleiding richt zich zowel op kennis, vaardigheden als houding.

Begeleiders geven aan dat de meeste knelpunten in de houding van jongeren ligt. Zij geven aan dat veel knelpunten, factoren vanuit jongeren zijn zoals, naïviteit, disciplinegebrek, erbij willen horen en anderen.

Begeleiders vinden zichzelf niet altijd kundig genoeg op dit gebied. Zeker om de houding van jongeren op dit vlak te veranderen. Het feit dat jongeren vanuit Oosterpoort geen huur hoeven te betalen, maakt het nog extra lastig.

De begeleiding sluit daarnaast niet altijd goed aan op eerdere hulpverlening.

Het hebben van twee bankrekeningen, budgetoverzichten en een kasboek zijn een paar praktische manieren die positief werken in de begeleiding. Daarnaast werk een positieve benadering goed, net zoals de inzet van een rolmodel.

Als verbeterpunten geven begeleiders een aantal praktische en tastbare zaken, maar ook ideeën voor wat begeleiders anders zouden moeten doen.

Wat betreft de praktische zaken willen begeleiders graag instrumenten om meer inzicht te kunnen geven en ze zouden graag iets tastbaars voor zowel henzelf als voor de jongeren willen. Verder zou er iets verzonnen moeten worden zo dat jongeren gaan ervaren hoe het is om huur te betalen. Qua begeleiding wordt meer kennis genoemd en eventueel meer gebruik maken van de rollen deskundige en adviseur. Verder zouden ze meer vaardigheden en kennis willen hebben om de houdingsaspecten van de jongeren aan te pakken. Daarnaast moeten begeleiders zelf meer het belang van 'Vooruit kijken' gaan inzien. Het delen van ervaringen zou helpend kunnen zijn om meer eenheid tussen begeleiders te creëren, want dit missen zij op dit moment.

6.3 Onderzoeksvraag 4: Welke kennis en middelen hebben begeleiders volgens literatuur nodig om jongeren de competenties 'Vooruit kijken' te leren?

Middels een literatuuronderzoek is geprobeerd een antwoord te vinden op onderzoeksvraag vier. Er is gezocht naar dezelfde topics als in onderzoeksvraag twee en drie. Alleen op de topics sparen en verzekeringen was specifieke informatie te vinden. De rest gaat over het omgaan met financiën in het algemeen en is ook toepasbaar op de competentie vooruit kijken. Wel is het natuurlijk zo dat sparen een manier is om rekening te houden met verandering, zowel gepland (bijvoorbeeld voor inventaris), als ongepland (als buffer) (Doyen & Schneider, 2010; Nibud, 2013a). De informatie die dus uit de literatuur gehaald is, heeft ook invloed op de andere topics. Eerst zullen de topics sparen en verzekering apart behandeld worden en daarna het vooruit kijken als geheel.

6.3.1 Sparen

Bij jongeren gaat sparen hand in hand met het goed omgaan met geld (Nibud, 2008). Het is belangrijk dat men een doel heeft om te sparen en hiervoor een plan maakt. Het helpt om een vast spaarbedrag of een percentage van je inkomsten automatisch over te laten maken op een spaarrekening. (Doyen & Schneider, 2010; Edgie, 2013; Kamstra, 2013; Nibud, 2012b, 2013a, 2013h; Spaarbaak, 2012; Stav, 2006; Veen & Eeden, 2010; YoungWorks en Motivaction, 2011; Wijzer in geldzaken, 2013). In het plan kun je uitrekenen hoelang je erover doet om het gewenste bedrag bij elkaar te krijgen (Nibud, 2013a) of hoeveel je nu per maand moet sparen om het spaardoel op het gewenste moment te hebben (Wijzer in geldzaken, 2013b).

Een spaarrekening hebben, verkleint al het risico van financiële problemen (Madern & Schors, 2012).

Het is slim om een financiële buffer aan te leggen als reserve (Doyen & Schneider, 2010; Madern & Schors, 2012; Nibud, 2013a; Wijzer in geldzaken, 2013). Het Nibud (2013a) heeft een bufferberekenaar, waarmee uit te rekenen is hoe hoog die buffer moet zijn. Voor jongeren van 18-20 jaar die op kamer wonen komt dit advies uit op iets meer dan €3500,-. Het levensonderhoud van drie tot zes maanden wordt ook wel aangehouden. Indien de persoonlijke situatie verandert, moet het spaarbedrag aangepast worden.

Om je aan je spaarplan te houden, is het belangrijk dat je je niet laat verleiden door reclame en aanbiedingen. Het kan helpen om je spaardoel visueel te maken, door een plaatje of een foto van het spaardoel uit te knippen (Nibud, 2013h).

Om een spaarbedrag te bepalen, moet er een persoonlijke begroting worden gemaakt; alle inkomsten en uitgaven op een rij zetten (een persoonlijke begroting). Het positieve verschil kan gespaard worden (Nibud, 2013a; Wijzer in geldzaken, 2013).

Spaartips:

- Een gesloten spaarpot, die je maar 1 keer kan openmaken (Edgie, 2013).
- Laat je bankpas thuis en neem alleen het geld mee dat je maximaal mag uitgeven (Edgie, 2013).
- Zet je banklimiet op nul (Edgie, 2013).

- Spaar samen als je samen op vakantie gaat. (Edgie, 2013).
- Een aparte spaarrekening voor elk doel (Stav, 2006).
- Beslis welk percentage van je inkomsten of welk vast je gaat sparen; niet afvragen hoeveel je kunt sparen, maar omdraaien of je met 90% van je inkomsten kunt doen (Stav, 2006).
- Als je extra geld krijgt, zet het dan meteen op je spaarrekening (Stav, 2006).
- Als je geld van je spaarrekening gebruikt voor andere zaken, zie het dan als een lening en geef jezelf een aflossingsregeling (Stav, 2006).
- Maak doelen waarvoor je wilt sparen, liefst smart (Stav, 2006).
- Bouw het spaarbedrag op; eerste maand de helft, volgende maand het hele bedrag (Doyen & Schneider, 2010; Stav, 2006)
- Maak het spaarbedrag automatisch over, ook al weet je niet of dit gaat lukken die maand. Je kunt het altijd weer terugboeken, maar dat kost dan wel een extra handeling en dus extra bedenktijd en daardoor ben je minder snel geneigd om het uit te geven (Spaarbaak, 2012).
- Boek het spaarbedrag net na ontvangst van inkomsten over. Betaal dus jezelf eerst (Doyen & Schneider, 2010; Spaarbaak, 2012; Veen & Eeden, 2010).
- Maak een sport van sparen; wees creatief en evalueer je spaarplan (Versluis, 2013).
- Spaar elke dag een beetje; maak elke dag een onopvallend bedrag naar je spaarrekening over (Kamstra, 2013).
- Open een spaarrekening bij een andere bank. Dit geeft een psychische barrière (Doyen & Schneider, 2010).

Het maakt in principe niet uit hoeveel inkomsten je hebt. Indien je jezelf aanleert en er aan went om een bepaald percentage te sparen, lukt dit bijna altijd wel. Het is hiervoor wel nodig om je denkpatroon te veranderen. Niet sparen wat je over houdt, maar leef juist van wat je over hebt. Ofwel betaal jezelf eerst naar het principe van David Bach (Versluis, 2013). Leningen dienen wel eerst afgelost te worden en ga geen lening aan als je spaargeld hebt. De rente is daarvan altijd hoger dan de rente die je op je spaarrekening krijgt (Doyen & Schneider, 2010; Spaarbaak, 2012; Wijzer in geldzaken, 2013)

In begin is het minder belangrijk hoeveel je spaart, maar dat je spaart en dat je de gewoonte aanleert om te sparen.

Als het lukt om te sparen geeft dit een positieve stimulans, wat weer zelfvertrouwen geeft (Doyen & Schneider, 2010). Als je het één maand lukt geeft dat een positief gevoel en hoe langer je het volhoudt, hoe trotser je wordt. Het maakt dat je onafhankelijk en zelfredzaam bent.

Besparen op de uitgaven kan ervoor zorgen dat je meer kunt sparen. Hiervoor kan een bespaarplan opgesteld worden. Eerst wordt bekeken waarop je kunt bezuinigen. Zet dan de uitgaven die niet per se hoeven op volgorde van belangrijkheid. De zaken onderaan dat lijstje zijn de zaken waarop makkelijker bezuinigd kan worden. Bekijk verder waarop je nu te veel aan uitgeeft. Hiervoor is een kasboek een handig hulpmiddel. Zorg dat je inzicht krijgt in je financiën. De volgende stap is het maken van een bespaarplan; hoeveel ga je waarop bezuinigen en hoe ga je dat aanpakken. Houdt tenslotte bij hoeveel je bespaard hebt (Edgie, 2013; Nibud, 2013b; Spaarbaak, 2012).

Tips om te bezuinigen

- Let op vaste gewoontes en probeer deze te doorbreken, bijvoorbeeld het broodje op station (Nibud, 2013e).
- Let op prijzen en aanbiedingen (Nibud, 2013e).
- Pin een vast bedrag per week. Op=op (Nibud, 2013e).
- Maak een boodschappenlijstje (Nibud, 2013e).
- Laat je niet te snel verleiden door aanbiedingen; alleen als je het nodig hebt en ook in die hoeveelheid (bijvoorbeeld 2 voor de prijs van 1) (Nibud, 2013e).

- Deel gadgets met elkaar (Edgie, 2013).
- Wikkel een briefje om je bankpas, met de vraag of je het wel kunt betalen (Stav, 2006).
- Bekijk je abonnementen en kijk of je ze wel nodig hebt, of dat je ze kunt verlagen (Versluis, 2013).
- Koop alleen wat je nodig hebt. Stel jezelf bij elke aankoop die vraag. Bij een twijfelachtige ja, slaap er nog een nachtje over (Versluis, 2013). Andere vragen die je jezelf kunt stellen zijn: Waar ga je deze aankoop voor gebruiken, wanneer zul je de aankoop gebruiken, wat geef je op door deze aankoop te doen? (Doyen & Schneider, 2010).
- Zoek naar zaken om je te motiveren; sta stil bij jouw grootste voordeel en haal daar je motivatie uit (Versluis, 2013).
- Erken dat je ergens naar verlangt. Pas na erkenning kunnen je hersenen nadenken over de noodzaak, consequenties (Doyen & Schneider, 2010).
- Ga niet shoppen als je je niet optimaal voelt (Doyen & Schneider, 2010).

6.3.2 Verzekeringen

Het doel van verzekeringen is die dingen te beschermen waarvan je niet in staat bent ze zelf te vervangen en die je niet kunt beschermen tegen dingen waarover je geen controle hebt.

De goedkoopste verzekering is niet altijd de beste deal. Het is belangrijk dat je begrijpt wat wel en wat niet gedekt is (Doyen & Schneider, 2010). Kleine verzekeringspolissen zijn vaak duur, hebben vaak een eigen risico en allerlei uitsluitingen. Beter is om hiervoor te sparen. Het eigen risico moet niet hoger zijn, dan dat je kunt betalen. Gebruik het geld dat je aan premie door een hogere eigen risico overhoudt, om te sparen voor als je het nodig hebt (Doyen & Schneider, 2010).

De belangrijkste verzekeringen voor jongeren zijn: zorgverzekering, aansprakelijkheidsverzekering (avp) en inboedelverzekering.

De basiszorgverzekering is wettelijk verplicht, de aanvullingen zijn vrijwillig (Nibud, 2013g). Tot je 18de ben je altijd meeverzekerd op de zorgpolis van je ouders, ook al woon je niet meer thuis. Onder bepaalde voorwaarden kun je in aanmerking komen voor zorgtoeslag. (Verbond van verzekeraars, 2013)

Soms kun je bij je ouders meeverzekerd blijven als je op jezelf gaat wonen. Daar zitten wel voorwaarden aan, bijvoorbeeld alleen als je studeert (Verbond van verzekeraars, 2013).

Veel verzekeraars hebben studentenpakketten. De basis van een dergelijk pakket bestaat uit een inboedelverzekering, een aansprakelijkheidsverzekering en een ongevallenverzekering. De premie is vaak laag, maar ook de verzekerde bedragen. Het is dus belangrijk dat je de polisvoorwaarden goed leest, wanneer je waardevolle spullen hebt.

Studenten kunnen ook vaak deelnemen aan collectieven regelingen. Als je ouders een collectieve zorgverzekering hebben, dan kun je soms diezelfde collectieve verzekering afsluiten. Als je werkt kun je misschien ook een collectieve verzekering afsluiten via je werkgever (Verbond van verzekeraars, 2013).

Andere verzekeringen waar jongeren soms aan moeten denken zijn: een WA-verzekering voor als je een auto hebt en een bromfietsverzekering voor als je een scooter of bromfiets hebt.

Een uitvaartverzekering is daarnaast nog een verzekering waar over nagedacht moet worden. Deze is op te spitsen in een natura-uitvaartverzekering en een kapitaalverzekering (Verbond van verzekeraars, 2013).

Op internet kun je verschillende verzekeringen met elkaar vergelijken.

6.3.3 Vooruit kijken

Gebrekkig financieel beheer is de belangrijkste oorzaak in het ontstaan van financiële problemen. De aanleiding kan eventueel wel ergens anders liggen. Het overschatten van de financiële kennis is een risico voor financiële problemen.

Uit het onderzoek van Antonides e.a. (in Madern & Schors, 2012) blijkt dat mensen die goed kunnen rondkomen in vergelijking met mensen die slecht kunnen rondkomen de volgende kenmerken hebben: meer zekerheid hebben, vaker spijt van een gemaakt keuze vermijden, minder spijt hebben van een niet-gemaakte keuze, minder op de korte termijn gericht en meer op de lange termijn gericht zijn.

Er is een verband tussen drankgebruik, ongezond eten, roken en de mate waarin rekening gehouden wordt met de toekomst. Het blijkt dat mensen met meer geduld - en dus minder gericht zijn op de voordelen op korte termijn - minder alcohol en drugs consumeren, minder vaak roken, meer sporten, zorgvuldiger hun huiswerk maken en minder afwijkend gedrag vertonen.

Voor jongeren met weinig zelfcontrole kan het beheren van hun uitgaven (uitgaven verdelen in 'potjes') een instrument zijn om hun uitgaven en inkomsten in evenwicht te houden (Nibud, 2008). Volgens het Nibud (2008) kunnen financiële problemen bij jongeren voorkomen worden als de kennis van hen vergroot wordt. Zij adviseren om bij het geven van informatie in te gaan op eventuele gevolgen, risico's, oplossingen en adviezen.

Het is belangrijk om aan te sluiten bij de leefwereld van de jongeren; niet met een opgeheven vingertje en niet iets verbieden. Er moet gewerkt worden met voorbeelden uit het dagelijks leven van de jongeren (Heijst, Jurrius, Verhagen, & Klein, 2011).

Uit het onderzoek 'Kans op financiële problemen' (Madern & Schors, 2012) blijkt dat het hebben van een korte termijn visie (in het hier en nu leven en niet nadenken over de toekomst) ervoor zorgt dat je moeilijk rond kan komen. Deze visie, de gevoeligheid voor verleidingen en gebrek aan motivatie zijn voortekenen voor financiële problemen. Voorlichting en training kunnen helpend zijn om de motivatie en vaardigheden te vergroten. Daarmee kun je je beter voorbereiden op hoge uitgaven. Goede voorlichting is daarnaast belangrijk bij veranderingen in iemands leven. Verder blijkt dat de hoogte van het inkomen minder belangrijk is als het over sparen gaat. Wel hoe er met geld wordt omgegaan en de houding ten opzichte van geld.

De frontale cortex zorgt voor het plannen en het organiseren en het vooruit kijken. Bij pubers/adolescenten is dit nog niet optimaal ontwikkeld (Crone, 2008). Al moet er wel bij gemeld worden dat de doelgroep van dit onderzoek de adolescentenfase al bijna verlaat of al verlaten heeft. Opvoeders kunnen deze taak overnemen door de jongeren te wijzen op gevaren en gevolgen; stevig een vinger aan de pols houden, hen helpen het juiste met geld te doen, uitleggen, overleggen en soms duidelijke regels en grenzen stellen (Crone, 2008; Henselman, Verdegaal, & Weijers, 2011).

Gewoontegedrag is van invloed op je uitgaven. Om te veranderen moet je weten welke gewoontes je erop nahoudt. Samen met de begeleider kan een jongere kijken welke gewoontes hij heeft en hoe hij deze kan doorbreken. (Nibud, 2013d). Henk Aarts beschrijft drie mogelijkheden om gewoontes te doorbreken:

- Gebruik de momenten waarop je voor keuzemomenten staat. Bijvoorbeeld bij nieuwe baan of een verhuizing.
- Stimuleer om zelf nieuw gedrag te plannen; beschrijf niet alleen het 'wat', maar ook het 'hoe'. Bv "als ik x tegenkom, dan doe ik y" (implementatie-interventie)
- Herinner mensen aan hun lange termijn doelen en de positieve effecten ervan op korte termijn (Nibud, 2013d).

Het is belangrijk om het gedrag van de jongeren te herkennen en te weten op welke manier je hen het beste kunt begeleiden. Om in te schatten over welke financiële kennis en vaardigheden de jongeren beschikt, kan gebruik gemaakt worden van de Nibud competenties voor financiële zelfredzaamheid (Nibud, 2013c). Daarnaast kan een jongere de "money skills-test" uitvoeren op www.edgie.nl (Stichting Weet Wat Je Besteedt, 2012).

Uit een onderzoek van het Nibud (2012) blijkt dat iemands houding meer invloed heeft op de financiën dan de vaardigheden en de kennis.

Voor de motivatie is het handig om te weten in welke fase van gedragsverandering een jongere zit. In gedragsverandering kunnen zes fasen worden onderscheiden. Deze cirkel van 6 fasen kunnen helpen bij het motiveren van jongeren om financieel vooruit te kijken. Het gaat om de volgende fasen: voorstadium, overwegen, beslissen en voorbereiden, uitvoeren en volhouden. De fasen zijn dynamisch, wat betekent dat een jongere kan terugvallen naar een eerder fase (Nibud: Marion Weijers, Albert Luten, 2009; Nibud, 2013c). Per fase kan gebruik gemaakt worden van de daarbij horende begeleidingstechnieken. De cliënten kunnen hiervoor ingedeeld worden in de cliënttypen zoals die gebruikt worden in het oplossingsgericht werken; de bezoeker, de klager en de klant. Vooral in de voorbereidingsfase en uitvoeringsfase kunnen de technieken uit de oplossingsgerichte methodiek gebruikt worden. (Nibud: Marion Weijers, Albert Luten, 2009).

Een ander veelgenoemde methodiek die werkzaam is in het omgaan met financiën en dan gericht op de motivatie is de motiverende gespreksvoering (Bartelink, 2013; Kuiper & de Laat, 2010; Nibud, 2013f).

De motiverende gespreksvoering is weer van de cycli van gedragsverandering afgeleid.

Het doel van motiverende gespreksvoering is dat de klant intrinsiek gemotiveerd wordt tot verandering (Kuiper & de Laat, 2010). Het belangrijkste uitgangspunt van motiverende gespreksvoering is dat bereidheid tot verandering niet gezien wordt als een vaststaand kenmerk van een cliënt, maar als een variërend resultaat van interpersoonlijke interactie (Bartelink, 2013).

Voordat een persoon verandert, zijn er drie essentiële aspecten van zijn motivatie voor verandering nodig; bereidheid om te veranderen, de overtuiging om in staat te zijn om te veranderen en de gereedheid om te veranderen. Bij de bereidheid om te veranderen gaat het erom dat een persoon het belang van de verandering inziet. Daarnaast moet hij er ook van overtuigd zijn dat hij de capaciteiten heeft om de verandering te realiseren. Gereedheid om te veranderen houdt in dat het veranderen voor de persoon in kwestie ook prioriteit heeft (Bartelink, 2013).

Motiverende gespreksvoering is een grondhouding en een pakket aan gesprekstechnieken die de begeleider bewust kan toepassen. De basis van de grondhouding is gelijkwaardig, activerend en met respect voor de autonomie van de klant. Tegenovergesteld aan motiverende gesprekstechnieken is het wijzen op negatieve consequenties van gedrag, benoemen van argumenten om te veranderen, vertellen wat het probleem is, oplossingen aandragen en de ander overtuigen.

Binnen de motiverende gespreksvoering staat het omgaan met ambivalentie centraal. Er wordt gezocht naar de voor- en nadelen van wel veranderen en niet veranderen (Kuiper & de Laat, 2010).

Motiverende gespreksvoering werkt goed bij jongeren, omdat het aansluit bij hun ontwikkelingsfase. De technieken zijn flexibel, duren kort en zijn op zelfstandigheid gericht, waardoor het weer aansluit op hun drang naar onafhankelijkheid en de individuele behoeften.

Motiverende gespreksvoering heeft wat overeenkomsten met de oplossingsgerichte therapie; de nadruk ligt op de samenwerking tussen cliënt en hulpverlener en de focus ligt op oplossingen in plaats van op problemen. Het verschil is dat oplossingsgerichte therapie gericht is op het 'hoe' van veranderen en motiverende gespreksvoering meer op het 'waarom'. Ze zouden elkaar eigenlijk goed kunnen aanvullen (Bartelink, 2013).

Uit onderzoeken naar het effect van motiverende gespreksvoering bij verschillende hulpverleningstakken blijkt dat de methodiek leidt naar meer gemotiveerde mensen en dat er meer kans is op structurele gedragsverandering is dan met andere technieken. Binnen de financiële hulpverlening is de aanpak nog vrij nieuw (Nibud, 2013f).

Gerards (2010) geeft aan dat men op zoek moet gaan naar de verschillende motieven en motiverende factoren waarom iemand zou veranderen. Volgens hem heeft elke professional factoren die kunnen aanzetten tot gedragsverandering: persoonlijke uitstraling, relatie/bejegening,

omgeving, communicatieve vaardigheden, adviesproces en motivatietechnieken. Kennis van de belevingswereld van de cliënt is hiervoor belangrijk.

Madern & Schors (2012) geven aan dat motivatie bepaald wordt door de opvatting die die persoon heeft over het eigen gedrag, de opvatting van de anderen en de inschatting van de eigen mogelijkheden om het gedrag te veranderen. Ofwel zijn motivatie voor nieuw gedrag wordt bepaald door zijn houding tegenover het oude en nieuwe gedrag.

Omgevingsfactoren kunnen een belangrijke rol spelen in het omgaan met financiën. Met name de fysieke en sociale omgeving kunnen een externe stimulus zijn dat het gedrag of de gedragsintentie stuurt (Madern & Schors, 2012).

Algemene tips 'Vooruit kijken':

- Neem een vaste avond per week om je financiën door te nemen (Stav, 2006).
- Maak een begroting (eventueel met behulp van een online kasboek) (Wijzer in geldzaken, 2013a).
- Beschrijf het nieuwe gedrag zo concreet mogelijk op als iemand wil veranderen. Dus niet "ik wil...", maar "ik ga..." (Nibud, 2013d).

7 Conclusie/discussie/aanbevelingen

Dit onderzoek is uitgevoerd om antwoord te geven op de volgende onderzoeksvraag:

“Aan welke competenties van jongeren moeten de begeleiders van 2Live en woonbegeleiding meer aandacht besteden, zodat de jongeren financieel zelfredzaam worden en wat hebben de begeleiders hiervoor nodig?”.

In dit hoofdstuk zal als eerste deze vraag beantwoord worden in het conclusiedeel.

Vervolgens zal in de discussie bekeken worden in hoeverre deze conclusies betrouwbaar zijn door te reflecteren op de uitvoering van het onderzoek. In de laatste paragraaf worden de aanbevelingen gedaan.

7.1 Conclusie

Uit de analyse van de enquête blijkt dat de verschillen tussen de competenties van financiële zelfredzaamheid vrij klein zijn en dat het overgrote deel van de subcompetenties maar gedeeltelijk beheerst wordt door de jongeren van woonbegeleiding en 2Live. Hierdoor kan gesteld worden dat meerdere competenties extra aandacht behoeven.

De competentie ‘In kaart brengen’ beheersen de jongeren al redelijk. Hieronder valt het maken van budgetoverzichten, weten wat inkomsten en uitgaven zijn, weten welke rekeningen betaald moeten worden en dergelijke. Uit de interviews blijkt ook dat hier al de nodige begeleiding in geboden wordt. Om dit onderzoek in te kaderen is ervoor gekozen om de competentie die het laagst scoorde verder te onderzoeken. Van de meeste ondervraagde groepen en het gemiddelde van alle groepen scoorde de competentie ‘Vooruit kijken’ het laagst. De rest van het onderzoek heeft zich dus hierop gericht.

Uit de interviews komt naar voren dat de beschikbare kennis en middelen per begeleider erg verschillend zijn. De begeleiders werken ieder vanuit hun eigen privé- en werkervaringen. Er is daardoor geen eenheid; niet iedereen geeft op alle aspecten van ‘Vooruit kijken’ begeleiding, de manier van begeleiden verschilt en de gebruikte instrumenten verschillen.

Zo wordt op het gebied van omgaan met ongeplande veranderingen nog erg weinig begeleiding geboden. Dit wordt meestal pas opgepakt op het moment dat de verandering al daar is, terwijl uit de literatuur blijkt dat het belangrijk is dat jongeren daar al eerder op voorbereid worden.

Op het gebied van verzekeringen wordt daarentegen al veel begeleiding geboden. De belangrijkste verzekeringen worden met de jongeren besproken en eventueel afgesloten.

Op het gebied van sparen zijn er nog veel tips en ideeën waar begeleiders geen weet van hebben en die zij zo in hun begeleiding mee zouden kunnen nemen.

Begeleiders geven aan dat veel jongeren niet genoeg geld hebben om te sparen voor de toekomst. In die gevallen kan gekeken worden waarop zij eventueel zouden kunnen besparen. Indien dat niet meer mogelijk is, is het wel belangrijk dat jongeren gewend raken om te sparen. Jongeren zouden in die gevallen wel een spaarrekening kunnen openen en daar telkens een minimaal bedrag op kunnen zetten. De meeste jongeren hebben een spaarrekening en in de begeleiding kan het onderwerp sparen meegenomen worden. Over het algemeen is het zo dat iedereen altijd wel iets kan sparen en dat de hoogte van de inkomsten weinig invloed heeft of iemand wel of niet spaart.

Op het gebied van sparen is het daarnaast belangrijk dat jongeren een spaarplan hebben, waarin staat waarvoor ze sparen en hoe lang ze erover willen of kunnen doen. Een format voor een spaarplan zou een tastbaar hulpmiddel voor jongeren en begeleiders kunnen zijn, dat aansluit bij de wens van de begeleiders.

Het is goed dat de begeleiders aan proberen te sluiten bij de leefwereld van de jongeren en voorbeelden geven die passend zijn bij de beleevingswereld van de jongeren. Begeleiders gaan op zoek naar het voordeel van de jongeren en proberen hen daarmee te motiveren.

Het korte termijn denken, het in het hier en nu leven en de impulsiviteit maakt dat het voor veel jongeren lastig is om vooruit te kijken. Deze manier van denken en leven vormt een groot risico voor financiële problemen, wat door de huidige technische mogelijkheden nog eens vergroot wordt. Ook de levensstijl en de gezondheid van jongeren vormen een risico. De knelpunten die begeleiders aangeven sluiten aan bij hetgeen de literatuur hierover zegt en van daaruit is dus te verklaren dat jongeren bij 2Live en woonbegeleiding nog veel moeite hebben om financieel vooruit te kijken.

Begeleiders geven aan dat ze de meeste moeite hebben om aan de houding van jongeren te werken. Ze hebben moeite om de motivatie van jongeren te vergroten om wel vooruit te gaan kijken en dus nu al na te denken en rekening te houden met de toekomst. Dit terwijl de houding wel een hele belangrijke factor is op het gebied van financiën; het is de basis van het uiteindelijke gedrag, zoals in het ijsbergmodel van McClelland is weergegeven (Nibud: Marion Weijers, Albert Luten, 2009). De methodiek motiverende gespreksvoering, dat gebaseerd is op de cycli van gedragsverandering lijkt hier het beste bij aan te sluiten. Begeleiders doen nu echter veel zaken die juist tegenovergesteld zijn aan deze methodiek. Om het belang van vooruit kijken aan jongeren duidelijk te maken proberen ze de jongeren te overtuigen en bespreken ze de consequenties, terwijl dit juist in de motiverende gespreksvoering afgeraden wordt. Hieruit kan eventueel verklaard worden waardoor begeleiders de jongeren nu niet in beweging krijgen.

Begeleiders hebben een duidelijke voorkeur voor een coachende rol, eventueel gecombineerd met de adviserende rol. Op sommige gebieden en in sommige situaties zou een meer adviserende rol of zelfs de deskundige rol effectiever zijn. Op het gebied van verzekeringen nemen begeleiders wel meer die andere rol aan. Het kan zijn dat ze hierin meer kennis hebben, waardoor het gemakkelijker is deze over te brengen.

De achtergrond van jongeren speelt een belangrijke rol in hoeverre jongeren goed met financiën omgaan en of ze al vooruit kunnen kijken. Het is daarom van belang dat er met de jongeren een inschatting gemaakt wordt welke financiële kennis en vaardigheden ze hebben. De Moneyskills-test op internet zou hiervoor gebruikt kunnen worden (Stichting Weet Wat Je Besteedt, 2012). Samen de enquête die voor dit onderzoek gebruikt is, invullen kan ook daar alle competenties in erin terugkomen.

Geadviseerd wordt om het omgaan met financiën al zo vroeg mogelijk te leren. Begeleiders geven ook aan dat wanneer ze dit al in eerdere hulpverlening of vanuit thuis geleerd hebben, ze veel minder begeleiding nodig hebben.

7.2 Discussie

In deze paragraaf worden enkele beperkingen van het onderzoek genoemd, die van invloed kunnen zijn op de kwaliteit.

Achteraf gezien zijn er te weinig respondenten gevraagd voor de enquête. Er is gekozen voor een percentage van de gehele groep, maar gezien de geringe omvang van deze totale groep had dit percentage hoger moeten zijn. Gezien de uiteindelijke respons had er zelfs voor gekozen kunnen worden om alle jongeren die binnen de criteria zaten te benaderen, zeker bij de oud-bewoners. Dit maakt dat de uitkomsten van de enquête minder betrouwbaar zijn. De score van een enkele respondent heeft namelijk veel invloed op de gemiddelden die gebruikt zijn bij de analyse. De kans bestaat dat daardoor de gemiddelden dicht bij elkaar liggen. De begeleiders geven echter aan dat het heel herkenbaar is dat de competentie 'Vooruit kijken' laag scoort. En ook uit de interviews en literatuurstudie blijkt dat er nog wel het nodige verbeterd kan worden in de begeleiding op deze competentie.

Het doet verder niets af aan de betrouwbaarheid van de rest van onderzoek, aangezien de enquête alleen richting aan het onderzoek heeft gegeven. De uitkomsten van de enquête hebben geen invloed gehad op de interviews en literatuurstudie.

Er is gekozen om de huidige bewoners de enquête in te laten vullen, terwijl de begeleiders aanwezig waren. De gedachte was dat dit de respons zou verhogen, wat waarschijnlijk ook het geval is geweest. De respons van de deze groep was namelijk ook aannemelijk groter dan de respons van de oud-bewoners, die de lijst zelfstandig moesten invullen.

Het heeft er echter misschien ook voor gezorgd dat er sociaal wenselijke antwoorden zijn gegeven. De aanwezigheid van hun begeleider kan gemaakt hebben dat ze de lijsten niet helemaal eerlijk durfden in te vullen, omdat ze zich bijvoorbeeld schaamden dat ze een bepaalde competentie niet beheersen, of omdat ze niet eerlijk zijn geweest over hun financiën. Het lijkt er echter op dat dit in het algemeen wel meevalt. Bij de vergelijkingen van de lijsten van de jongeren en de begeleiders komt het namelijk regelmatig voor dat een jongere zichzelf lager scoort dan de begeleider. Hier kan er natuurlijk ook sprake van zijn dat sommige jongeren zichzelf onderschatten. Bij deze doelgroep komt zowel over- als onderschatting voor.

Er is in de interviews niet gevraagd of begeleiders hun ervaringen en kennis met elkaar delen. Het lijkt er namelijk op dat iedereen wel wat weet, maar dat dit per begeleider verschilt. Dit zou maken dat kennisdeling tot vergroting van de kennis bij alle begeleiders zou leiden. Maar het kan ook zijn dat de kennis al gedeeld wordt en er in totaliteit dus te weinig kennis onder de begeleiders is.

In dezelfde periode dat de interviews plaatsvonden, is gestart met de literatuurstudie. Het was een betere volgorde geweest als de literatuurstudie na de analyse van de interviews gedaan zou zijn. Dit omdat het instrument voor de literatuurstudie zich beter had kunnen toespitsen op de uitkomsten van de interviews. Nu is het wel wat aangepast en is er bijvoorbeeld al gezocht naar methoden om de houdingsaspecten in de begeleiding te beïnvloeden, maar dat had beter voorbereid kunnen worden door bijvoorbeeld van te voren meer specifieke zoektermen te bepalen. Er had daarnaast bijvoorbeeld gericht naar ongeplande veranderingen gezocht kunnen worden, aangezien hier amper begeleiding in geboden wordt. De knelpunten zouden dan beter vanuit literatuur bekeken kunnen worden, wat meegenomen zou kunnen worden in de aanbevelingen.

7.3 Aanbevelingen

In deze paragraaf worden de aanbevelingen op basis van de conclusies van dit onderzoek opgesomd. Daarbij is gekeken naar de vraag- en doelstelling van het onderzoek.

- In eerste periode van het traject bij woonbegeleiding en 2Live een inschatting maken welke financiële kennis en vaardigheden jongeren hebben. Hiervoor kan de enquête die voor dit onderzoek gebruikt is, ingevuld worden of door het invullen van de Monney Skills test op www.edgie.nl. Deze test kan eventueel na een half jaar of jaar herhaald worden om te zien of er iets verbeterd is. Door de test samen te doen, kan gekeken worden of een jongere zich over- of onderschat, of dat de begeleider een verkeerd beeld heeft. In overleg kunnen ze tot congruentie komen. De begeleider en/of de jongeren kunnen dan aangeven waarom ze vinden dat een competentie wel of niet behaald is, wat weer inzicht verschaft.

De jongeren die de enquête al ingevuld hebben en nu nog bij woonbegeleiding of 2Live wonen zouden hem nogmaals kunnen invullen om hun verschillen te bespreken.

- Voor de gelijkheid in de begeleiding zou er meer eenheid moeten komen tussen de begeleiders. Eventuele scholing/training zou hieraan kunnen bijdragen. Begeleiders zouden daarbij meer kunnen delen met elkaar, zodat ervaringen uitgewisseld worden en men van elkaar kan leren. Dit zou in

teamvergaderingen onder de aandacht gebracht kunnen worden, maar ook middels intervisie zou dit gerealiseerd kunnen worden.

- Om meer eenheid tussen de begeleiders te krijgen zal ook een handreiking/module gemaakt kunnen worden, waarin de items die in de begeleiding aan bod moeten komen beschreven staan. Per item kan beschreven worden waar men aan kan of moet denken.

- Een werkboekje voor jongeren. Hierin komt dan het spaarplan, maar ook tips en trucs om te besparen of te besparen. Dit boekje zou een onderdeel kunnen zijn van de handreiking voor de begeleiders. De begeleiding wordt hiermee meer concreet gemaakt, waardoor jongeren zich er ook meer bewust van zijn.

- Voor de volledigheid zouden alle competenties onderzocht moeten worden. De handreiking/module kan dan voor elke competentie gemaakt worden.

- Om begeleiders meer handvatten te geven om met de houding van jongeren om te gaan, zou een training motiverende gespreksvoering aangeboden kunnen worden. Deze methodiek sluit goed aan bij de jongeren en bij de voorkeursrol van de begeleiders.

- Voor de kennis zou één teamlid zich kunnen meer specialiseren op het financiële vlak, bij wie de andere teamleden voor advies en kennis bij terecht kunnen. Dit teamlid moet hiervoor wel uren krijgen.

- Een proefsituatie voor de jongeren vanuit Oosterpoort creëren, zodat het lijkt of ze huur moeten betalen. De fictieve huur zou bijvoorbeeld verplicht gespaard moeten worden op een rekening van Oosterpoort. Bij jongeren waarvan het inkomen pas verandert als ze daadwerkelijk gaan huren, omdat ze bijvoorbeeld dan pas in aanmerking komen voor een uitkering, kan alles wat ze nu meer overhouden dan bij de toekomstige situatie als huurbedrag dienen.

- Uit een literatuuronderzoek dat gedaan is naar aanleiding van dit van dit project, blijkt dat kinderen al veel eerder financiële educatie nodig hebben (Vroomans, 2013). Dit is veel effectiever dan er pas op latere leeftijd mee aan de slag gaan. Aangeraden wordt om te bekijken of er binnen de organisatie van Stichting Oosterpoort binnen de andere hulpverleningsvormen niet al meer aandacht kan zijn. Middels een goede overdracht over hoe een jongere met zijn financiën omgaat, kan de begeleiding bij woonbegeleiding en bij 2Live een goede aansluiting vinden.

Bibliografie

- 2Live. (2012). *Visie en missie Kamers met Kansen 2Live*. Den Bosch: 2Live.
- Baarda ea, B. (2012). *Basisboek methoden en technieken*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Bartelink, C. (2013, Februari). *Wat werkt: Motiverende gespreksvoering*.
Gedownload op 29 oktober 2013, van Nederlands jeugdinstituut: http://www.nji.nl/nl/%28311053%29-nji-dossierDownloads-Watwerkt_Motiverendegespreksvoering.pdf
- Bos, W. (2008, 19 juni). *Onderzoeksresultaten en actieplan CentiQ*. Geraadpleegd op 13 juli 2013, van <http://www.rijksoverheid.nl>: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2008/08/12/onderzoeksresultaten-en-actieplan-centiq.html>
- Crone, E. (2008). *Het puberende brein*. Amsterdam: Bert Bakker.
- David, A., & Pelt, T. v. (2010). *Adviseren*. Amsterdam: Pearson Education Benelux.
- De Staatssecretaris van Volksgezondheid, W. e. (2013, 3 oktober). *Rijksoverheid*. Geraadpleegd op 10 januari 2014, van <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/10/03/concept-wetsvoorstel-wmo.html>
- Doyen, R., & Schneider, M. (2010). *Rijk worden voor Dummies*. Amsterdam: Pearson Education Benelux.
- Edgie. (2013). *Hoe spaar ik voor mijn vakantie?* Geraadpleegd op 24 oktober 2013, van <http://www.edgie.nl/Artikel/hoe-spaar-ik-voor-mijn-vakantie>
- Encyclo.nl. (sd). Geraadpleegd op 27 mei 2013, van Encyclo.nl: <http://www.encyclo.nl/begrip/zelfredzaam>
- Gerards, F. M. (2010). *Effectief motiveren voor professionals*. Amsterdam: Uitgeverij Nelissen.
- Harinck, F. (2012). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Apeldoorn: Garant.
- Haster, D. (2009). *Basisboek integrale schuldhulpverlening*. Groningen/Houten: Noordhoff uitgevers bv.
- Heijst, P. v., Jurrius, K., Verhagen, S., & Klein, M. d. (2011). Als satéprikker overal doorheen. *Maatwerk*, 2-5.
- Henselman, M., Verdegaa, E., & Weijers, M. (2011). *Goed met geld; Hoe financiële opvoeding loont*. Utrecht: Nibud.
- Kamstra, C. (2013). *Hoe spaar ik ongemerkt 1000 euro*. Geraadpleegd op 15 september 2013, van Hoedoe.nl: <http://www.hoedoe.nl/geld/sparen/hoe-spaar-ik-ongemerkt-1000-euro>
- Kuiper, J., & de Laat, H. (2010). *Van adviseren naar motiveren*. Utrecht: Nibud.
- Madern, T., & Schors, A. v. (2012, Maart). *Kans op financiële problemen*. Gedownload op 7 oktober 2012, van Nibud: http://www.nibud.nl/fileadmin/user_upload/Documenten/PDF/onderzoeken/2012/kans_op_financiele_problemen.pdf
- McCormick, M. H. (2009). *The Effectiveness of Youth Financial Education: A Review of the Literature*. Gedownload op 17 juni 2013, van Journal of Financial Counseling and Planning, v20 n1 p70-83 2009 [HanQuest]: <https://stc-proxy.han.nl/han/AcademicSearchComplete/ehis.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=d3113ccc-fd3e-4fd4-9914-1fe5e6610ad9%40sessionmgr111&vid=4&hid=115>
- Nibud. (2013a). *Achter de hand*. Geraadpleegd op 8 september 2013, van <http://www.nibud.nl/sparen-vermogen/sparen/financiele-buffer.html>
- Nibud. (2013b). *Besparen? Maak een plan!* Geraadpleegd op 8 september 2013, van <http://www.nibud.nl/uitgaven/besparen/bespaarplan.html>

- Nibud. (2010). *Debat politici over financiële zelfredzaamheid*. Geraadpleegd op 27 februari 2013, van <http://www.nibud.nl/over-het-nibud/actueel/nieuws/artikel/debat-politici-over-financieel-zelfredzaamheid.html>
- Nibud. (2008, april). *Financieel gedrag van jongeren, achtergronden & invloeden*. Gedownload op 2 oktober 2012, van http://www.nibud.nl/fileadmin/user_upload/Documenten/PDF/onderzoeken/Financieel_gedrag_van_jongeren_april_2008.pdf
- Nibud. (2013c). *Gedragsverandering*. Geraadpleegd op 8 september 2013, van <http://www.nibud.nl/kennis-diensten/gedrag-en-coaching/gedragsverandering.html>
- Nibud. (2013d). *Gewoontegedrag*. Geraadpleegd op 8 september 2013, van <http://www.nibud.nl/kennis-diensten/gedrag-en-coaching/financieel-gedrag/gewoontegedrag.html>
- Nibud. (2012a). *Goed omgaan met geld; Achtergronden bij de competenties voor financiële zelfredzaamheid*. Gedownload op 6 februari 2013, van http://www.nibud.nl/fileadmin/user_upload/Documenten/PDF/2012/Goed_omgaan_met_geld.pdf
- Nibud. (2013e). *Huishoudelijke uitgaven*. Geraadpleegd op 24 oktober 2013, van <http://www.nibud.nl/uitgaven/besparen/huishoudelijke-uitgaven.html>
- Nibud. (2012b, Mei). *Leren omgaan met geld*. Gedownload op 27 oktober 2012, van http://www.nibud.nl/fileadmin/user_upload/Documenten/PDF/Nibud_leerdoelen_en_competenties_def.pdf
- Nibud. (2013f). *Motiverende gesprekstechnieken*. Geraadpleegd op 8 september 2013, van <http://www.nibud.nl/kennis-diensten/gedrag-en-coaching/motiverende-gesprekstechnieken.html>
- Nibud. (2013g). *Noodzakelijke verzekeringen*. Geraadpleegd op 24 oktober 2013, van <http://www.nibud.nl/uitgaven/verzekeren/noodzakelijke-verzekeringen.html>
- Nibud. (2013i). *Op jezelf wonen*. Geraadpleegd op 13 juli 2013, van <http://www.nibud.nl/kennis-diensten/jongeren-en-educatie/op-zichzelf-wonen.html>
- Nibud. (2013h). *Sparen met een plan*. Geraadpleegd op 8 september 2013, van <http://www.nibud.nl/scholieren/sparen/spaarplan.html#bereken>
- Nibud. (2014). *Wie zijn wij?* Geraadpleegd op 1 februari 2014, van Nibud.nl: <http://www.nibud.nl/over-het-nibud/wie-zijn-wij.html>
- Nibud: Marion Weijers, Albert Luten. (2009). *Geld en gedrag; budgetbegeleiding voor de beroepspraktijk*. Utrecht: Nibud.
- Onderwijsraad. (2002). *Studie Competenties: van complicaties tot compromis*. Gedownload op 21 februari 2013, van http://www.onderwijsraad.nl/upload/publicaties/414/documenten/studie_competenties.pdf
- Oosterpoort, S. (2012, November 14). *Oosterpoort.org*. Geraadpleegd op 14 November 2012, van <http://www.oosterpoort.org/organisatie/missie-en-visie/>
- Peeters, P.-H., & Cloïn, C. (2012). *Onder het mom van zelfredzaamheid*. Eindhoven: Uitgeverij Pepijn BV.
- Robson, C. (2011). *Real world research*. West Sussex, UK: John Wiley & Sons Ltd.
- Spaarbaak. (2012). *Iedereen kan sparen*. Geraadpleegd op 15 september 2013, van http://www.spaarbaak.nl/art_ledereen_kan_sparen.html
- Stav, J. (2006). *Jij en geld*. Amsterdam: Business Contact.
- Stichting weet wat je besteed. (2012). *MoneySkills*. Geraadpleegd op 10 augustus 2013, van <http://www.wwjb.org/dit-is-een-online-tool-bericht/>

- Veen, H. van., & Eeden, R. van. (2010). *Sparen voor later en nu!* Houten: Unieboek.
- Verbond van verzekeraars. (2013). *Alles over verzekeren.nl*. Geraadpleegd op 24 oktober 2013, van Verzekerd via ouders: <http://www.allesoververzekeren.nl/wanneer-verzekeren/op-kamers/verzekerd-via-ouders>
- Verbond van verzekeraars. (2013). *Op kamers*. Geraadpleegd op 24 oktober 2013, van <http://www.allesoververzekeren.nl/wanneer-verzekeren/op-kamers>
- Versluis, A. (2013). *Hoe maak ik van sparen een sport*. Geraadpleegd op 15 september 2013, van Hoe doen: <http://www.hoedoe.nl/geld/sparen/hoe-maak-ik-van-sparen-een-sport>
- Vroomans, F. (2013). *Terug naar de Zilvervloot*. Beuningen.
- Wijzer in geldzaken. (2013a). *Checklist sparen*. Geraadpleegd op 23 oktober 2013, van <http://www.wijzeringeldzaken.nl/onderwerpen/sparen/vooraf.aspx>
- Wijzer in geldzaken. (2010, 11 juni). *Maatschappelijke kloof financiële zelfredzaamheid steeds groter*. Geraadpleegd op 12 juli 2013, van <http://www.wijzeringeldzaken.nl/pers/persberichten/maatschappelijke-kloof-financiele-zelfredzaamheid-steeds-groter.aspx>
- Wijzer in geldzaken. (2013b). *Welke manier van sparen past bij jou?* Geraadpleegd op 23 oktober 2013, van <http://www.wijzeringeldzaken.nl/handige-hulpmiddelen/checklist-sparen.aspx>
- YoungWorks en Motivaction. (2011). *Moneymindsets; alles wat je moet weten over jongeren en geld*. Stichting Weet Wat Je Besteedt.

Bijlagen

De bijlagen zijn in een apart document toegevoegd.

Bijlage 1	Enquête	1
Bijlage 2	Uitslagen enquête	
2.1	Gemiddelden	8
2.2	Competenties van laag naar hoog.....	20
2.3	Gekoppelde scores; (oud)bewoners met begeleiders	24
2.4	Gemiddelde verschillen	33
Bijlage 3	Instrument interviews	39
Bijlage 4	Codeboom interviews	45
Bijlage 5	Instrument literatuuronderzoek.....	55
Bijlage 6	Feedbackformulier Onderzoeksinstrumenten	58

Instrument voor interviews begeleiders woonbegeleiding + 2Live

Voor het project “Me, myself and money” worden zoveel begeleiders geïnterviewd als nodig is, voor er een verzadiging optreedt met een maximum van 10. Middels een enquête onder bewoners en oud-bewoners is bepaald waar het onderzoek en dus ook de interviews zich meer specifiek op gaan richten.

Met het totale onderzoek (enquête, interviews, literatuuronderzoek) wil ik een antwoord vinden op de volgende probleemstelling:

Aan welke competenties van jongeren moeten de begeleiders van 2Live en woonbegeleiding meer aandacht besteden, zodat de jongeren financieel zelfredzaam worden en wat hebben de begeleiders hiervoor nodig? (Vroomans, 2013)

Met de interviews wil ik een antwoord krijgen op de volgende onderzoeksvragen:

- 1. Welke kennis en middelen hebben begeleiders nu?**
- 2. Welke kennis en middelen hebben begeleiders volgens professionals nodig om jongeren de competenties te leren, waarover de jongeren nu nog niet beschikken?** (Vroomans, 2013)

Uit de enquêtes (eerste deel van het totale onderzoek) is gebleken dat aan meerdere competenties aandacht besteed zou moeten worden, maar omdat dit te groot is voor dit project richt ik me op de competentie die er bij zowel de huidige bewoners, oud bewoners en de begeleiders uitsprong. Dit is de competentie ‘Vooruit kijken’.

In de interviews maak ik gebruik van open vragen, omdat hetgeen ik wil van de begeleiders wil weten over de competentie ‘Vooruit kijken’ (ervaringen en perspectief in het aanleren van deze competentie aan jongeren) zich niet leent voor voorgestructureerde antwoorden. Ik krijg hiermee meer genuanceerde antwoorden door, welke meer mogelijkheid bieden om kennis vast te stellen. Ik breng de geïnterviewde niet op ideeën, door de antwoorden al voor te beschrijven (Baarda ea, 2012).

De gestelde vragen zijn gecheckt op:

Helder en eenvoudig taalgebruik

Geen suggestieve vragen

Geen dubbele vragen

Respondent moet antwoord kunnen geven

Geen controversiële vragen

Geen evaluatie en waaromvragen

Aansluiten bij niveau respondent

(Baarda ea, 2012)

Bijlage 3: Instrument interviews

Interviewschema

Intro (ca. 5 min.)	
Introductie	Bedanken voor medewerking Korte uitleg project "Me, myself and money". (is al eerder uitgelegd in teamvergaderingen).
Duur interview	Ongeveer 1 uur.
Doelstellingen van het onderzoek	- Inzicht in de competenties die jongeren nog nodig hebben voor financiële zelfredzaamheid. - Inzicht in wat de begeleiders nodig hebben om jongeren te leren financieel zelfredzaam te worden. Om uiteindelijk een methodiek/instrument/training te ontwikkelen voor begeleiders om jongeren te leren financieel zelfredzamer te worden.
Onderwerp interview	Vertellen wat uit enquête naar voren is gekomen; dat meerdere competenties eigenlijk uitgewerkt moeten worden, maar dat dit voor dit project te veel is en ik me dus richt op 1 competentie die bij alle groepen eruit sprong. "Vooruit kijken; De jongere realiseert zich dat wensen en gebeurtenissen op de middellange en de lange termijn financiële gevolgen hebben en stemt zijn huidige bestedingen hierop af". Vertellen welke subcompetenties hierbij horen. De competentie en subcompetentie zal ik op papier aan de geïnterviewde geven, zodat hij/zij tijdens het interview indien nodig kan zien wat hieronder verstaan wordt, als we het over deze competentie hebben. In dit interview wil ik erachter komen wat begeleiders al wel weten/kunnen over deze hoofdcompetentie en wat begeleiders nodig hebben om deze competentie jongeren te leren.
Verwerking resultaten/toestemming opname	Het gesprek moet opgenomen worden om precies en betrouwbaar alle gegevens te kunnen verwerken. Het interview zal letterlijk uitgeschreven worden. Deze zal ik per mail naar je toesturen, zodat je kunt aangeven of je het een juiste weergave vindt. De opname van het gesprek wordt vernietigd nadat het onderzoeksverslag is goedgekeurd door de masteropleiding. In de verwerking is uw naam niet terug te vinden. Alles wat je vertelt, gebruik ik uitsluitend voor dit project. Geef je toestemming voor opname van het interview?
Afronding intro	• Heb je nog vragen voordat we beginnen? • Opname starten. Toestemming op band herhalen.
Beginvragen en bijbehorende topics	
1. Hoeveel van jouw jongeren met doelen binnen het financiële leefgebied sparen? <i>Ca 1 min</i>	• Procent • ... van de ...
2. Welke redenen om te sparen ken je en hoe kunnen/moeten jongeren hierin worden? <i>Ca. 5 min</i>	Voorbeelden om te sparen: • Voor noodzakelijk onverwachte zaken • Voor noodzakelijke geplande zaken • Voor niet noodzakelijke wensen • Geplande/ong geplande zaken Doorvragen op: • Waar hebben de jongeren het meeste moeite mee? • Hoe motivatie vergroten • Hoe belang duidelijk maken voor de verschillende vormen/redenen van sparen.

Bijlage 3: Instrument interviews

3. Welke adviezen kun je jongeren geven over sparen? <i>Ca 5 min</i>	Voorbeelden om te sparen: • Voor uitgeven, eerst sparen • Spaarrekening Doorvragen op: Begeleiding op kennis, vaardigheden, houding van jongeren; • Welke kennis hebben jongeren over het algemeen al? • Welke kennis breng je op hen over? • Welke instrumenten worden in begeleiding gebruikt voor sparen? • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin al? (bv afsluiten van bankrek, automatisch sparen) • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin nog niet? • Hoe vergroot men de motivatie van de jongeren om te sparen • Welke rol/houding moet begeleiders aannemen: adviseur, deskundige, coach? (adviseur op basis van?) • Wat gaat hierin goed, wat vind je lastig?
4. Hoe kunnen de jongeren voorbereid worden op geplande veranderingen, die van invloed zijn op zijn/haar financiën? Wordt dit gedaan? <i>Ca. 5 min</i>	Voorbeelden: • Verhuizing • Studie ↔ Werk Doorvragen op: Begeleiding op kennis, vaardigheden, houding van jongeren; • Welke kennis hebben jongeren over het algemeen al? • Welke kennis breng je op hen over? • Welke adviezen kun je hen geven? • Welke instrumenten gebruikt de begeleiding over veranderingen? • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin al? (bv aanvragen div toelages, sparen, begroting aanpassen) • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin nog niet? • Hoe vergroot je de motivatie van de jongeren om rekening te houden met veranderingen? • Welke rol/houding neem je in de begeleiding aan: adviseur, deskundige, coach? • Wat gaat hierin goed, wat vind je lastig?
5. Hoe bereid je jongeren voor op veranderde omstandigheden? <i>Ca. 5 min</i>	Voorbeelden: • Verlies baan • Als relatie eindigt en toch alleen moet gaan wonen • Indien niet meer in aanmerking komt voor toelages Doorvragen op: Begeleiding op kennis, vaardigheden, houding van jongeren; • Welke kennis hebben jongeren over het algemeen al? • Welke kennis breng je op hen over? • Welke adviezen geef je hen? Welke opties bespreek je? • Welke instrumenten gebruik je in de begeleiding over hiervoor? • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin al? • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin nog niet? • Hoe vergroot je de motivatie van de jongeren om rekening te houden dat situaties kunnen veranderen? • Welke rol/houding neem je in de begeleiding aan: adviseur, deskundige, coach? • Wat gaat hierin goed, wat vind je lastig?

Bijlage 3: Instrument interviews

6. Hoe heb je in de begeleiding aandacht voor verzekeringen? <i>Ca. 5 min</i>	Doorvragen op: Begeleiding op kennis, vaardigheden, houding van jongeren; • Welke kennis hebben jongeren over het algemeen al? • Welke kennis breng je op hen over? • Welke adviezen geef je hen? Welke opties bespreek je? • Welke instrumenten gebruik je in de begeleiding over verzekeringen? • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin al? (bv afsluiten van verzekering, informatie opzoeken, voors-tegens afwegen) • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin nog niet? • Hoe vergroot je de motivatie van de jongeren om zich te verzekeren? • Welke rol/houding neem je in de begeleiding aan: adviseur, deskundige, coach? • Wat gaat hierin goed, wat vind je lastig?
7. Weet je het verschil tussen noodzakelijke, verplichte en wenselijke verzekeringen? <i>Ca. 5 min</i>	Voorbeelden: • Wa, inboedel, zorgverzekering, auto, diefstal fiets, brommer, glas. Doorvragen op: • Welke verzekeringen zijn er (waar jongeren mee te maken hebben)? • Hoe maak je het verschil duidelijk aan jongeren • Gebruik instrumenten • Bespreek je de voor- en nadelen
8. Herken je het dat de competentie “vooruit kijken” voor veel jongeren lastig is? <i>ca. 5 min</i>	Voorbeelden/ topics bij Vooruit kijken • Sparen • Verzekeringen • Buffer hebben • Noodzakelijke rekeningen kunnen blijven betalen • Terugval in inkomsten • Onverwachte zaken • Veranderingen in leven Doorvragen op: • Ervaringen op dit gebied • Waarom hebben ze hier moeite mee? Zit hem in de kennis, vaardigheden of houding?
9. Hoe maak je het belang van “vooruit kijken” aan een jongere duidelijk? <i>ca. 5 min</i>	Voorbeelden/ topics bij Vooruit kijken • Sparen • Verzekeringen • Buffer hebben • Noodzakelijke rekeningen kunnen blijven betalen • Terugval in inkomsten • Onverwachte zaken • Veranderingen in leven Doorvragen op: • Is de begeleiding gericht op kennis, vaardigheden en/of houding? • Motivatie • Gebruik instrumenten

Bijlage 3: Instrument interviews

10. Wat zijn succesfactoren die in de begeleiding helpen bij de competentie “vooruit kijken” <i>ca. 5 min</i>	Doorvragen op: • Factoren op gebied van kennis? • Factoren op gebied van vaardigheden • Factoren en op gebied van houding • Ervaring • Gebruik instrumenten • Motivatie • Werken deze factoren ook voor andere competenties • Succesfactoren die wel voor andere competenties werken
11. Welke knelpunten ervaar je in de begeleiding voor de competentie “vooruit kijken”? <i>ca. 5 min</i>	Doorvragen op: • Knelpunten op gebied van kennis • Knelpunten op gebied van vaardigheden • Knelpunten op gebied van houding • Ervaring • Instrumenten of het gebrek hieraan • Zijn dit ook knelpunten in andere competenties? • Knelpunten voor andere competenties
12. Wat zou jij nodig hebben om de begeleiding op de competentie “vooruit kijken” te verbeteren? <i>ca. 5 min</i>	Doorvragen op: • Kennis (informatie, informatiebronnen) • Vaardigheden (instrumenten, handvaten) • Houding (motivatie jongeren/motivatie beg)
13. De begeleiders geven in de enquête aan dat er meer begeleiding voor deze competentie geboden wordt, dan de bewoners en oud bewoners. Heb je hier een verklaring voor? <i>Ca 5 min</i>	Doorvragen op: • Over- onderschatting jongeren • Over- onderschatting begeleiding
Afsluiting interview (ca. 5 min)	
Heeft u nog iets toe te voegen?	
Wat vond je van het interview?	
Aangeven dat ze me altijd mogen bellen of mailen als hen nog zaken te binnen schiet, die van belang kunnen zijn voor dit onderzoek.	
De uitgeschreven tekst zal ik naar je toe mailen, zodat je kunt aangeven of de weergave correct is..	
Voor het ontwikkelen van een methodiek/instrument/training zal ik waarschijnlijk een werkgroep oprichten. Zou je hier eventueel aan willen deelnemen?	
Mijn hartelijke dank voor uw medewerking.	

Ik ga interview eerst afnemen bij twee critical friends en pas evt daarop de vragen en tijdsplanning aan.

Verantwoording van de keuze van de topics_(Peters, 2013)

De topics zijn vastgesteld met behulp van de uitwerking van de competentie 'Vooruit kijken' door het Nibud, zoals deze in het onderzoeksontwerp behorende bij het project "Me, myself and money" (2013) zijn beschreven.

1. Vooruit kijken

De consument realiseert zich dat wensen en gebeurtenissen op de middellange en de lange termijn financiële gevolgen hebben en stemt zijn huidige bestedingen hierop af.

De consument is in staat om:

- te beoordelen of hij in geval van (geplande en ongeplande) wensen en gebeurtenissen over voldoende inkomsten beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen blijven voldoen;
- te beschikken over een positief eigen vermogen voor (geplande en ongeplande) hoge uitgaven;
- mogelijke (geplande en ongeplande) hoge uitgaven op de middellange en de lange termijn verantwoord op te vangen door middel van sparen of lenen;
- te beoordelen welke verzekeringen in zijn situatie noodzakelijk, wenselijk of verplicht zijn;
- maatregelen te bedenken waardoor hij een terugval in het inkomen door (geplande en ongeplande) veranderde omstandigheden in de toekomst kan opvangen;
- acties te ondernemen waardoor de huishoudfinanciën in geval van (geplande en ongeplande) wensen en gebeurtenissen in balans blijven.

Bibliografie

Baarda ea, B. (2012). *Basisboek methoden en technieken*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

Harinck, F. (2012). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Apeldoorn: Garant.

Peters, V. (2013). *Sheets Kwalitatief onderzoek*. Geraadpleegd op 22 mei 2013, van Han Scholar: <https://online.han.nl/sites/8-vdo-mastersw/cohort5/>

Vroomans, F. (2013). *Onderzoeksontwerp "Me myself and money"*. Beuningen.

Vroomans, F. (2012). *Projectcontract "Me, myself and money"*. Beuningen.

Financiële zelfredzaamheid - Huidige bewoners

Hallo,

Graag wil je

ik vragen om deze enquête in te vullen. Onder alle volledig ingevulde enquêtes worden 6 BIOSCOOPBONNEN twv van €10,- verloot.

Deze

vragenlijst is een onderdeel van het onderzoek "Me, myself and money" dat ik uitvoer. Met dit onderzoek wil ik bekijken in hoeverre en waarin de begeleiding in financiële zaken verbeterd kan worden. Het gaat er dus niet over hoe jij op dit moment met je financiën kunt omgaan. Het gaat er veel meer over hoe de begeleiding op dit moment gedaan wordt. Hierom wil ik je vragen de vragen zo eerlijk mogelijk te beantwoorden. Jij bent uiteindelijk NIET degene die onderzocht gaat worden, maar juist de begeleiders.

Je naam zal na het verzamelen van de antwoorden anoniem gemaakt worden. De reden dat ik je naam nodig heb, is om jouw antwoorden te vergelijken met die van je begeleider.

Het invullen van de vragenlijst zal ongeveer 15 minuten in beslag nemen. De meeste vragen zijn schaalvragen, waarbij de getallen voor het volgende staan:

- 1 = Helemaal mee oneens
- 2 = gedeeltelijk mee oneens
- 3 = niet mee eens/niet mee oneens
- 4 = Gedeeltelijk mee eens
- 5 = Helemaal mee eens

Bedankt voor je medewerking!

Mocht

je na het invullen van de vragenlijst nog een reactie willen geven of nog aanvullende informatie, dan kun je dat mailen naar f.vroomans@2livedenbosch.nl

Met vriendelijke groet,

Fiona Vroomans

Kamers met kansen 2Live (samenwerkingsverband met Stichting Oosterpoort)

Naam

Naam Begeleider

1. In kaart brengen

1.1 Ik weet precies wat mijn inkomsten en uitgaven per maand zijn.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

1.2 Ik weet precies hoeveel rekeningen ik nog moet betalen.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

1.3 Al mijn belangrijke papieren (zoals loonstrookjes, rekeningen, polissen) bewaar ik geordend.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

1.4 Als ik studiefinanciering, een toeslag of een uitkering nodig heb, weet ik hoe ik dit moet aanvragen.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

1.5 Ik beheer zelf mijn bank en/of spaarrekening.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

1.6 Ik controleer altijd of de afschrijvingen en/of bijschrijvingen kloppen.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

1.7 Ik weet elke maand hoeveel ik voor noodzakelijke uitgaven nodig heb, en hoeveel ik vrij te besteden heb.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

1.8 Ik open de post altijd meteen.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

1.9 Ik onderneem zelf actie als ik merk dat er iets niet goed verloopt (bv achterstand betalingen, niet kloppen van afschrijvingen).

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

1.10 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).

- ☐ Inzicht in inkomsten en uitgaven
- ☐ Overzicht van mijn rekeningen

- ☐ Ordenen van belangrijke papieren
- ☐ Aanvragen van studiefinanciering, uitkering of toeslagen indien ik dit nog zal hebben
- ☐ Beheer van mijn bankrekeningen
- ☐ Controle af- bijschrijvingen
- ☐ Berekening noodzakelijke uitgaven en vrij besteedbare geld
- ☐ Openen post
- ☐ Actie ondernemen indien nodig

2. Verantwoord besteden

2.1 Ik geef per week niet meer uit dan dat ik kan (dan ik berekend heb).

12345

Helemaal mee oneens00000Helemaal mee eens

2.2 Ik betaal mijn rekeningen op tijd.

12345

Helemaal mee oneens00000Helemaal mee eens

2.3 Ik koop eerst de noodzakelijke spullen, voordat ik andere meer luxe producten koop, als ik een beperkt budget heb.

12345

Helemaal mee oneens00000Helemaal mee eens

2.4 Als ik extra inkomsten heb, weet ik waaraan ik dit ga besteden.

12345

Helemaal mee oneens00000Helemaal mee eens

2.5 Voordat ik iets koop bedenk ik waar het product aan moet voldoen en welke prijs ik hier maximaal voor wil betalen.

bv bij het kopen van een laptop, telefoon (prijs-kwaliteitverhouding)

12345

Helemaal mee oneens00000Helemaal mee eens

2.6 Ik koop wel eens producten omdat vrienden van mij deze producten ook hebben.

12345

Helemaal mee oneens00000Helemaal mee eens

2.7 Het komt wel eens voor dat ik iets koop dat ik eerder in een reclame heb gezien, terwijl ik het niet echt nodig heb.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

2.8 Voordat ik iets koop, bedenk ik of het wel past binnen mijn budget.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

2.9 Ik merk op tijd of ik nog voldoende geld heb om de rekeningen te betalen of om de maand door te komen.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

2.10 Ik kan een overzicht maken van mijn betalingsachterstanden en schulden indien ik deze zou hebben.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

2.11 Ik weet hoe ik betalingsregelingen moet afsluiten, als dat nodig mocht zijn.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

2.12 Ik weet waar ik moet zijn of wat ik moet doen als een product niet aan mijn wensen voldoet.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

2.13 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).

- ☐ Niet meer uitgeven dan begroot
- ☐ Rekeningen betalen
- ☐ Keuze in aankopen; welke eerst.
- ☐ Verantwoorde keuzes maken van uitgaven bij extra inkomsten
- ☐ Prijs-kwaliteitverhouding; de juiste kwaliteit die je voor een prijs mag verwachten
- ☐ Invloed van anderen op je aankopen
- ☐ Invloed van reclame op je aankopen
- ☐ Nadenken over budget voor je iets koopt
- ☐ Opletten of er een tekort in financiën ontstaat
- ☐ Overzicht maken van achterstand of schuld

- ☐ Betalingsregelingen afsluiten
- ☐ Opkomen voor je rechten als consument

3. Vooruit kijken

3.1 Wat er ook gebeurt, ik zorg er altijd voor dat ik voldoende geld heb om mijn noodzakelijke rekeningen te kunnen betalen.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

3.2 Ik heb spaargeld, dat ik kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

Als ik iets wil hebben, wat ik niet meteen kan betalen, spaar ik daar eerst voor.
En gebruikt dus niet zomaar je spaargeld dat je gereserveert hebt voor onverwachte rekeningen.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

3.4 Ik weet wanneer ik noodzakelijke, wenselijke of verplichte verzekeringen moet afsluiten.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

3.5 Ik weet wat ik kan/moet doen als mijn inkomsten plotseling dalen, zodat ik financieel niet in de problemen kom.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

3.6 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).

- ☐ Ook bij onverwachte kosten, genoeg geld overhouden voor vaste lasten
- ☐ Sparen voor onverwachte zaken
- ☐ Sparen voor een specifiek doel
- ☐ Verzekeringen
- ☐ Van te voren maatregelen treffen bij onverwachte financiële veranderingen

4. Bewust financiële producten kiezen (bv een lening, roodstand op je betaalrekening, leasen van mobiele

telefoon)

4.1 Ik weet de voor- en nadelen van een financieel product.

12345

Helemaal mee oneensHelemaal mee eens

4.2 Ik weet hoeveel een financieel product mij kost en wat de voorwaarden voor mij inhouden.

12345

Helemaal mee oneensHelemaal mee eens

4.3 Ik bereken voor ik een financieel product afsluit of ik het maandelijks kan betalen.

12345

Helemaal mee oneensHelemaal mee eens

4.4 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).

- Voor- en nadelen van een financieel product
- Voorwaarden en kosten van een financieel product
- Berekenen van kosten van financiële producten

5. Over voldoende kennis beschikken

5.1 Ik weet waar ik informatie over financiën kan vinden.

12345

Helemaal mee oneensHelemaal mee eens

5.2 Ik weet bij wie of waar ik terecht kan als ik vragen heb over mijn financiën of wanneer ik in financiële problemen kom.

12345

Helemaal mee oneensHelemaal mee eens

5.3 Ik weet wat woorden uit brieven of emails die te maken hebben met mijn financiën betekenen.

12345

Helemaal mee oneensHelemaal mee eens

5.4 Ik kan de berekeningen maken die nodig zijn om mijn geld te beheren.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

5.5 Ik weet wat mijn rechten en plichten als consument zijn.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

5.6 Ik weet in hoeverre veranderingen in de wet van invloed kunnen zijn of mijn financiën.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

5.7 Ik weet wanneer ik recht heb op de verschillende uitkeringen of bijdrages.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Helemaal mee eens

5.8 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).

- ☐ Waar informatie over financiën te vinden is
- ☐ Waar of bij wie je moet zijn over vragen of problemen over je financiën
- ☐ Betekenis van brieven die te maken hebben met je financiën
- ☐ Berekeningen maken
- ☐ Rechten en plichten als consument
- ☐ Invloed wetgeving
- ☐ kennis uitkeringen, bijdrages

Verzenden

Verzend nooit wachtwoorden via Google Formulieren.

Mogelijk gemaakt door
Google Drive

Deze inhoud is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.
[Misbruik rapporteren](#) - [Servicevoorwaarden](#) - [Aanvullende voorwaarden](#)

Bijlage 2.1 Uitslagen enquête; gemiddelden

Huidige bewoners

14/15 ingevuld		93,33% Totaal		24	58,33%							
1. In kaart brengen	Naam	Naam Begeleider	1.1 Ik weet precies wat mijn inkomsten en uitgaven per maand zijn.	1.2 Ik weet precies hoeveel rekeningen ik nog moet betalen.	1.3 Al mijn belangrijke papieren (zoals loonstrookjes, rekeningen, polissen) bewaar ik geordend.	1.4 Als ik studiefinanciering, een toeslag of een uitkering nodig heb, weet ik hoe ik dit moet aanvragen.	1.5 Ik beheer zelf mijn bank en/of spaarrekening.	1.6 Ik controleer altijd of de afschrijvingen en/of bijschrijvingen kloppen.	1.7 Ik weet elke maand hoeveel ik voor noodzakelijke uitgaven nodig heb, en hoeveel ik vrij te besteden heb.	1.8 Ik open de post altijd meteen.	1.9 Ik onderneem zelf actie als ik merk dat er iets niet goed verloopt (bv achterstand betalingen, niet kloppen van afschrijvingen).	1.10 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	HA	B2	5	5	5	5	5	5	5	4	5	Inzicht in Inzicht in
	HB	B1	4	4	4	4	3	3	4	4	3	Ordenen
	HC	B2	4	5	5	3	1	3	4	4	4	
	HD	B2	5	4	4	5	3	3	3	4	4	
	HE	B1	4	5	3	4	5	2	1	4	4	Inzicht in
	HF	B3	1	5	1	2	5	1	2	5	5	Inzicht in
	HG	B4	3	5	5	1	5	5	5	5	5	Inzicht in
	HH	B4	4	5	5	4	5	2	3	3	4	Ordenen
	HI	B3	5	5	5	5	5	1	1	5	5	Aanvraag
	HJ	B6	5	5	4	1	5	3	4	2	4	Inzicht in
	HK	B7	2	5	4	4	5	3	3	5	5	Inzicht in
	HL	B8 + B6	4	4	3	4	5	4	4	3	4	Inzicht in
	HM	B7	4	4	3	4	5	5	5	2	3	Inzicht in
	HN	B8 + B6	5	4	3	3	5	5	4	3	4	Aanvraag
Gemiddeld per sub competentie			3,93	4,64	3,86	3,50	4,57	3,21	3,43	3,79	4,21	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,90									
1			1 7%	0 0%	1 7%	2 14%	1 7%	2 14%	2 14%	0 0%	0 0%	
2			1 7%	0 0%	0 0%	1 7%	0 0%	2 14%	1 7%	2 14%	0 0%	
3			1 7%	0 0%	4 29%	2 14%	1 7%	5 36%	3 21%	3 21%	2 14%	
4			6 43%	5 36%	4 29%	6 43%	0 0%	1 7%	5 36%	5 36%	7 50%	
5			5 36%	9 64%	5 36%	3 21%	12 86%	4 29%	3 21%	4 29%	5 36%	
Begeleiding in geboden			9 69,23%	6 46,15%	6 46,15%	6 46,15%	4 30,77%	1 7,69%	6 46,15%	2 15,38%	9 69,23%	

2. Verantwoord besteden	Naam	Naam Begeleider	2.1 Ik geef per week niet meer uit dan dat ik kan (dan ik berekend heb).	2.2 Ik betaal mijn rekeningen op tijd.	2.3 Ik koop eerst de noodzakelijke spullen, voordat ik andere meer luxe producten koop, als ik een beperkt budget heb.	2.4 Als ik extra inkomsten heb, weet ik waaraan ik dit ga besteden.	2.5 Voordat ik iets koop bedenk ik waar het product aan moet voldoen en welke prijs ik hier maximaal voor wil betalen.	2.6 Ik koop wel producten omdat vrienden van mij deze producten ook hebben. Scores omgedraaid.	2.7 Het komt wel eens voor dat ik iets koop dat ik eerder in een reclame heb gezien, terwijl ik het niet echt nodig heb. Scores omgedraaid.	2.8 Voordat ik iets koop, bedenk ik of het wel past binnen mijn budget.	2.9 Ik merk op tijd of ik nog voldoende geld heb om de rekeningen te betalen of om de maand door te komen.	2.10 Ik kan een overzicht maken van mijn betalingsachterstanden en schulden indien ik deze zou hebben.	2.11 Ik weet hoe ik betalingsregelingen moet afsluiten, als dat nodig mocht zijn.	2.12 Ik weet waar ik moet doen als een product niet aan mijn wensen voldoet.	2.13 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	HA	B2	4	5	5	3	5	5	3	5	5	5	5	5	Niet meer uitgeven
	HB	B1	3	3	4	3	4	4	3	4	3	4	4	4	Rekeningen betalen,
	HC	B2	5	5	5	4	4	5	5	4	4	4	5	4	Niet meer uitgeven
	HD	B2	5	5	5	5	4	2	4	5	5	5	2	4	
	HE	B1	3	3	4	4	4	3	3	4	2	4	3	4	Opkomen voor je
	HF	B3	5	5	4	4	3	5	5	4	4	1	1	1	Niet meer uitgeven
	HG	B4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	Niet meer uitgeven
	HH	B4	3	4	4	5	3	4	2	3	5	3	4	3	Rekeningen betalen,
	HI	B3	3	1	3	5	3	1	1	1	3	3	3	3	Niet meer uitgeven
	HJ	B6	3	4	2	2	5	3	3	5	5	5	1	5	Rekeningen betalen,
	HK	B7	5	5	5	3	3	3	5	4	4	4	4	4	Opletten of er een
	HL	B8 + B6	4	4	4	2	3	4	3	3	4	4	3	3	Rekeningen betalen,
	HM	B7	3	4	4	4	4	5	4	5	3	4	4	4	Niet meer uitgeven
	HN	B8 + B6	3	4	3	3	3	4	3	3	3	4	4	4	Rekeningen betalen,
Gemiddeld per sub competentie			3,86	4,07	4,07	3,71	3,57	3,85	3,21	3,93	3,93	3,93	3,43	3,79	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,78												
1			0 0%	1 7%	0 0%	0 0%	0 0%	1 7%	2 14%	1 7%	0 0%	1 7%	2 14%	1 7%	
2			0 0%	0 0%	1 7%	2 14%	1 7%	1 7%	1 7%	0 0%	1 7%	0 0%	1 7%	0 0%	
3			7 50%	2 14%	2 14%	4 29%	6 43%	2 14%	6 43%	3 21%	4 29%	2 14%	3 21%	3 21%	
4			2 14%	5 36%	6 43%	4 29%	5 36%	4 29%	2 14%	5 36%	4 29%	7 50%	5 36%	7 50%	
5			5 36%	6 43%	5 36%	4 29%	2 14%	5 36%	3 21%	5 36%	5 36%	4 29%	3 21%	3 21%	
Begeleiding in geboden			6 46,15%	9 69,23%	3 23,08%	6 46,15%	1 7,69%	2 15,38%	0 0,00%	9 69,23%	9 69,23%	4 30,77%	3 23,08%	2 15,38%	

3. Vooruit kijken	Naam	Naam Begeleider	3.1 Wat er ook gebeurt, ik zorg er altijd voor dat ik voldoende geld heb om mijn noodzakelijke rekeningen te kunnen betalen.	3.2 Ik heb spaargeld, dat ik kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen.	3.3 Als ik iets wil hebben, wat ik niet meteen kan betalen, spaar ik daar eerst voor.	3.4 Ik weet wanneer ik noodzakelijke, wenselijke of verplichte verzekeringen moet afsluiten.	3.5 Ik weet wat ik kan/moet doen als mijn inkomsten plotseling dalen, zodat ik financieel niet in de problemen kom.	3.6 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	HA	B2	5	5	5	5	4	Ook bij
	HB	B1	3	1	1	4	3	Verzekerin
	HC	B2	5	5	4	2	3	Ook bij
	HD	B2	5	5	4	4	4	
	HE	B1	2	2	3	2	3	Ook bij
	HF	B3	5	2	5	2	2	Ook bij
	HG	B4	5	5			5	Ook bij
	HH	B4	4	2	4	4	4	Ook bij
	HI	B3	3	1	3	3	1	Sparen
	HJ	B6	3	5	3	3	4	Ook bij
	HK	B7	5	5	5	4	4	Sparen
	HL	B8 + B6	4	3	3	3	3	Sparen
	HM	B7	3	3	4	3	4	Ook bij
	HN	B8 + B6	4	5	3	5	3	Ook bij
Gemiddeld per sub competentie			4,00	3,50	3,62	3,38	3,36	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,57					
1			0 0%	2 14%	1 7%	0 0%	1 7%	
2			1 7%	3 21%	0 0%	3 21%	1 7%	
3			4 29%	2 14%	5 36%	4 29%	5 36%	
4			3 21%	0 0%	4 29%	4 29%	6 43%	
5			6 43%	7 50%	3 21%	2 14%	1 7%	
Begeleiding in geboden			9 69,23%	8 61,54%	6 46,15%	7 53,85%	5 38,46%	

4. Bewust financiële producten kiezen	Naam	Naam Begeleider	4.1 Ik weet de voor- en nadelen van een financieel product.	4.2 Ik weet hoeveel een financieel product mij kost en wat de voorwaarden voor mij inhouden.	4.3 Ik bereken voor ik een financieel product afsluit of ik het maandelijks kan betalen.	4.4 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	HA	B2	2	2	1	Voor- en
	HB	B1	4	4	3	Voorwaar
	HC	B2	4	4	4	Voor- en
	HD	B2	4	4	4	
	HE	B1	3	3	4	Voor- en
	HF	B3	3	2	4	Voor- en
	HG	B4	5	5	4	Berekene
	HH	B4	1	1	1	Voor- en
	HI	B3	3	4	4	
	HJ	B6	4	3	3	
	HK	B7	2	2	3	Voor- en
	HL	B8 + B6	4	5	5	Berekene
	HM	B7	3	3	4	Berekene
	HN	B8 + B6	3	3	3	Berekene
Gemiddeld per sub competentie			3,21	3,21	3,36	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,26			
1			1 7%	1 7%	2 14%	
2			2 14%	3 21%	0 0%	
3			5 36%	4 29%	4 29%	
4			5 36%	4 29%	7 50%	
5			1 7%	2 14%	1 7%	
Begeleiding in geboden			6 46,15%	3 23,08%	5 38,46%	

5. Over voldoende kennis beschikken	Naam	Naam Begeleider	5.1 Ik weet waar ik informatie over financiën kan vinden.	5.2 Ik weet bij wie of waar ik terecht kan als ik vragen heb over mijn financiën of wanneer ik in financiële problemen kom.	5.3 Ik weet wat woorden uit brieven of emails die te maken hebben met mijn financiën betekenen.	5.4 Ik kan de berekeningen maken die nodig zijn om mijn geld te beheren.	5.5 Ik weet wat mijn rechten en plichten als consument zijn.	5.6 Ik weet in hoeverre veranderingen in de wet van invloed kunnen zijn op mijn financiën.	5.7 Ik weet wanneer ik recht heb op de verschillende uitkeringen of bijdrages.	5.8 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	HA	B2	4	5	5	5	3	4	4	Waar
	HB	B1	4	4	4	4	4	4	4	Waar
	HC	B2	4	4	3	4	4	3	4	Betekenis
	HD	B2	4	5	5	2	4	3	5	
	HE	B1	3	4	2	3	5	4	5	Waar
	HF	B3	1	1	1	1	1	1	1	Betekenis
	HG	B4	3	3	3	5	5	1	1	Betekenis
	HH	B4	3	5	4	5	3	2	3	Betekenis
	HI	B3	1	5	5	1	3	3	5	Waar of bij
	HJ	B6	5	5	3	4	1	1	3	Waar of bij
	HK	B7	4	4	3	4	3	2	3	Waar
	HL	B8 + B6	3	4	3	2	2	2	3	Waar
	HM	B7	4	4	4	4	4	4	3	Waar
	HN	B8 + B6	4	5	4	4	4	5	5	Rechten
Gemiddeld per sub competentie			3,36	4,14	3,50	3,43	3,29	2,79	3,50	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,43							
1			2 14%	1 7%	1 7%	2 14%	2 14%	3 21%	2 14%	
2			0 0%	0 0%	1 7%	2 14%	1 7%	3 21%	0 0%	
3			4 29%	1 7%	5 36%	1 7%	4 29%	3 21%	5 36%	
4			7 50%	6 43%	4 29%	6 43%	5 36%	4 29%	3 21%	
5			1 7%	6 43%	3 21%	3 21%	2 14%	1 7%	4 29%	
Begeleiding in geboden			6 46,15%	6 46,15%	10 76,92%	6 46,15%	3 23,08%	4 30,77%	8 61,54%	

Begeleiders huidige bewoners

14/15 ingevuld

93,33%

1. In kaart brengen	Naam	Naam Begeider	1.1 Hij/zij weet precies wat zijn/haar inkomsten en uitgaven per maand zijn.	1.2 Hij/zij weet precies hoeveel rekeningen ik nog moet betalen.	1.3 Al zijn/haar belangrijke papieren (zoals loonstrookjes, rekeningen, polissen) bewaart hij/zij geordend.	1.4 Als hij/zij studiefinanciering, een toeslag of een uitkering nodig heeft, weet hij/zij hoe hij/zij dit moet aanvragen.	1.5 Hij/zij beheert zelf zijn/haar bank en/of spaarrekening.	1.6 Hij/zij controleert altijd de afschrijvingen en/of bijschrijvingen kloppen.	1.7 Hij/zij weet elke maand hoeveel hij/zij voor noodzakelijke uitgaven nodig heeft, en hoeveel hij/zij vrij te besteden heeft.	1.8 Hij/zij opent de post altijd meteen.	1.9 Hij/zij onderneemt zelf actie als hij/zij merkt dat er iets niet goed verloopt (bv achterstand betalingen, niet kloppen van afschrijvingen).	1.10 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk). Inzicht in inkomsten en Inzicht in inkomsten en Inzicht in inkomsten en Ordenen van Inzicht in inkomsten en Inzicht in inkomsten en Inzicht in inkomsten en Inzicht in inkomsten en Inzicht in inkomsten en Inzicht in inkomsten en Inzicht in inkomsten en
	HA	B2	5	5	5	4	5	4	4	4	4	
	HB	B1	4	4	3	4	4	3	4	4	3	
	HC	B2	3	3	4	2	2	1	2	3	2	
	HD	B2	5	3	3	4	2	3	3	4	3	
	HE	B1	4	4	3	2	4	3	3	3	4	
	HF	B3	2	4	3	2	5	3	4	3	4	
	HG	B4	5	4	4	4	5	5	4	3	4	
	HH	B4	2	5	4	3	5	1	2	2	4	
	HI	B3	4	4	3	4	4	3	4	3	4	
	HJ	B6	4	5	3	2	5	3	4	3	3	
	HK	B7	4	4	4	4	4	3	4	4	3	
	HL	B8	5	5	3	3	5	5	2	4	3	
	HM	B7	4	4	4	4	4	3	4	3	3	
	HN	B8	1	1	1	2	5	1	1	1	1	
Gemiddeld per sub competentie			3,60	3,80	3,00	3,00	4,60	3,00	3,00	3,00	2,60	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,29									
1			1 7%	1 7%	1 7%	0 0%	0 0%	1 7%	1 7%	1 7%	1 7%	
2			0 0%	0 0%	0 0%	2 14%	0 0%	0 0%	1 7%	0 0%	0 0%	
3			0 0%	0 0%	2 14%	1 7%	0 0%	3 21%	0 0%	2 14%	4 29%	
4			3 21%	2 14%	2 14%	2 14%	2 14%	0 0%	3 21%	2 14%	0 0%	
5			1 7%	2 14%	0 0%	0 0%	3 21%	1 7%	0 0%	0 0%	0 0%	
Begeleiding in geboden			13 92,86%	11 78,57%	7 50,00%	10 71,43%	10 71,43%	5 35,71%	9 64,29%	6 42,86%	13 92,86%	

2. Verantwoord besteden	Naam	Naam Begeider	2.1 Hij/zij geeft per week niet meer uit dan dat hij/zij kan (dan hij/zij berekend heeft).	2.2 Hij/zij betaalt zijn/haar rekeningen op tijd.	2.3 Hij/zij koopt eerst de noodzakelijke spullen, voordat hij/zij andere meer luxe producten koopt, als hij/zij een beperkt budget heeft.	2.4 Als hij/zij extra inkomsten heeft, weet hij/zij waaraan hij/zij dit gaat besteden.	2.5 Voordat hij/zij iets koopt bedenkt hij/zij waar het product aan moet voldoen en welke prijs hij/zij hier maximaal voor wilt betalen.	2.6 Hij/zij koopt wel eens producten omdat vrienden van hem/haar deze producten ook hebben. Scores omgedraaid.	2.7 Het komt wel eens voor dat hij/zij iets koopt dat hij/zij eerder in een reclame heeft gezien, terwijl hij/zij het niet echt nodig heeft. Scores omgedraaid.	2.8 Voordat hij/zij iets koopt, bedenkt hij/zij of het wel past binnen zijn/haar budget.	2.9 Hij/zij merkt op tijd of hij/zij nog voldoende geld heeft om de rekeningen te betalen of om de maand door te komen.	2.10 Hij/zij kan een overzicht maken van zijn/haar betalingsachterstand en schulden indien hij/zij deze zou hebben.	2.11 Ik weet hoe ik betalingsregelingen moet afsluiten, als dat nodig mocht zijn.	2.12 Ik weet waar ik moet zijn of wat ik moet doen als een product niet aan mijn wensen voldoet.	2.13 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk). Niet meer Niet meer Niet meer Verantwoorde Niet meer Niet meer Niet meer Niet meer Niet meer Rekeningen Niet meer Rekeningen Niet meer
	HA	B2	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4	3	
	HB	B1	4	4	4	4	3	3	4	3	4	4	3	4	
	HC	B2	2	4	4	3	3	3	3	4	4	2	1	2	
	HD	B2	4	3	4	4	4	4	4	3	4	4	3	4	
	HE	B1	3	2	3	4	3	3	3	4	4	4	2	3	
	HF	B3	4	4	4	2	3	3	2	4	4	4	2	3	
	HG	B4	5	5	5	5	5	2	4	4	4	4	3	4	
	HH	B4	2	4	2	4	2	2	3	2	2	4	4	3	
	HI	B3	3	2	3	3	3	3	2	3	4	4	4	4	
	HJ	B6	4	5	4	5	3	4	3	4	4	5	1	5	
	HK	B7	4	4	4	3	4	3	3	4	4	2	4	3	
	HL	B8	3	3	2	5	2	2	2	3	4	5	5	4	
	HM	B7	4	4	4	4	4	3	3	4	4	4	3	4	
	HN	B8	1	1	1	5	1	1	2	1	1	1	2	3	
Gemiddeld per sub competentie			3,20	3,40	3,00	4,40	2,80	2,60	2,60	3,46	3,40	3,40	3,00	3,80	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,26												
1			1 7%	1 7%	1 7%	0 0%	1 7%	1 7%	0 0%	1 7%	1 7%	1 7%	1 7%	0 0%	
2			0 0%	0 0%	1 7%	0 0%	1 7%	1 7%	2 14%	0 0%	0 0%	1 7%	1 7%	0 0%	
3			1 7%	1 7%	0 0%	1 7%	1 7%	2 14%	3 21%	1 7%	0 0%	0 0%	1 7%	2 14%	
4			3 21%	2 14%	3 21%	1 7%	2 14%	1 7%	0 0%	3 21%	4 29%	1 7%	1 7%	2 14%	
5			0 0%	1 7%	0 0%	3 21%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	2 14%	1 7%	1 7%	
Begeleiding in geboden			11 78,57%	13 92,86%	7 50,00%	10 71,43%	3 21,43%	1 7,14%	0 0,00%	13 92,86%	12 85,71%	7 50,00%	6 42,86%	1 7,14%	

3. Vooruit kijken	Naam	Naam Begeleider	3.1 Wat er ook gebeurt, hij/zij zorgt er altijd voor dat hij/zij voldoende geld heeft om zijn/haar noodzakelijke rekeningen te kunnen betalen.	3.2 Hij/zij heeft spaargeld, dat hij/zij kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen.	Als hij/zij iets wil hebben en wat hij/zij niet meteen kan betalen, spaart hij/zij daar eerst voor.	3.4 Hij/zij weet wanneer hij/zij noodzakelijke, wenselijke of verplichte verzekeringen moet afsluiten.	3.5 Hij/zij weet wat hij/zij kan of moet doen als zijn/haar inkomsten plotseling dalen, zodat hij/zij financieel niet in de problemen komt.	3.6 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	HA	B2	4	4	4	3	4	Ook bij
	HB	B1	2	2	3	2	2	Ook bij
	HC	B2	5	4	4	2	4	Sparen
	HD	B2	3	5	4	4	4	Sparen
	HE	B1	2	1	1	1	2	Sparen
	HF	B3	4	4	1	3	4	Ook bij
	HG	B4	5	4	5	4	4	Sparen
	HH	B4	2	3	2	4	4	Ook bij
	HI	B3	4	1	2	4	4	Ook bij
	HJ	B6	4	3	3	2	2	Ook bij
	HK	B7	4	4	4	4	3	Sparen
	HL	B8	3	1	1	5	1	Ook bij
	HM	B7	4	3	3	4	2	Sparen
	HN	B8	1	1	1	1	1	Ook bij
Gemiddeld per sub competentie			3,36	2,86	2,71	3,07	2,93	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			2,99					
1			1 7%	4 29%	4 29%	2 14%	2 14%	
2			3 21%	1 7%	2 14%	3 21%	4 29%	
3			2 14%	3 21%	3 21%	2 14%	1 7%	
4			6 43%	5 36%	4 29%	6 43%	7 50%	
5			2 14%	1 7%	1 7%	1 7%	0 0%	
Begeleiding in geboden			8 57,14%	13 92,86%	13 92,86%	8 57,14%	2 14,29%	

4. Bewust financiële producten kiezen	Naam	Naam Begeleider	4.1 Ik weet de voor- en nadelen van een financieel product.	4.2 Ik weet hoeveel een financieel product mij kost en wat de voorwaarden voor mij inhouden.	4.3 Ik bereken voor ik een financieel product afsluit of ik het maandelijks kan betalen.	4.4 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	HA	B2	3	4	5	Voor- en
	HB	B1	4	4	4	Voor- en
	HC	B2	4	3	5	Voor- en
	HD	B2	5	5	4	
	HE	B1	3	4	5	Voor- en
	HF	B3	3	3	3	Voor- en
	HG	B4	3	3	4	Voor- en
	HH	B4	5	5	5	Voor- en
	HI	B3	4	5	4	Berekene
	HJ	B6	5	5	5	
	HK	B7	3	3	1	Berekene
	HL	B8	1	1	1	Voor- en
	HM	B7	4	4	4	Berekene
	HN	B8	4	4	5	
Gemiddeld per sub competentie			3,64	3,79	3,93	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,79			
1			1 7%	1 7%	2 14%	
2			0 0%	0 0%	0 0%	
3			5 36%	4 29%	1 7%	
4			5 36%	5 36%	5 36%	
5			3 21%	4 29%	6 43%	
Begeleiding in geboden			8 57,14%	4 28,57%	5 35,71%	

3. Vooruit kijken	Naam	Naam Begeleider	3.1 Wat er ook gebeurt, hij/zij zorgt er altijd voor dat hij/zij voldoende geld heeft om zijn/haar noodzakelijke rekeningen te kunnen betalen.	3.2 Hij/zij heeft spaargeld, dat hij/zij kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen.	Als hij/zij iets wil hebben en wat hij/zij niet meteen kan betalen, spaart hij/zij daar eerst voor.	3.4 Hij/zij weet wanneer hij/zij noodzakelijke, wenselijke of verplichte verzekeringen moet afsluiten.	3.5 Hij/zij weet wat hij/zij kan of moet doen als zijn/haar inkomsten plotseling dalen, zodat hij/zij financieel niet in de problemen komt.	3.6 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	HA	B2	4	4	4	3	4	Ook bij
	HB	B1	2	2	3	2	2	Ook bij
	HC	B2	5	4	4	2	4	Sparen
	HD	B2	3	5	4	4	4	Sparen
	HE	B1	2	1	1	1	2	Sparen
	HF	B3	4	4	1	3	4	Ook bij
	HG	B4	5	4	5	4	4	Sparen
	HH	B4	2	3	2	4	4	Ook bij
	HI	B3	4	1	2	4	4	Ook bij
	HJ	B6	4	3	3	2	2	Ook bij
	HK	B7	4	4	4	4	3	Sparen
	HL	B8	3	1	1	5	1	Ook bij
	HM	B7	4	3	3	4	2	Sparen
	HN	B8	1	1	1	1	1	Ook bij
Gemiddeld per sub competentie			3,36	2,86	2,71	3,07	2,93	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			2,99					
1			1 7%	4 29%	4 29%	2 14%	2 14%	
2			3 21%	1 7%	2 14%	3 21%	4 29%	
3			2 14%	3 21%	3 21%	2 14%	1 7%	
4			6 43%	5 36%	4 29%	6 43%	7 50%	
5			2 14%	1 7%	1 7%	1 7%	0 0%	
Begeleiding in geboden			8 57,14%	13 92,86%	13 92,86%	8 57,14%	2 14,29%	

4. Bewust financiële producten kiezen	Naam	Naam Begeleider	4.1 Ik weet de voor- en nadelen van een financieel product.	4.2 Ik weet hoeveel een financieel product mij kost en wat de voorwaarden voor mij inhouden.	4.3 Ik bereken voor ik een financieel product afsluit of ik het maandelijks kan betalen.	4.4 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	HA	B2	3	4	5	Voor- en
	HB	B1	4	4	4	Voor- en
	HC	B2	4	3	5	Voor- en
	HD	B2	5	5	4	
	HE	B1	3	4	5	Voor- en
	HF	B3	3	3	3	Voor- en
	HG	B4	3	3	4	Voor- en
	HH	B4	5	5	5	Voor- en
	HI	B3	4	5	4	Berekene
	HJ	B6	5	5	5	
	HK	B7	3	3	1	Berekene
	HL	B8	1	1	1	Voor- en
	HM	B7	4	4	4	Berekene
	HN	B8	4	4	5	
Gemiddeld per sub competentie			3,64	3,79	3,93	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,79			
1			1 7%	1 7%	2 14%	
2			0 0%	0 0%	0 0%	
3			5 36%	4 29%	1 7%	
4			5 36%	5 36%	5 36%	
5			3 21%	4 29%	6 43%	
Begeleiding in geboden			8 57,14%	4 28,57%	5 35,71%	

Oud bewoners

14/15 ingevuld 93,33% Totaal 31 45,16%

1. In kaart brengen	Naam	Naam Begeleider	1.1 Ik weet precies wat mijn inkomsten en uitgaven per maand zijn.	1.2 Ik weet precies hoeveel rekeningen ik nog moet betalen.	1.3 Al mijn belangrijke papieren (zoals loonstrookjes, rekeningen, polissen) bewaar ik geordend.	1.4 Als ik studiefinanciering, een toeslag of een uitkering nodig heb, weet ik hoe ik dit moet aanvragen.	1.5 Ik beheer zelf mijn bank en/of spaarrekening.	1.6 Ik controleer altijd of de afschrijvingen en/of bijschrijvingen kloppen.	1.7 Ik weet elke maand hoeveel ik voor noodzakelijke uitgaven nodig heb, en hoeveel ik vrij te besteden heb.	1.8 Ik open de post altijd meteen.	1.9 Ik ondernem zelf actie als ik merk dat er iets niet goed verloopt (bv achterstand betalingen, niet kloppen van afschrijvingen).	1.10 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	OA	B1	4	4	3	4	5	4	4	4	5	Inzicht in
	OB	B2	4	4	2	3	5	5	4	4	3	Ordenen
	OC	B3	4	5	4	4	5	4	4	4	4	Inzicht in
	OD	B5	4	5	4	4	5	5	4	5	4	Inzicht in
	OE	B6	5	5	5	5	5	5	4	5	5	Inzicht in
	OF	B7	5	5	3	5	5	5	5	3	5	Inzicht in
	OG	B8	4	5	5	5	5	5	5	5	4	Inzicht in
	OH	B8	5	5	5	5	5	4	5	5	5	
	OI	?	4	5	5	5	5	5	5	5	3	Inzicht in
	OJ	B8	5	5	5	5	5	5	5	5	5	Inzicht in
	OK	B8	4	4	4	3	5	3	3	4	4	Ordenen
	OL		3	5	2	4	5	2	3	5	4	Inzicht in
	OM	B9	4	5	4	4	5	4	3	3	4	Inzicht in
	ON	B9	4	5	3	3	4	3	4	4	4	Inzicht in
Gemiddeld per sub competentie			4,21	4,79	3,86	4,21	4,93	4,33	4,00	4,29	4,21	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			4,31									
1			0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
2			0	0%	2	14%	0	0%	0	0%	0	0%
3			1	7%	3	21%	0	0%	1	7%	2	14%
4			9	64%	3	21%	4	29%	6	43%	7	50%
5			4	29%	11	79%	5	36%	6	43%	5	36%
Begeleiding in geboden			11	78,57%	6	42,86%	10	71,43%	10	71,43%	5	35,71%

		Naam Begeleider	2.1 Ik geef per week niet meer uit dan dat ik kan (dan ik berekend heb).	2.2 Ik betaal mijn rekeningen op tijd.	2.3 Ik koop eerst de noodzakelijke spullen, voordat ik andere meer luxe producten koop, als ik een beperkt budget heb.	2.4 Als ik extra inkomsten heb, weet ik waaraan ik dit ga besteden.	2.5 Voordat ik iets koop bedenk ik waar het product aan moet voldoen en welke prijs ik hier maximaal voor wil betalen.	2.6 Ik koop wel producten omdat vrienden van mij deze producten ook hebben. Scores omgedraaid.	2.7 Het komt wel eens voor dat ik iets koop dat ik eerder in een reclame heb gezien, terwijl ik het niet echt nodig heb. Scores omgedraaid.	2.8 Voordat ik iets koop, bedenk ik of het wel past binnen mijn budget.	2.9 Ik merk op tijd of ik nog voldoende geld heb om de rekeningen te betalen of om de maand door te komen.	2.10 Ik kan een overzicht maken van mijn betalingsachterstanden en schulden indien ik deze zou hebben.	2.11 Ik weet hoe ik betalingsregelingen moet afsluiten, als dat nodig mocht zijn.	2.12 Ik weet waar ik moet zijn of wat ik moet doen als een product niet aan mijn wensen voldoet.	2.13 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).	
2. Verantwoord besteden	OA	B1	3	4	3	4	3	2	3	3	3	4	4	4	Niet meer uitgeven	
	OB	B2	4	4	4	4	3	4	5	3	4	4	4	4	Nadenken over	
	OC	B3	4	4	4	5	4	5	4	4	4	4	3	4	Rekeningen betalen.	
	OD	B5	4	5	5	4	5	4	3	4	4	5	4	4	Rekeningen betalen.	
	OE	B6	4	5	5	5	5	1	5	5	5	5	5	5	Rekeningen betalen.	
	OF	B7	3	4	5	3	5	5	3	5	5	5	3	3	Rekeningen betalen.	
	OG	B8	4	5	4	5	4	5	4	3	5	5	4	4	Niet meer uitgeven	
	OH	B8	4	5	5	5	3	5	1	5	5	5	5	5		
	OI	?	4	3	3	4	3	4	4	3	3	5	5	5	Verantwoorde	
	OJ	B8	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	Niet meer uitgeven	
	OK	B8	5	2	4	4	4	4	3	4	4	3	2	3	Rekeningen betalen	
	OL		3	4	3	5	3	5	5	2	3	5	4	4	Niet meer uitgeven	
	OM	B9	4	4	5	5	4	4	3	4	4	4	4	4	Niet meer uitgeven	
	ON	B9	5	5	4	3	4	3	3	5	5	4	5	4	Niet meer uitgeven	
Gemiddeld per sub competentie			3,86	4,14	4,21	4,36	3,79	3,93	3,43	3,93	4,21	4,50	4,07	4,14		
Gemiddelde per hoofdcompetentie			4,05													
1			0	0%	0	0%	0	0%	1	7%	2	14%	0	0%	0	0%
2			1	7%	1	7%	0	0%	0	0%	1	7%	0	0%	1	7%
3			3	21%	1	7%	3	21%	2	14%	6	43%	2	14%	2	14%
4			7	50%	7	50%	5	36%	4	29%	4	29%	5	36%	6	43%
5			3	21%	5	36%	6	43%	3	21%	6	43%	8	57%	4	29%
Begeleiding in geboden			6	42,86%	11	78,57%	5	35,71%	9	64,29%	3	21,43%	2	14,29%	1	7,14%

3. Vooruit kijken	Naam	Naam Begeleider	3.1 Wat er ook gebeurt, ik zorg er altijd voor dat ik voldoende geld heb om mijn noodzakelijke rekeningen te kunnen betalen.	3.2 Ik heb spaargeld, dat ik kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen.	3.3 Als ik iets wil hebben, wat ik niet meteen kan betalen, spaar ik daar eerst voor.	3.4 Ik weet wanneer ik noodzakelijke, wenselijke of verplichte verzekeringen moet afsluiten.	3.5 Ik weet wat ik kan/moet doen als mijn inkomsten plotseling dalen, zodat ik financieel niet in de problemen kom.	3.6 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	OA	B1	4	3	2	3	2	Ook bij
	OB	B2	2	2	3	4	4	Sparen
	OC	B3	4	5	4	4	4	Sparen
	OD	B5	4	2	4	4	4	Ook bij
	OE	B6	4	1	3	4	4	Verzekerin
	OF	B7	5	5	3	5	5	
	OG	B8	5	3	3	5	5	Ook bij
	OH	B8	5	5	5	5	4	
	OI	?	2	3	1	3	3	Sparen
	OJ	B8	5	5	5	5	5	Ook bij
	OK	B5	5	5	4	2	2	Verzekerin
	OL	B6	4	1	3	3	4	Sparen
	OM	B8	4	4	4	4	4	Sparen
	ON	B3	5	3	4	4	3	Ook bij
Gemiddeld per sub competentie			4,14	3,36	3,43	3,93	3,79	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,73					
1			0 0%	2 14%	1 7%	0 0%	0 0%	
2			2 14%	2 14%	1 7%	1 7%	2 14%	
3			0 0%	4 29%	5 36%	3 21%	2 14%	
4			6 43%	1 7%	5 36%	6 43%	7 50%	
5			6 43%	5 36%	2 14%	4 29%	3 21%	
Begeleiding in geboden			5 35,71%	6 42,86%	7 50,00%	9 64,29%	2 14,29%	

4. Bewust financiële producten kiezen	Naam	Naam Begeleider	4.1 Ik weet de voor- en nadelen van een financieel product.	4.2 Ik weet hoeveel een financieel product mij kost en wat de voorwaarden voor mij inhouden.	4.3 Ik bereken voor ik een financieel product afsluit of ik het maandelijks kan betalen.	4.4 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	OA	B1	2	2	2	Berekene
	OB	B2	4	3	4	Voorwaar
	OC	B3	5	5	4	Voor- en
	OD	B5	4	4	4	Voor- en
	OE	B6	4	4	4	Voor- en
	OF	B7	5	5	5	
	OG	B8	4	4	5	
	OH	B8	5	5	5	
	OI	?	3	3	3	
	OJ	B8	5	5	5	Voorwaar
	OK	B8	4	3	3	
	OL		4	4	3	Voor- en
	OM	B9	4	3	3	
	ON	B9	4	4	5	Voor- en
Gemiddeld per sub competentie			4,07	3,86	3,93	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,95			
1			0 0%	0 0%	0 0%	
2			1 7%	1 7%	1 7%	
3			1 7%	4 29%	4 29%	
4			8 57%	5 36%	4 29%	
5			4 29%	4 29%	5 36%	
Begeleiding in geboden			5 35,71%	6 42,86%	4 28,57%	

5. Over voldoende kennis beschikken	Naam	Naam Begeleider	5.1 Ik weet waar ik informatie over financiën kan vinden.	5.2 Ik weet bij wie of waar ik terecht kan als ik vragen heb over mijn financiën of wanneer ik in financiële problemen kom.	5.3 Ik weet wat woorden uit brieven of emails die te maken hebben met mijn financiën betekenen.	5.4 Ik kan de berekeningen maken die nodig zijn om mijn geld te beheren.	5.5 Ik weet wat mijn rechten en plichten als consument zijn.	5.6 Ik weet in hoeverre veranderingen in de wet van invloed kunnen zijn of mijn financiën.	5.7 Ik weet wanneer ik recht heb op de verschillende uitkeringen of bijdrages.	5.8 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	OA	B1	3	4	3	4	3	4	3	Betekenis
	OB	B2	4	4	5	4	3	3	3	Waar of bij
	OC	B3	5	5	4	4	3	5	3	Waar
	OD	B5	4	4	4	4	4	4	5	Waar
	OE	B6	5	5	5	5	5		5	Waar of bij
	OF	B7	5	5	5	5	1	1	1	Berekenin
	OG	B8	4	5	4	5	3	4	3	Waar
	OH	B8	5	5	5	5	5	5	5	
	OI	?	5	5	4	4	4	4	4	kennis
	OJ	B8	5	5	4	5	5	4	3	Waar
	OK	B8	2	3	3	4	3	3	3	kennis
	OL		4	4	5	3	4	4	3	Waar
	OM	B9	4	4	4	4	4	3	3	Waar
	ON	B9	4	4	5	4	4	4	4	Waar
Gemiddeld per sub competentie			4,21	4,43	4,29	4,29	3,64	3,69	3,43	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			4,00							
1			0	0	0	0	1	1	1	7%
2			1	0	0	0	0	0	0	7%
3			1	1	2	1	5	3	8	0%
4			6	6	6	8	5	7	2	36%
5			6	7	6	5	3	2	3	43%
Begeleiding in geboden			7	8	7	9	2	3	8	50,00%

Begeleiders oud bewoners

12/15 ingevuld 80,00% Totaal 31 38,71%

1. In kaart brengen	Naam Begeleider	Naam	1.1 Ik weet precies wat mijn inkomsten en uitgaven per maand zijn.	1.2 Ik weet precies hoeveel rekeningen ik nog moet betalen.	1.3 Al mijn belangrijke papieren (zoals loonstrookjes, rekeningen, polissen) bewaar ik geordend.	1.4 Als ik studiefinanciering, een toeslag of een uitkering nodig heb, weet ik hoe ik dit moet aanvragen.	1.5 Ik beheer zelf mijn bank en/of spaarrekening.	1.6 Ik controleer altijd of de afschrijvingen en/of bijschrijvingen kloppen.	1.7 Ik weet elke maand hoeveel ik voor noodzakelijke uitgaven nodig heb, en hoeveel ik vrij te besteden heb.	1.8 Ik open de post altijd meteen.	1.9 Ik onderneem zelf actie als ik merk dat er iets niet goed verloopt (bv achterstand betalingen, niet kloppen van afschrijvingen).	1.10 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	OA	B1	4	4	3	3	4	4	4	2	4	Inzicht in
	OB	B2	4	4	3	4	5	5	4	4	3	Inzicht in
	OC	B3	4	3	3	3	4	3	4	4	3	Inzicht in
	OD	B5	4	2	2	3	5	1	4	2	2	Inzicht in
	OF	B7	4	4	3	4	4	2	3	3	2	Inzicht in
	OG	B8	5	5	4	5	5	5	5	4	4	Inzicht in
	OH	B9 + B8	5	5	5	4	5	4	5	4	5	Inzicht in
		B5	4	4	3	4	5	5	4	1	4	Inzicht in
		B5	4	4	2	3	5	2	4	1	3	Inzicht in
		B9	5	5	4	2	4	4	4	4	4	Inzicht in
	OM	B9	4	4	2	4	4	2	3	1	1	Inzicht in
	ON	B9	4	3	4	1	1	2	3	3	5	Inzicht in
Gemiddeld per sub competentie			4,25	3,92	3,17	3,33	4,25	3,25	3,92	2,75	3,33	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,57									
1			0 0%	0 0%	0 0%	1 8%	1 8%	1 8%	0 0%	3 25%	1 8%	
2			0 0%	1 8%	3 25%	1 8%	0 0%	4 33%	0 0%	2 17%	2 17%	
3			0 0%	2 17%	5 42%	4 33%	0 0%	1 8%	3 25%	2 17%	3 25%	
4			9 75%	6 50%	3 25%	5 42%	5 42%	3 25%	7 58%	5 42%	4 33%	
5			3 25%	3 25%	1 8%	1 8%	6 50%	3 25%	2 17%	0 0%	2 17%	
Begeleiding in geboden			12 100,00%	10 83,33%	8 66,67%	6 50,00%	7 58,33%	7 58,33%	8 66,67%	5 41,67%	8 66,67%	

2. Verantwoord besteden	Naam Begeleider	Naam	2.1 Ik geef per week niet meer uit dan dat ik kan (dan ik berekend heb).	2.2 Ik betaal mijn rekeningen op tijd.	2.3 Ik koop eerst de noodzakelijke spullen, voordat ik andere meer luxe producten koop, als ik een beperkt budget heb.	2.4 Als ik extra inkomsten heb, weet ik waaraan ik dit ga besteden.	2.5 Voordat ik iets koop bedenk ik waar het product aan moet voldoen en welke prijs ik hier maximaal voor wil betalen.	2.6 Ik koop wel producten omdat vrienden van mij deze producten ook hebben. Scores omgedraaid.	2.7 Het komt wel eens voor dat ik iets koop dat ik eerder in een reclame heb gezien, terwijl ik het niet echt nodig heb. Scores omgedraaid.	2.8 Voordat ik iets koop, bedenk ik of het wel past binnen mijn budget.	2.9 Ik merk op tijd of ik nog voldoende geld heb om de rekeningen te betalen of om de maand door te komen.	2.10 Ik kan een overzicht maken van mijn betalingsachterstanden en schulden indien ik deze zou hebben.	2.11 Ik weet hoe ik betalingsregelingen moet afsluiten, als dat nodig mocht zijn.	2.12 Ik weet waar ik moet zijn of wat ik moet doen als een product niet aan mijn wensen voldoet.	2.13 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	OA	B1	2	4	2	4	4	2	3	2	4	4	4	4	Niet meer uitgeven
	OB	B2	4	3	3	4	4	2	4	4	4	5	2	3	Niet meer uitgeven
	OC	B3	2	3	4	4	4	3	3	4	4	4	3	3	Niet meer uitgeven
	OD	B5	5	4	4	3	4	2	4	5	4	3	2	2	Niet meer uitgeven
	OF	B7	3	2	3	4	3	3	3	3	2	4	4	3	Niet meer uitgeven
	OG	B8	4	5	5	5	4	2	4	4	4	5	5	5	Niet meer uitgeven
	OH	B9 + B8	5	5	5	4	4	3	3	4	5	5	4	4	Niet meer uitgeven
		B5	2	3	2	5	2	3	4	1	2	1	4	1	Niet meer uitgeven
		B5	2	3	4	4	2	2	2	4	2	3	4	4	Niet meer uitgeven
		B9	4	3	4	4	4	3	3	4	4	3	2	3	Niet meer uitgeven
	OM	B9	1	1	2	4	3	3	3	2	2	4	4	4	Niet meer uitgeven
	ON	B9	4	4	4	4	3	3	3	3	4	3	2	4	Niet meer uitgeven
Gemiddeld per sub competentie			3,17	3,33	3,50	4,08	3,42	2,58	3,17	3,33	3,42	3,67	3,33	3,33	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,36												
1			0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 8%	0 0%	1 8%	0 0%	1 8%	
2			4 33%	1 8%	2 17%	0 0%	2 17%	5 42%	1 8%	1 8%	3 25%	0 0%	3 25%	1 8%	
3			1 8%	5 42%	2 17%	1 8%	1 8%	5 42%	6 50%	1 8%	0 0%	3 25%	1 8%	4 33%	
4			3 25%	2 17%	4 33%	7 58%	7 58%	0 0%	3 25%	6 50%	6 50%	3 25%	5 42%	3 25%	
5			2 17%	2 17%	2 17%	2 17%	0 0%	0 0%	0 0%	1 8%	1 8%	3 25%	1 8%	1 8%	
Begeleiding in geboden			12 100,00%	12 100,00%	5 41,67%	8 66,67%	1 8,33%	0 0,00%	1 8,33%	10 83,33%	9 75,00%	4 33,33%	5 41,67%	0 0,00%	

3. Vooruit kijken	Naam Begeleider	Naam	3.1 Wat er ook gebeurt, ik zorg er altijd voor dat ik voldoende geld heb om mijn noodzakelijke rekeningen te kunnen betalen.	3.2 Ik heb spaargeld, dat ik kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen.	3.3 Als ik iets wil hebben, wat ik niet meteen kan betalen, spaar ik daar eerst voor.	3.4 Ik weet wanneer ik noodzakelijke, wenselijke of verplichte verzekeringen moet afsluiten.	3.5 Ik weet wat ik kan/moet doen als mijn inkomsten plotseling dalen, zodat ik financieel niet in de problemen kom.	3.6 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	OA	B1	2	3	2	2	2	Ook bij
	OB	B2	2	2	2	4	3	Verzekerin
	OC	B3	4	4	4	3	4	Ook bij
	OD	B5	5	4	5	4	3	Ook bij
	OF	B7	3	3	4	4	3	Ook bij
	OG	B8	4	1	3	5	4	Ook bij
	OH	B9 + B8	4	4	4	3	4	Sparen
		B5	2	2	3	4	3	Ook bij
		B5	2	1	2	4	2	Ook bij
		B9	4	3	4	3	2	Sparen
	OM	B9	1	1	2	3	2	Ook bij
	ON	B9	3	3	2	3	3	Sparen
Gemiddeld per sub competentie			3,00					
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,02	2,58	3,08	3,50	2,92	
1			0 0%	2 17%	0 0%	0 0%	0 0%	
2			4 33%	2 17%	3 25%	1 8%	3 25%	
3			1 8%	3 25%	2 17%	3 25%	4 33%	
4			4 33%	3 25%	4 33%	5 42%	3 25%	
5			1 8%	0 0%	1 8%	1 8%	0 0%	
Begeleiding in geboden			8 66,67%	9 75,00%	7 58,33%	9 75,00%	1 8,33%	

4. Bewust financiële producten kiezen	Naam Begeleider	Naam	4.1 Ik weet de voor- en nadelen van een financieel product.	4.2 Ik weet hoeveel een financieel product mij kost en wat de voorwaarden voor mij inhouden.	4.3 Ik bereken voor ik een financieel product afsluit of ik het maandelijks kan betalen.	4.4 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	OA	B1	4	2	2	Voor- en
	OB	B2	4	4	4	Voor- en
	OC	B3	3	3	4	Voor- en
	OD	B5	3	2	2	
	OF	B7	3	3	3	Voorwaar
	OG	B8	5	5	3	
	OH	B9 + B8	4	4	4	Voor- en
		B5	2	2	2	
		B5	3	2	3	
		B9	3	3	4	Voor- en
	OM	B9	3	3	2	Voor- en
	ON	B9	3	3	3	Voor- en
Gemiddeld per sub competentie			3,33			
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,11	3,00	3,00	
1			0 0%	0 0%	0 0%	
2			1 8%	4 33%	3 25%	
3			5 42%	3 25%	3 25%	
4			3 25%	2 17%	4 33%	
5			1 8%	1 8%	0 0%	
Begeleiding in geboden			7 58,33%	6 50,00%	5 41,67%	

5. Over voldoende kennis beschikken	Naam Begeleider	Naam	5.1 Ik weet waar ik informatie over financiën kan vinden.	5.2 Ik weet bij wie of waar ik terecht kan als ik vragen heb over mijn financiën of wanneer ik in financiële problemen kom.	5.3 Ik weet wat woorden uit brieven of emails die te maken hebben met mijn financiën betekenen.	5.4 Ik kan de berekeningen maken die nodig zijn om mijn geld te beheren.	5.5 Ik weet wat mijn rechten en plichten als consument zijn.	5.6 Ik weet in hoeverre veranderingen in de wet van invloed kunnen zijn of mijn financiën.	5.7 Ik weet wanneer ik recht heb op de verschillende uitkeringen of bijdrages.	5.8 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).
	OA	B1	3	4	3	4	4	2	4	Betekenis
	OB	B2	4	5	5	4	3	3	4	Waar
	OC	B3	4	4	2	4	3	2	2	Waar
	OD	B5	4	4	3	3	4	2	4	Waar
	OF	B7	4	4	4	3	2	2	4	Waar
	OG	B8	3	5	4	5	5	2	4	Waar of bij
	OH	B9 + B8	4	4	4	5	4	4	3	Waar
		B5	3	4	4	3	2	1	4	kennis
		B5	5	5	5	5	4	3	4	Waar
		B9	2	3	2	3	3	3	3	Waar of bij
	OM	B9	4	4	4	3	4	3	4	Waar
	ON	B9	3	4	2	3	3	3	3	Waar of bij
Gemiddeld per sub competentie			3,58	4,17	3,50	3,75	3,42	2,50	3,58	
Gemiddelde per hoofdcompetentie			3,50							
1			0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1 8%	0 0%	
2			1 8%	0 0%	2 17%	0 0%	2 17%	5 42%	1 8%	
3			3 25%	1 8%	2 17%	4 33%	3 25%	3 25%	2 17%	
4			5 42%	6 50%	4 33%	3 25%	4 33%	1 8%	7 58%	
5			1 8%	3 25%	2 17%	3 25%	1 8%	0 0%	0 0%	
Begeleiding in geboden			7 58,33%	8 66,67%	9 75,00%	7 58,33%	1 8,33%	0 0,00%	3 25,00%	

Bijlage 2.2 Uitslagen enquête; Competenties van laag naar hoog

Competenties naar score: Huidige bewoners + begeleiders huidige bewoners

Volgorde Huidige bewoner	H bew	Beg
5.6 Ik weet in hoeverre veranderingen in de wet van invloed kunnen zijn op mijn financiën.	2,79	2,31
1.6 Ik controleer altijd of de afschrijvingen en/of bijschrijvingen kloppen.	3,21	2,93
2.7 Het komt wel eens voor dat ik iets koop dat ik eerder in een reclame heb gezien, terwijl ik het niet echt nodig heb. <i>Scores omgedraaid.</i>	3,21	2,93
4.1 Ik weet de voor- en nadelen van een financieel product.	3,21	3,64
4.2 Ik weet hoeveel een financieel product mij kost en wat de voorwaarden voor mij inhouden.	3,21	3,79
5.5 Ik weet wat mijn rechten en plichten als consument zijn.	3,29	3,07
3.5 Ik weet wat ik kan/moet doen als mijn inkomsten plotseling dalen, zodat ik financieel niet in de problemen kom.	3,36	2,93
4.3 Ik bereken voor ik een financieel product afsluit of ik het maandelijks kan betalen.	3,36	3,93
1.1 Ik weet waar ik informatie over financiën kan vinden.	3,36	3,43
3.4 Ik weet wanneer ik noodzakelijke, wenselijke of verplichte verzekeringen moet afsluiten.	3,38	3,07
1.7 Ik weet elke maand hoeveel ik voor noodzakelijke uitgaven nodig heb, en hoeveel ik vrij te besteden heb.	3,43	3,21
2.11 Ik weet hoe ik betalingsregelingen moet afsluiten, als dat nodig mocht zijn.	3,43	3,00
5.4 Ik kan de berekeningen maken die nodig zijn om mijn geld te beheren.	3,43	3,43
1.4 Als ik studiefinanciering, een toeslag of een uitkering nodig heb, weet ik hoe ik dit moet aanvragen.	3,50	3,14
3.2 Ik heb spaargeld, dat ik kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen.	3,50	2,86
5.3 Ik weet wat woorden uit brieven of emails die te maken hebben met mijn financiën betekenen.	3,50	2,64
5.7 Ik weet wanneer ik recht heb op de verschillende uitkeringen of bijdragen.	3,50	2,50
2.5 Voordat ik iets koop bedenk ik waar het product aan moet voldoen en welke prijs ik hier maximaal voor wil betalen.	3,57	3,14
3.3 Als ik iets wil hebben, wat ik niet meteen kan betalen, spaar ik daar eerst voor.	3,62	2,71
2.4 Als ik extra inkomsten heb, weet ik waaraan ik dit ga besteden.	3,71	3,93
1.8 Ik open de post altijd meteen.	3,79	3,14
2.12 Ik weet waar ik moet zijn of wat ik moet doen als een product niet aan mijn wensen voldoet.	3,79	3,43
2.6 Ik koop wel producten omdat vrienden van mij deze producten ook hebben. <i>Scores omgedraaid.</i>	3,85	2,86
1.3 Al mijn belangrijke papieren (zoals loonstrookjes, rekeningen, polissen) bewaar ik geordend.	3,86	3,36
2.1 Ik geef per week niet meer uit dan dat ik kan (dan ik berekend heb).	3,86	3,36
1.1 Ik weet precies wat mijn inkomsten en uitgaven per maand zijn.	3,93	3,71
2.8 Voordat ik iets koop, bedenk ik of het wel past binnen mijn budget.	3,93	3,46
2.9 Ik merk op tijd of ik nog voldoende geld heb om de rekeningen te betalen of om de maand door te komen.	3,93	3,64
2.10 Ik kan een overzicht maken van mijn betalingsachterstanden en schulden indien ik deze zou hebben.	3,93	3,57
3.1 Wat er ook gebeurt, ik zorg er altijd voor dat ik voldoende geld heb om mijn noodzakelijke rekeningen te kunnen betalen.	4,00	3,36
2.2 Ik betaal mijn rekeningen op tijd.	4,07	3,50
2.3 Ik koop eerst de noodzakelijke spullen, voordat ik andere meer luxe producten koop, als ik een beperkt budget heb.	4,07	3,43
5.2 Ik weet bij wie of waar ik terecht kan als ik vragen heb over mijn financiën of wanneer ik in financiële problemen kom.	4,14	3,93
1.9 Ik onderneem zelf actie als ik merk dat er iets niet goed verloopt (bv achterstand betalingen, niet kloppen van afschrijvingen).	4,21	3,21
1.5 Ik beheer zelf mijn bank en/of spaarrekening.	4,57	4,21
1.2 Ik weet precies hoeveel rekeningen ik nog moet betalen.	4,64	4,00
4. Bewust financiële producten kiezen	3,26	3,79
5. Over voldoende kennis beschikken	3,43	3,04
3. Vooruit kijken	3,57	2,99
2. Verantwoord besteden	3,78	3,35
1. In kaart brengen	3,90	3,44

Volgorde Begeleiders	H bew	Beg	
5.6 Ik weet in hoeverre veranderingen in de wet van invloed kunnen zijn op mijn financiën.	2,79	2,31	
5.7 Ik weet wanneer ik recht heb op de verschillende uitkeringen of bijdragen.	3,50	2,50	0,19
5.3 Ik weet wat woorden uit brieven of emails die te maken hebben met mijn financiën betekenen.	3,50	2,64	0,14
3.3 Als ik iets wil hebben, wat ik niet meteen kan betalen, spaar ik daar eerst voor.	3,62	2,71	0,07
2.7 Het komt wel eens voor dat ik iets koop dat ik eerder in een reclame heb gezien, terwijl ik het niet echt nodig heb. <i>Scores omgedraaid.</i>	3,21	2,86	0,14
3.2 Ik heb spaargeld, dat ik kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen.	3,50	2,86	0,00
2.6 Ik koop wel producten omdat vrienden van mij deze producten ook hebben. <i>Scores omgedraaid.</i>	3,85	2,86	0,00
1.6 Ik controleer altijd of de afschrijvingen en/of bijschrijvingen kloppen.	3,21	2,93	0,07
3.5 Ik weet wat ik kan/moet doen als mijn inkomsten plotseling dalen, zodat ik financieel niet in de problemen kom.	3,36	2,93	0,00
2.11 Ik weet hoe ik betalingsregelingen moet afsluiten, als dat nodig mocht zijn.	3,43	3,00	0,07
5.5 Ik weet wat mijn rechten en plichten als consument zijn.	3,29	3,07	0,07
3.4 Ik weet wanneer ik noodzakelijke, wenselijke of verplichte verzekeringen moet afsluiten.	3,38	3,07	0,00
1.4 Als ik studiefinanciering, een toeslag of een uitkering nodig heb, weet ik hoe ik dit moet aanvragen.	3,50	3,14	0,07
2.5 Voordat ik iets koop bedenk ik waar het product aan moet voldoen en welke prijs ik hier maximaal voor wil betalen.	3,57	3,14	0,00
1.8 Ik open de post altijd meteen.	3,79	3,14	0,00
1.7 Ik weet elke maand hoeveel ik voor noodzakelijke uitgaven nodig heb, en hoeveel ik vrij te besteden heb.	3,43	3,21	0,07
1.9 Ik onderneem zelf actie als ik merk dat er iets niet goed verloopt (bv achterstand betalingen, niet kloppen van afschrijvingen).	4,21	3,21	0,00
1.3 Al mijn belangrijke papieren (zoals loonstrookjes, rekeningen, polissen) bewaar ik geordend.	3,86	3,36	0,14
2.1 Ik geef per week niet meer uit dan dat ik kan (dan ik berekend heb).	3,86	3,36	0,00
3.1 Wat er ook gebeurt, ik zorg er altijd voor dat ik voldoende geld heb om mijn noodzakelijke rekeningen te kunnen betalen.	4,00	3,36	0,00
5.1 Ik weet waar ik informatie over financiën kan vinden.	3,36	3,43	0,07
5.4 Ik kan de berekeningen maken die nodig zijn om mijn geld te beheren.	3,43	3,43	0,00
2.12 Ik weet waar ik moet zijn of wat ik moet doen als een product niet aan mijn wensen voldoet.	3,79	3,43	0,00
2.3 Ik koop eerst de noodzakelijke spullen, voordat ik andere meer luxe producten koop, als ik een beperkt budget heb.	4,07	3,43	0,00
2.8 Voordat ik iets koop, bedenk ik of het wel past binnen mijn budget.	3,93	3,46	0,03
2.2 Ik betaal mijn rekeningen op tijd.	4,07	3,50	0,04
2.10 Ik kan een overzicht maken van mijn betalingsachterstanden en schulden indien ik deze zou hebben.	3,93	3,57	0,07
4.1 Ik weet de voor- en nadelen van een financieel product.	3,21	3,64	0,07
2.9 Ik merk op tijd of ik nog voldoende geld heb om de rekeningen te betalen of om de maand door te komen.	3,93	3,64	0,00
1.1 Ik weet precies wat mijn inkomsten en uitgaven per maand zijn.	3,93	3,71	0,07
4.2 Ik weet hoeveel een financieel product mij kost en wat de voorwaarden voor mij inhouden.	3,21	3,79	0,07
4.3 Ik bereken voor ik een financieel product afsluit of ik het maandelijks kan betalen.	3,36	3,93	0,14
2.4 Als ik extra inkomsten heb, weet ik waaraan ik dit ga besteden.	3,71	3,93	0,00
5.2 Ik weet bij wie of waar ik terecht kan als ik vragen heb over mijn financiën of wanneer ik in financiële problemen kom.	4,14	3,93	0,00
1.2 Ik weet precies hoeveel rekeningen ik nog moet betalen.	4,64	4,00	0,07
1.5 Ik beheer zelf mijn bank en/of spaarrekening.	4,57	4,21	0,21
3. Vooruit kijken	3,57	2,99	
5. Over voldoende kennis beschikken	3,43	3,04	0,06
2. Verantwoord besteden	3,78	3,35	0,30
1. In kaart brengen	3,90	3,44	0,09
4. Bewust financiële producten kiezen	3,26	3,79	0,35

Competenties naar score: Oud bewoners + begeleiders oud bewoners

Volgorde Oud bewoners	Oud bew	Beg
3.2 Ik heb spaargeld, dat ik kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen.	3,36	2,58
3.3 Als ik iets wil hebben, wat ik niet meteen kan betalen, spaar ik daar eerst voor.	3,43	3,08
3.7 Ik weet wanneer ik recht heb op de verschillende uitkeringen of bijdrages.	3,43	3,58
2.7 Het komt wel eens voor dat ik iets koop dat ik eerder in een reclame heb gezien, terwijl ik het niet echt nodig heb. <i>Scores omgedraaid</i>	3,43	3,17
5.5 Ik weet wat mijn rechten en plichten als consument zijn.	3,64	3,42
5.6 Ik weet in hoeverre veranderingen in de wet van invloed kunnen zijn op mijn financiën.	3,69	2,50
2.1 Ik geef per week niet meer uit dan dat ik kan (dan ik berekend heb).	3,86	3,17
2.5 Voordat ik iets koop bedenk ik waar het product aan moet voldoen en welke prijs ik hier maximaal voor wil betalen.	3,79	3,42
2.8 Voordat ik iets koop, bedenk ik of het wel past binnen mijn budget.	3,93	3,33
3.5 Ik weet wat ik kan/moet doen als mijn inkomsten plotseling dalen, zodat ik financieel niet in de problemen kom.	3,79	2,92
4.2 Ik weet hoeveel een financieel product mij kost en wat de voorwaarden voor mij inhouden.	3,96	3,00
4.3 Ik bereken voor ik een financieel product afsluit of ik het maandelijks kan betalen.	3,93	3,00
1.3 Al mijn belangrijke papieren (zoals loonstrookjes, rekeningen, polissen) bewaar ik geordend.	3,86	3,17
3.4 Ik weet wanneer ik noodzakelijke, wenselijke of verplichte verzekeringen moet afsluiten.	3,93	3,50
1.7 Ik weet elke maand hoeveel ik voor noodzakelijke uitgaven nodig heb, en hoeveel ik vrij te besteden heb.	4,00	3,92
2.6 Ik koop wel producten omdat vrienden van mij deze producten ook hebben. <i>Scores omgedraaid</i>	3,93	2,58
2.11 Ik weet hoe ik betalingsregelingen moet afsluiten, als dat nodig mocht zijn.	4,07	3,33
2.2 Ik betaal mijn rekeningen op tijd.	4,14	3,33
3.1 Wat er ook gebeurt, ik zorg er altijd voor dat ik voldoende geld heb om mijn noodzakelijke rekeningen te kunnen betalen.	4,14	3,00
4.1 Ik weet de voor- en nadelen van een financieel product.	4,07	3,33
2.9 Ik merk op tijd of ik nog voldoende geld heb om de rekeningen te betalen of om de maand door te komen.	4,21	3,42
2.12 Ik weet waar ik moet zijn of wat ik moet doen als een product niet aan mijn wensen voldoet.	4,14	3,33
1.1 Ik weet precies wat mijn inkomsten en uitgaven per maand zijn.	4,21	4,25
1.9 Ik onderneem zelf actie als ik merk dat er iets niet goed verloopt (bv achterstand betalingen, niet kloppen van afschrijvingen).	4,21	3,33
2.3 Ik koop eerst de noodzakelijke spullen, voordat ik andere meer luxe producten koop, als ik een beperkt budget heb.	4,21	3,33
5.1 Ik weet waar ik informatie over financiën kan vinden.	4,21	3,58
5.3 Ik weet wat woorden uit brieven of emails die te maken hebben met mijn financiën betekenen.	4,29	3,50
1.4 Als ik studiefinanciering, een toeslag of een uitkering nodig heb, weet ik hoe ik dit moet aanvragen.	4,21	3,33
1.8 Ik open de post altijd meteen.	4,29	2,75
5.4 Ik kan de berekeningen maken die nodig zijn om mijn geld te beheren.	4,29	3,75
1.6 Ik controleer altijd of de afschrijvingen en/of bijschrijvingen kloppen.	4,33	3,25
2.4 Als ik extra inkomsten heb, weet ik waaraan ik dit ga besteden.	4,36	4,08
5.2 Ik weet bij wie of waar ik terecht kan als ik vragen heb over mijn financiën of wanneer ik in financiële problemen kom.	4,43	4,17
2.10 Ik kan een overzicht maken van mijn betalingsachterstanden en schulden indien ik deze zou hebben.	4,50	3,67
1.2 Ik weet precies hoeveel rekeningen ik nog moet betalen.	4,79	3,92
1.5 Ik beheer zelf mijn bank en/of spaarrekening.	4,93	4,25
3. Vooruit kijken	3,73	3,02
4. Bewust financiële producten kiezen	3,95	3,11
5. Over voldoende kennis beschikken	4,00	3,50
2. Verantwoord besteden	4,05	3,36
1. In kaart brengen	4,31	3,57

Volgorde Begeleiders	Oud bew	Beg	
5.6 Ik weet in hoeverre veranderingen in de wet van invloed kunnen zijn op mijn financiën.	3,67	2,50	
2.6 Ik koop wel producten omdat vrienden van mij deze producten ook hebben. <i>Scores omgedraaid</i>	4,00	2,50	0,00
3.2 Ik heb spaargeld, dat ik kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen.	3,38	2,88	0,38
4.3 Ik bereken voor ik een financieel product afsluit of ik het maandelijks kan betalen.	3,85	3,00	0,13
1.9 Ik onderneem zelf actie als ik merk dat er iets niet goed verloopt (bv achterstand betalingen, niet kloppen van afschrijvingen).	4,23	3,00	0,00
1.8 Ik open de post altijd meteen.	4,31	3,00	0,00
3.5 Ik weet wat ik kan/moet doen als mijn inkomsten plotseling dalen, zodat ik financieel niet in de problemen kom.	3,85	3,13	0,13
1.3 Al mijn belangrijke papieren (zoals loonstrookjes, rekeningen, polissen) bewaar ik geordend.	3,92	3,13	0,00
3.1 Wat er ook gebeurt, ik zorg er altijd voor dat ik voldoende geld heb om mijn noodzakelijke rekeningen te kunnen betalen.	4,08	3,13	0,00
3.3 Als ik iets wil hebben, wat ik niet meteen kan betalen, spaar ik daar eerst voor.	3,38	3,25	0,13
2.7 Het komt wel eens voor dat ik iets koop dat ik eerder in een reclame heb gezien, terwijl ik het niet echt nodig heb. <i>Scores omgedraaid</i>	3,46	3,25	0,00
2.1 Ik geef per week niet meer uit dan dat ik kan (dan ik berekend heb).	3,77	3,25	0,00
4.2 Ik weet hoeveel een financieel product mij kost en wat de voorwaarden voor mij inhouden.	3,85	3,25	0,00
1.6 Ik controleer altijd of de afschrijvingen en/of bijschrijvingen kloppen.	4,45	3,25	0,00
2.2 Ik betaal mijn rekeningen op tijd.	4,08	3,38	0,13
2.8 Voordat ik iets koop, bedenk ik of het wel past binnen mijn budget.	3,85	3,50	0,13
3.4 Ik weet wanneer ik noodzakelijke, wenselijke of verplichte verzekeringen moet afsluiten.	3,92	3,50	0,00
2.11 Ik weet hoe ik betalingsregelingen moet afsluiten, als dat nodig mocht zijn.	4,00	3,50	0,00
2.12 Ik weet waar ik moet zijn of wat ik moet doen als een product niet aan mijn wensen voldoet.	4,15	3,50	0,00
2.3 Ik koop eerst de noodzakelijke spullen, voordat ik andere meer luxe producten koop, als ik een beperkt budget heb.	4,23	3,50	0,00
5.7 Ik weet wanneer ik recht heb op de verschillende uitkeringen of bijdrages.	3,38	3,63	0,13
5.5 Ik weet wat mijn rechten en plichten als consument zijn.	3,62	3,63	0,00
4.1 Ik weet de voor- en nadelen van een financieel product.	4,08	3,63	0,00
2.9 Ik merk op tijd of ik nog voldoende geld heb om de rekeningen te betalen of om de maand door te komen.	4,15	3,63	0,00
5.3 Ik weet wat woorden uit brieven of emails die te maken hebben met mijn financiën betekenen.	4,23	3,63	0,00
2.5 Voordat ik iets koop bedenk ik waar het product aan moet voldoen en welke prijs ik hier maximaal voor wil betalen.	3,77	3,75	0,13
5.1 Ik weet waar ik informatie over financiën kan vinden.	4,23	3,75	0,00
1.4 Als ik studiefinanciering, een toeslag of een uitkering nodig heb, weet ik hoe ik dit moet aanvragen.	4,31	3,75	0,00
5.4 Ik kan de berekeningen maken die nodig zijn om mijn geld te beheren.	4,31	3,88	0,13
1.2 Ik weet precies hoeveel rekeningen ik nog moet betalen.	4,77	3,88	0,00
1.7 Ik weet elke maand hoeveel ik voor noodzakelijke uitgaven nodig heb, en hoeveel ik vrij te besteden heb.	4,00	4,00	0,13
2.4 Als ik extra inkomsten heb, weet ik waaraan ik dit ga besteden.	4,46	4,00	0,00
1.1 Ik weet precies wat mijn inkomsten en uitgaven per maand zijn.	4,23	4,25	0,25
5.2 Ik weet bij wie of waar ik terecht kan als ik vragen heb over mijn financiën of wanneer ik in financiële problemen kom.	4,46	4,25	0,00
2.10 Ik kan een overzicht maken van mijn betalingsachterstanden en schulden indien ik deze zou hebben.	4,54	4,25	0,00
1.5 Ik beheer zelf mijn bank en/of spaarrekening.	5,00	4,50	0,25
3. Vooruit kijken	3,73	3,02	
4. Bewust financiële producten kiezen	3,95	3,11	0,09
2. Verantwoord besteden	4,05	3,36	0,25
5. Over voldoende kennis beschikken	4,00	3,50	0,14
1. In kaart brengen	4,31	3,57	0,07

Competenties naar score: Alle bewoners + alle begeleiders + alle groepen

Huidige bewoners + oud bewoners	Bew
5.6 Ik weet in hoeverre veranderingen in de wet van invloed kunnen zijn op mijn financiën.	3,24
2.7 Het komt wel eens voor dat ik iets koop dat ik eerder in een reclame heb gezien, terwijl ik het niet echt nodig heb. Scores	3,32
3.2 Ik heb spaargeld, dat ik kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen.	3,43
5.5 Ik weet wat mijn rechten en plichten als consument zijn.	3,46
5.7 Ik weet wanneer ik recht heb op de verschillende uitkeringen of bijdrages.	3,46
3.3 Als ik iets wil hebben, wat ik niet meteen kan betalen, spaar ik daar eerst voor.	3,52
4.2 Ik weet hoeveel een financieel product mij kost en wat de voorwaarden voor mij inhouden.	3,54
3.5 Ik weet wat ik kan/moet doen als mijn inkomsten plotseling dalen, zodat ik financieel niet in de problemen kom.	3,57
4.1 Ik weet de voor- en nadelen van een financieel product.	3,64
4.3 Ik bereken voor ik een financieel product afsluit of ik het maandelijks kan betalen.	3,64
3.4 Ik weet wanneer ik noodzakelijke, wenselijke of verplichte verzekeringen moet afsluiten.	3,66
2.5 Voordat ik iets koop denk ik waar het product aan moet voldoen en welke prijs ik hier maximaal voor wil betalen.	3,68
1.7 Ik weet elke maand hoeveel ik voor noodzakelijke uitgaven nodig heb, en hoeveel ik vrij te besteden heb.	3,71
2.11 Ik weet hoe ik betalingsregelingen moet afsluiten, als dat nodig mocht zijn.	3,75
1.6 Ik controleer altijd of de afschrijvingen en/of bijschrijvingen kloppen.	3,77
5.1 Ik weet waar ik informatie over financiën kan vinden.	3,79
6.4 Ik kan de berekeningen maken die nodig zijn om mijn geld te beheren.	3,86
1.3 Al mijn belangrijke papieren (zoals loonstrookjes, rekeningen, polissen) bewaar ik geordend.	3,86
1.4 Als ik studiefinanciering, een toeslag of een uitkering nodig heb, weet ik hoe ik dit moet aanvragen.	3,86
2.1 Ik geef per week niet meer uit dan dat ik kan (dan ik berekend heb).	3,86
2.6 Ik koop wel producten omdat vrienden van mij deze producten ook hebben. Scores omgedraaid.	3,89
5.3 Ik weet wat woorden uit brieven of emails die te maken hebben met mijn financiën betekenen.	3,89
2.8 Voordat ik iets koop, denk ik of het wel past binnen mijn budget.	3,93
2.12 Ik weet waar ik moet zijn of wat ik moet doen als een product niet aan mijn wensen voldoet.	3,96
1.8 Ik open de post altijd meteen.	4,04
2.4 Als ik extra inkomsten heb, weet ik waaraan ik dit ga besteden.	4,04
1.1 Ik weet precies wat mijn inkomsten en uitgaven per maand zijn.	4,07
2.9 Ik merk op tijd of ik nog voldoende geld heb om de rekeningen te betalen of om de maand door te komen.	4,07
3.1 Wat er ook gebeurt, ik zorg er altijd voor dat ik voldoende geld heb om mijn noodzakelijke rekeningen te kunnen betalen.	4,07
2.2 Ik betaal mijn rekeningen op tijd.	4,11
2.3 Ik koop eerst de noodzakelijke spullen, voordat ik andere meer luxe producten koop, als ik een beperkt budget heb.	4,14
1.9 Ik onderneem zelf actie als ik merk dat er iets niet goed verloopt (bv achterstand betaling, niet kloppen van afschrijvinge	4,21
2.10 Ik kan een overzicht maken van mijn betalingsachterstanden en schulden indien ik deze zou hebben.	4,21
5.2 Ik weet bij wie of waar ik terecht kan als ik vragen heb over mijn financiën of wanneer ik in financiële problemen kom.	4,29
1.2 Ik weet precies hoeveel rekeningen ik nog moet betalen.	4,71
1.5 Ik beheer zelf mijn bank en/of spaarrekening.	4,75
4. Bewust financiële producten kiezen	3,61
3. Vooruit kijken	3,65
5. Over voldoende kennis beschikken	3,71
2. Verantwoord besteden	3,91
1. In kaart brengen	4,11

Begeleiders huidige bewoners + begeleiders oud bewoners	Beg	
5.6 Ik weet in hoeverre veranderingen in de wet van invloed kunnen zijn op mijn financiën.	2.40	
2.6 Ik koop wel producten omdat vrienden van mij deze producten ook hebben. Scores omgedraaid.	2.59	0.19
3.2 Ik heb spaargeld, dat ik kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen.	2.72	0.13
1.8 Ik open de post altijd meteen.	2.88	0.15
2.7 Het komt wel eens voor dat ik iets koop dat ik eerder in een reclame heb gezien, terwijl ik het niet echt nodig heb. S	2.88	0.01
3.8 Als ik iets wil hebben, wat ik niet meteen kan betalen, spaar ik daar eerst voor.	2.90	0.02
3.5 Ik weet wat ik kan/moet doen als mijn inkomsten plotseling dalen, zodat ik financieel niet in de problemen kom.	2.92	0.02
1.9 Ik ondernem zelf actie als ik merk dat er iets niet goed verloopt (bv achterstand betalingen, niet kloppen van afsch	2.97	0.04
5.7 Ik weet wanneer ik recht heb op de verschillende uitkeringen of bijdrages.	3.04	0.08
5.3 Ik weet wat woorden uit brieven of emails die te maken hebben met mijn financiën betekenen.	3.07	0.03
1.3 Al mijn belangrijke papieren (zoals loonstrookjes, rekeningen, polissen) bewaar ik geordend.	3.08	0.11
2.5 Voordat ik iets koop beden ik waar het product aan moet voldoen en welke prijs ik hier maximaal voor wil betalen.	3.11	0.00
1.6 Ik controleer altijd of de afschrijvingen en/of bijschrijvingen kloppen.	3.13	0.06
1.4 Als ik studiefinanciering, een toeslag of een uitkering nodig heb, weet ik hoe ik dit moet aanvragen.	3.17	0.01
2.11 Ik weet hoe ik betalingsregelingen moet afsluiten, als dat nodig mocht zijn.	3.17	0.04
3.1 Wat er ook gebeurt, ik zorg er altijd voor dat ik voldoende geld heb om mijn noodzakelijke rekeningen te kunnen be	3.18	0.08
2.1 Ik geef per week niet meer uit dan dat ik kan (dan ik berekend heb).	3.18	-0.28
5.5 Ik weet wat mijn rechten en plichten als consument zijn.	3.24	0.03
2.3 Ik koop eerst de noodzakelijke spullen, voordat ik andere meer luxe producten koop, als ik een beperkt budget heb.	3.25	0.02
3.4 Ik weet wanneer ik noodzakelijke, wenselijke of verplichte verzekeringen moet afsluiten.	3.29	0.04
2.2 Ik betaal mijn rekeningen op tijd.	3.37	0.00
4.2 Ik weet hoeveel een financieel product mij kost en wat de voorwaarden voor mij inhouden.	3.39	0.23
2.8 Voordat ik iets koop, beden ik of het wel past binnen mijn budget.	3.40	0.00
2.9 Ik merk op tijd of ik nog voldoende geld heb om de rekeningen te betalen of om de maand door te komen.	3.41	0.01
1.7 Ik weet elke maand hoeveel ik voor noodzakelijke uitgaven nodig heb, en hoeveel ik vrij te besteden heb.	3.46	0.05
4.3 Ik bereken voor ik een financieel product afsluit of ik het maandelijks kan betalen.	3.46	0.01
4.3 Ik weet de voor- en nadelen van een financieel product.	3.49	0.02
5.1 Ik weet waar ik informatie over financiën kan vinden.	3.51	0.02
2.10 Ik kan een overzicht maken van mijn betalingsachterstanden en schulden indien ik deze zou hebben.	3.53	0.03
2.12 Ik weet wat ik moet zijn of wat ik moet doen als een product niet aan mijn wensen voldoet.	3.57	0.03
5.4 Ik kan de berekeningen maken die nodig zijn om mijn geld te beheren.	3.59	0.02
1.2 Ik weet precies hoeveel rekeningen ik nog moet betalen.	3.86	0.27
1.1 Ik weet precies wat mijn inkomsten en uitgaven per maand zijn.	3.93	0.07
5.2 Ik weet bij wie of waar ik terecht kan als ik vragen heb over mijn financiën of wanneer ik in financiële problemen kom	4.05	0.12
2.4 Als ik extra inkomsten heb, weet ik waaraan ik dit ga besteden.	4.24	0.19
1.5 Ik beheer zelf mijn bank en/of spaarrekening.	4.43	0.18
3. Vooruit kijken	3.00	
5. Over voldoende kennis beschikken	3.27	0.27
2. Verantwoord besteden	3.31	0.04
1. In kaart brengen	3.43	0.12
4. Bewust financiële producten kiezen	3.45	0.02

Alle bewoners + alle begeleiders	b + w	
5.6 Ik weet in hoeverre veranderingen in de wet van invloed kunnen zijn op mijn financiën.	2,82	
3.2 Ik heb spaargeld, dat ik kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen.	3,07	0,25
2.7 Het komt wel eens voor dat ik iets koop dat ik eerder in een reclame heb gezien, terwijl ik het niet echt nodig heb. Scores omgedraaid.	3,10	0,03
3.3 Als ik iets wil hebben, wat ik niet meteen kan betalen, spaar ik daar eerst voor.	3,21	0,11
2.6 Ik koop wel producten omdat vrienden van mij deze producten ook hebben. Scores omgedraaid.	3,24	0,03
3.5 Ik weet wat ik kan/moet doen als mijn inkomsten plotseling dalen, zodat ik financieel niet in de problemen kom.	3,25	0,01
5.7 Ik weet wanneer ik recht heb op de verschillende uitkeringen of bijdrages.	3,25	0,01
5.5 Ik weet wat mijn rechten en plichten als consument zijn.	3,35	0,10
2.5 Voordat ik iets koop bedenk ik waar het product aan moet voldoen en welke prijs ik hier maximaal voor wil betalen.	3,39	0,04
1.6 Ik controleer altijd of de afschrijvingen en/of bijschrijvingen kloppen.	3,45	0,06
1.8 Ik open de post altijd meteen.	3,46	0,01
2.11 Ik weet hoe ik betalingsregelingen moet afsluiten, als dat nodig mocht zijn.	3,46	0,00
4.2 Ik weet hoeveel een financieel product mij kost en wat de voorwaarden voor mij inhouden.	3,46	0,01
1.3 Al mijn belangrijke papieren (zoals loonstrookjes, rekeningen, polissen) bewaar ik geordend.	3,47	0,01
3.4 Ik weet wanneer ik noodzakelijke, wenselijke of verplichte verzekeringen moet afsluiten.	3,47	0,00
5.3 Ik weet wat woorden uit brieven of emails die te maken hebben met mijn financiën betekenen.	3,48	0,01
1.4 Als ik studiefinanciering, een toeslag of een uitkering nodig heb, weet ik hoe ik dit moet aanvragen.	3,51	0,03
2.1 Ik geef per week niet meer uit dan dat ik kan (dan ik berekend heb).	3,52	0,01
4.3 Ik bereken voor ik een financieel product afsluit of ik het maandelijks kan betalen.	3,55	0,03
4.1 Ik weet de voor- en nadelen van een financieel product.	3,57	0,01
1.7 Ik weet elke maand hoeveel ik voor noodzakelijke uitgaven nodig heb, en hoeveel ik vrij te besteden heb.	3,59	0,02
1.9 Ik onderneem zelf actie als ik merk dat er iets niet goed verloopt (bv achterstand betalingen, niet kloppen van afschrijvingen).	3,59	0,00
3.1 Wat er ook gebeurt, ik zorg er altijd voor dat ik voldoende geld heb om mijn noodzakelijke rekeningen te kunnen betalen.	3,63	0,03
5.1 Ik weet waar ik informatie over financiën kan vinden.	3,65	0,02
2.8 Voordat ik iets koop, bedenk ik of het wel past binnen mijn budget.	3,66	0,02
2.3 Ik koop eerst de noodzakelijke spullen, voordat ik andere meer luxe producten koop, als ik een beperkt budget heb.	3,70	0,03
5.4 Ik kan de berekeningen maken die nodig zijn om mijn geld te beheren.	3,72	0,03
2.2 Ik betaal mijn rekeningen op tijd.	3,74	0,01
2.9 Ik merk op tijd of ik nog voldoende geld heb om de rekeningen te betalen of om de maand door te komen.	3,74	0,00
2.12 Ik weet waar ik moet zijn of wat ik moet doen als een product niet aan mijn wensen voldoet.	3,77	0,03
2.10 Ik kan een overzicht maken van mijn betalingsachterstanden en schulden indien ik deze zou hebben.	3,87	0,11
1.1 Ik weet precies wat mijn inkomsten en uitgaven per maand zijn.	4,00	0,12
2.4 Als ik extra inkomsten heb, weet ik waaraan ik dit ga besteden.	4,14	0,14
5.2 Ik weet bij wie of waar ik terecht kan als ik vragen heb over mijn financiën of wanneer ik in financiële problemen kom.	4,17	0,03
1.2 Ik weet precies hoeveel rekeningen ik nog moet betalen.	4,29	0,12
1.5 Ik beheer zelf mijn bank en/of spaarrekening.	4,59	0,30
3. Vooruit kijken	3,33	
5. Over voldoende kennis beschikken	3,49	0,17
4. Bewust financiële producten kiezen	3,53	0,04
2. Verantwoord besteden	3,61	0,08
1. In kaart brengen	3,77	0,16

Bijlagen 2.3 Uitslagen enquête; gekoppelde scores

Huidige bewoners vergeleken met begeleiders

Totaal	3,67
gemidd	3,30
	0,37

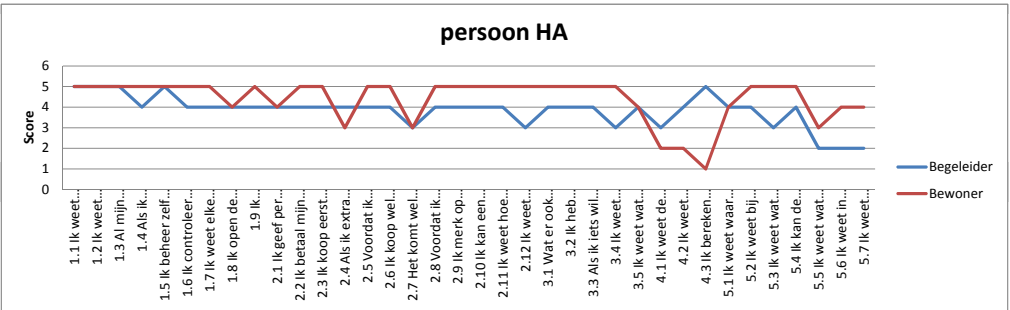
Gemiddel	1	3,67
per	2	3,56
competie	3	3,29
	4	3,52
	5	3,23

= aangegeven dat er begeleiding in geboden is

Gemid		3,82		4,32		3,61		3,32		4,39		3,07		3,32		3,46		3,71		3,61		3,79		3,75		3,82		3,36		3,29		3,04		3,68		3,79		3,75		3,21		3,61		3,68		3,18		3,21		3,25		3,14		3,43		3,50		3,64		3,39		4,04		3,07		3,43		3,18		2,50		3,00	
Bewon Begele Gemid	Naa m Be HA B2 HA	1 Ik we 5	2 Ik we 5	1,3 Al mijn 5	1,4 Als 5	1,5 Ik behe 5	1,6 Ik controleer 5	1,7 Ik elke maand 5	1,8 Ik open de 4	1,9 Ik onde 4	1,1 Ik 0 In	2,1 Ik geef 4	2,2 Ik beta 4	2,3 Ik koop 4	2,4 Als ik 4	2,5 Voor 5	2,6 Ik koop 4	2,7 Het komt 3	2,8 Voor 5	2,9 Ik merk 4	2,10 Ik kan 4	2,11 Ik we 5	2,12 Ik we 5	2,1 Ik Ni	3,1 Wat er 5	3,2 Ik heb 4	3,3 Als ik 5	3,4 Ik we 3	3,5 Ik we 4	3,6 Aan welk Ook Ook	4,1 Ik we 2	4,2 Ik we 2	4,3 Ik bere 1	4,4 Aan welk Voor- Voor-	5,1 Ik we 4	5,2 Ik we 4	5,3 Ik we 4	5,4 Ik kan 5	5,5 Ik we 5	5,6 Ik we 2	5,7 Ik we 2	5,8 Aan welk Waar Bete																															
		5		5		5		4,5		5		4,5		4,5		4		4,5		4		4,5		4,5		4,5		4,5		4		4		4,5		4,5		4,5		4,5		4		4,5		4,5		2,5		3		3		3																			

gem H	4,39
gem B	3,83
	0,56
	87,34%

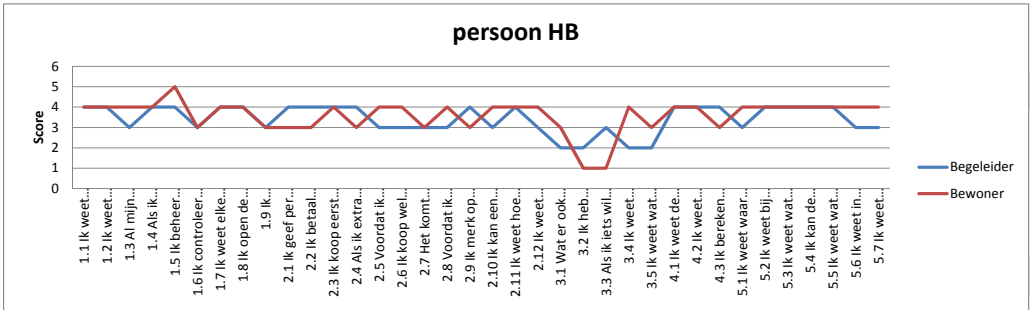
Comp	1	4,67
	2	4,21
	3	4,30
	4	2,83
	5	3,64

Bewon	HB	B1	4	4	4	4	5	3	4	4	3	In	3	3	4	3	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3</
-------	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-----

gem H	3,58
gem B	3,42
	0,17
	95,35%

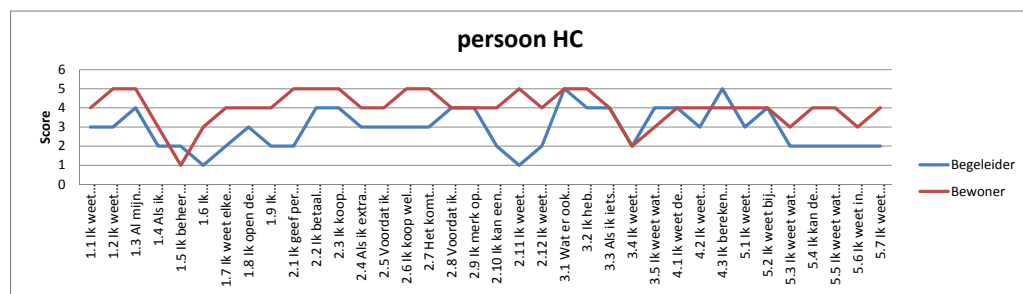
Comp	1	3,78
	2	3,54
	3	2,30
	4	3,83
	5	3,79

Bewon	HC	B2	4	5	5	3	1	3	4	4	4	O	5	5	5	4	4	5	5	4	4	4	5	4	Ni	5	5	4	2	3	Ook	4	4	4	5	Voor-	4	4	3	4	4	3	4	4	Bete
Begele	HC	B2	3	3	4	2	2	1	2	3	2	In	2	4	4	3	3	3	3	4	4	2	1	2	Ni	5	4	4	2	4	Spar	4	3	4	5	Voor-	4	4	2	2	2	2	2	2	Bete
Gemid			3,5	4	4,5	2,5	1,5	2	3	3,5	3		3,5	4,5	4,5	3,5	3,5	4	4	4	4	3	3	3	5	4,5	4	2	3,5		4	3,5	4	2,5	3	3	2,5	3							

gem H 4,00
gem B $\frac{2,92}{1,08}$ 72,92%

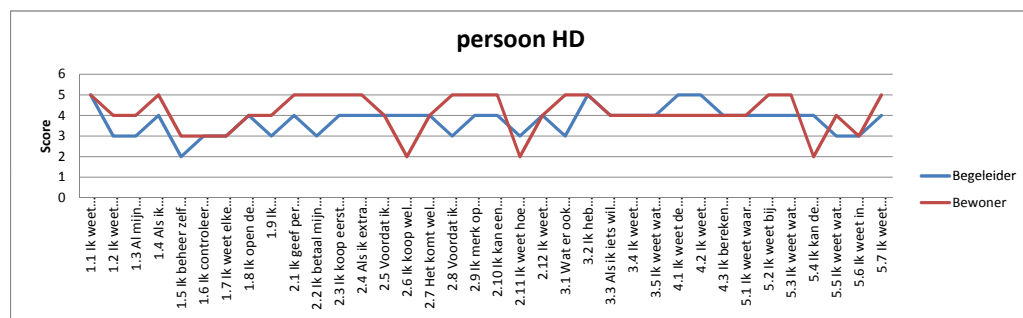
Comp	1	3,06
	2	3,71
	3	3,80
	4	4,00
	5	3,07

Bewon	HD	B2	5	4	4	5	3	3	3	4	4	O	5	5	5	5	4	2	4	4	5	5	4	4	5	4	4	4	4	Spar	4	4	5	5	2	4	3	5
Begele	HD	B2	5	3	3	4	2	3	3	4	3	O	4	3	4	4	4	4	4	4	3	4	4	V	3	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Gemid			5	3,5	3,5	4,5	2,5	3	3	4	3,5		4,5	4	4,5	4,5	4	3	4	4	4	4	4	4	4	5	4	4	4		4,5	4,5	4,5	3	3,5	3	4,5	

gem H 4,11
gem B $\frac{3,75}{0,36}$ 91,22%

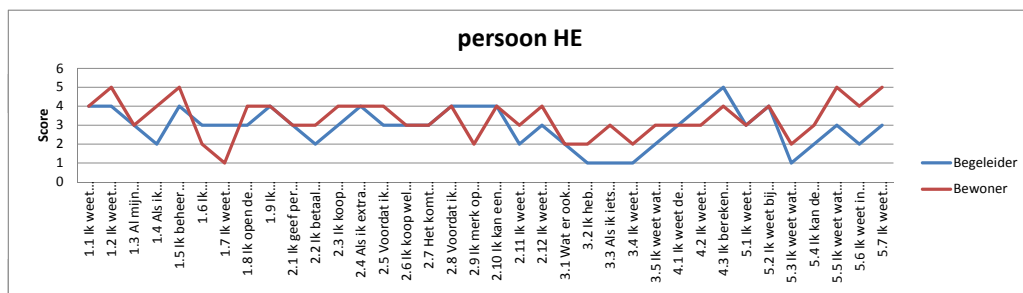
Comp	1	3,61
	2	4,00
	3	4,20
	4	4,33
	5	3,86

Bewon	HE	B1	4	5	3	4	5	2	1	4	4	In	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	O	2	2	3	2	2	Ook	3	3	3	4	Voor-	3	4	2	3	5	4	5	Waar
Begele	HE	B1	4	4	3	2	4	3	3	3	4	In	3	2	3	3	4	4	3	3	3	3	Ni	2	1	1	1	3	Spar	3	4	4	1	2	3	2	4	3	4			
Gemid			4	4,5	3	3	4,5	2,5	2	3,5	4		3	2,5	3,5	4	4	3,5	3	3	3	3	2	1,5	2	1,5	2,5		3	3	3,5	4,5	3	4	1,5	2,5	4	3	4			

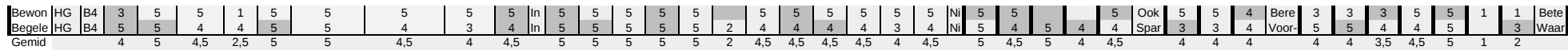
gem H 3,36
gem B $\frac{2,92}{0,44}$ 86,78%

Comp	1	3,44
	2	3,29
	3	1,90
	4	3,67
	5	3,14

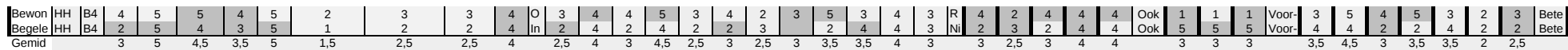
gem H	2,69	
gem B	3,08	
	<u>-0,39</u>	114,43%

Comp	1	3,17
	2	3,21
	3	3,20
	4	3,00
	5	1,71

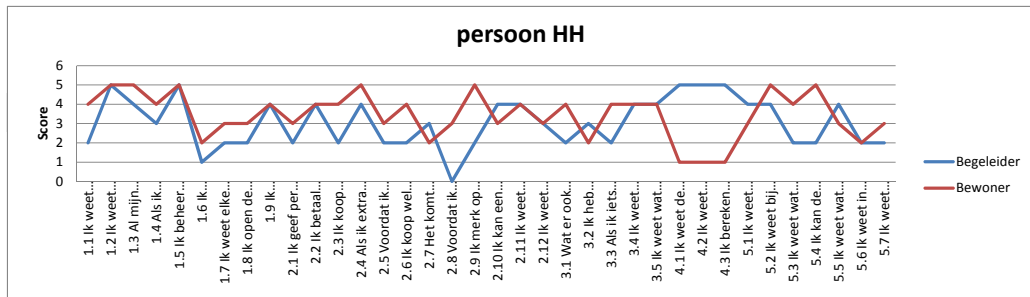
gem H	4,36	
gem B	<u>4,20</u>	
	0,16	96,25%

Comp	1	4,33
	2	4,46
	3	4,60
	4	4,00
	5	3,43

gem H	3,44	
gem B	3,14	
	<u>0,30</u>	91,24%

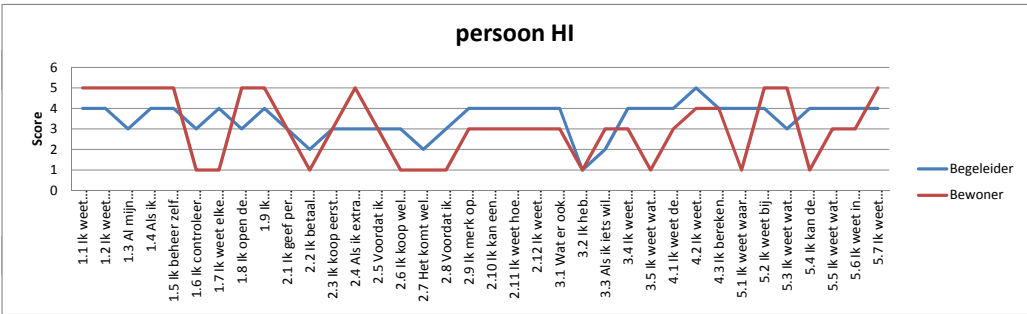
Comp	1	3,50
	2	3,25
	3	3,30
	4	3,00
	5	3,21

Bewon	HI	B3	5	5	5	5	5	1	1	5	5	A	3	1	3	5	3	1	1	1	3	3	3	3	Ni	3	1	3	3	1	Spar	3	4	4		1	5	5	1	3	3	5	Waar
Begele	HI	B3	4	4	3	4	4	3		3	4	In	3	2	3	3	3	3	2	3	4	4	4	4	Ni	4	1	2	4	4	Ook	4	5	4	Bere	4	4	3	4	4	4	4	Waar
Gemid			4,5	4,5	4	4,5	4,5	2		2,5	4	4,5	3	1,5	3	4	3	2	1,5	2	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	1	2,5	3,5	2,5		3,5	4,5	4		2,5	4,5	4	2,5	3,5	3,5	4,5	

gem H	3,11
gem B	3,50
	-0,39
	112,50%

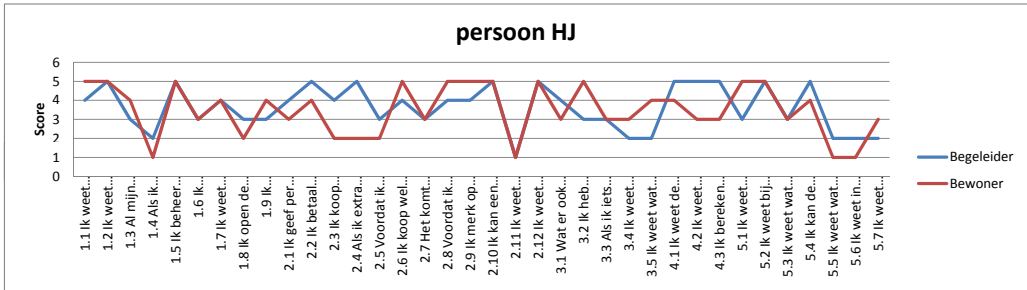
Comp	1	3,89
	2	2,83
	3	2,60
	4	4,00
	5	3,57

Bewon	HJ	B6	5	5	4	1	5	3	4	2	4	In	3	4	2	2	2	5	3	3	5	4	5	5	1	5	R	3	5	3	3	4	Ook	4	3	3		5	5	3	4	1	1	3	Waar
Begele	HJ	B6	4	5	3	2	5	3		3	In	4	5	4	5	3	3	4	3	3	4	4	5	5	1	5	Ni	3	4	3	3	2	2	Ook	5	5	5		3	5	2	2	2	Waar	
Gemid			4,5	5	3,5	1,5	5	3		2,5	3,5	3,5	3,5	4,5	3	3,5	2,5	4,5	3	4,5	4,5	5	5	1	5		3,5	4	3	2,5	3		4,5	4	4		4	5	3	4,5	1,5	1,5	2,5		

gem H	3,47
gem B	3,61
	-0,14
	104,00%

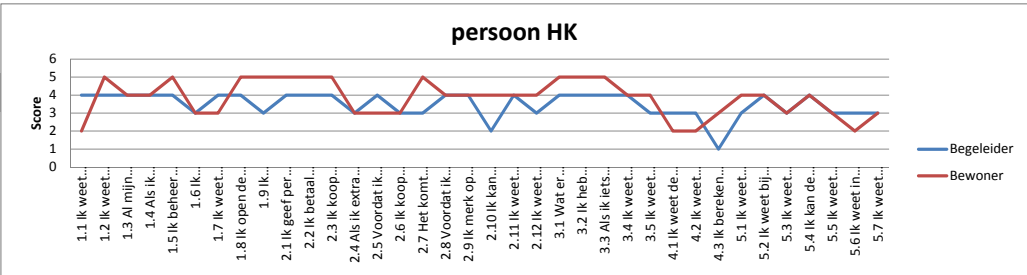
Comp	1	3,61
	2	3,71
	3	3,20
	4	4,17
	5	3,14

Bewon	HK	B7	2	5	4	4	5	3	3	5	5	In	5	5	5	3	3	3	3	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
-------	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

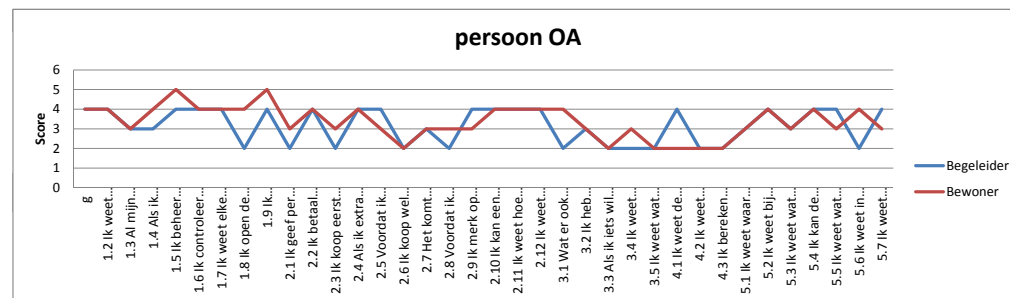
gem H	3,83
gem B	3,47
	0,36
	90,58%

Comp	1	3,89
	2	3,79
	3	4,20
	4	2,33

[illegible]

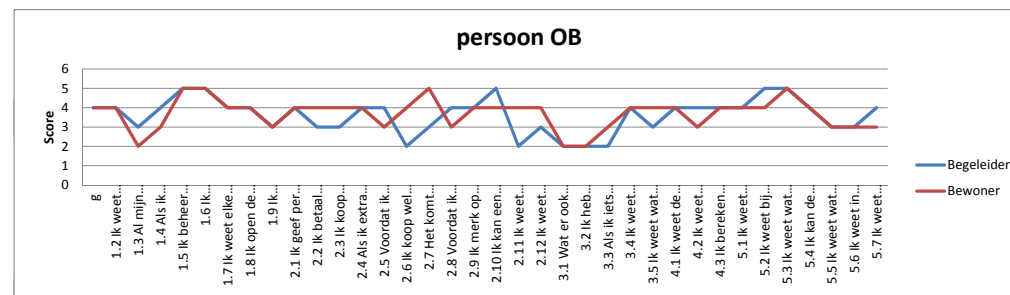
Comp	1	3,83
	2	3,29
	3	2,50
	4	2,33
	5	3,43

OB	B2	4	4	2	3	5	5	4	4	3	O	4	4	3	4	4	3	4	5	3	4	4	4	N	2	2	3	4	4	Spar	4	3	4	Voor	4	4	5	4	3	3	3	4	Waar
Be	B2	4	4	3	4	5	5	4	4	3	In	4	4	3	4	4	3	4	2	3	4	4	4	Ni	2	2	2	4	4	Verz	4	4	4	Voor	4	4	5	4	3	3	4	4	Waar
Ge		4	4	2.5	3.5	5	5	4	4	3		4	3.5	3.5	4	3.5	3	4	3.5	4	4	4.5	3	3.5	2	2	2.5	4	3.5		4	3.5	4		4	4.5	5	4	3	3	3.5		

gem H	3,69	
gem B	3,61	
	<u>0,08</u>	97,74%

Comp	1	3,89
	2	3,67
	3	2,80
	4	3,83
	5	3,86

Be	OC	B3	4	5	4	4	5	4	4	4	In	4	4	4	5	4	5	4	4	4	4	R	4	5	4	4	4	Spar	5	5	4	Voor	5	5	4	4	3	5	3	Waar
Be	OC	B3	4	3	3	3	4	3	4	4	In	2	3	3	4	4	4	3	4	4	4	Ni	4	4	4	3	4	Ook	3	3	4	Voor	4	4	2	4	3	3	2	Waar
Ge			4	4	3,5	3,5	4,5	3	4	4	3,5	3	3,5	4	4,5	4	4	3,5	4	4	4	3,5	4	4,5	4	3,5	4	4	4	4	4,5	4,5	3	4	3	3	3,5	2,5		

gem H

4,20

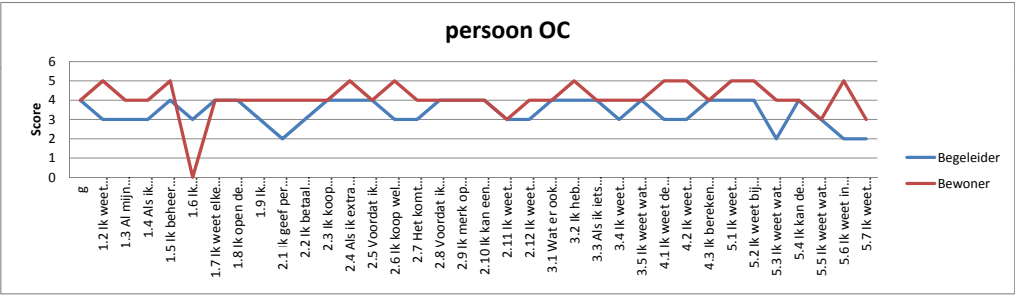
gem B

3,39

0,81

80,69%

Comp	1	3,78
	2	3,75
	3	4,00
	4	4,00
	5	3,57

Be	OD	B5	4	5	4	4	5	5	4	5	4	In	4	5	5	4	3	4	4	3	4	R	4	2	4	4	4	Ook	4	4	4	Voor	4	4	4	4	4	5	Waar	
Be	OD	B5	4	2	2	3	5	1	4	2	2	In	5	4	4	3	4	2	3	5	3	Ni	5	4	5	4	3	Ook	3	2	2	Voor	4	4	3	3	4	2	4	Waar
Ge			4	3.5	3	3.5	5	3	4	3.5	3	4.5	4.5	4.5	3.5	3.5	3	3	3.5	3	4.5	4.5	3	3	4.5	4	3.5	3.5	3.5	3	4	4	3.5	3.5	4	3	4.5			

gem H

4,11

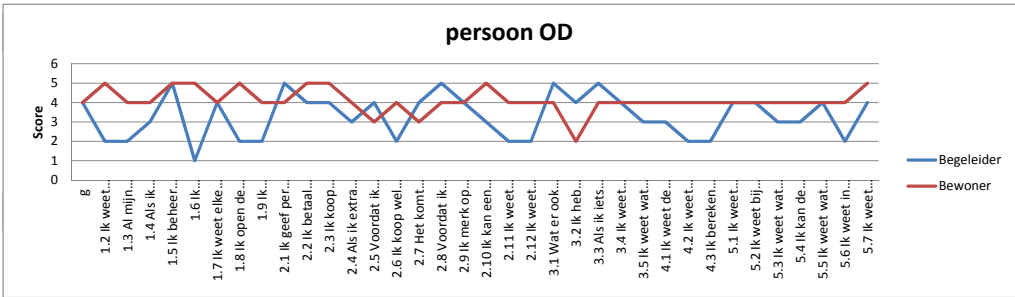
gem B

3,31

0,81

80,41%

Comp	1	3,61
	2	3,79
	3	3,90
	4	3,17
	5	3,79

Be	OF	B7	5	5	3	5	5	5	5	3	5	In	3	4	5	3	5	5	3	5	5	3	R	5	5	3	5	5		5	5	5		5	5	5	1	1	1	Bere
Be	OF	B7	4	4	3	4	4	2	3	3	2	In	3	2	3	4	3	3	3	3	3	Ni	3	3	4	3	3	Ook	3	3	3	Voor	4	4	4	3	2	2	4	Waar
Ge			4,5	4,5	3	4,5	4,5	3,5	4	3	3,5	3	3	3	4	3,5	4	4	4	3	3,5	4	4	3,5	4,5	4	4	4	4	4	4,5	4,5	4,5	4	1,5	1,5	2,5			

gem H

4,19

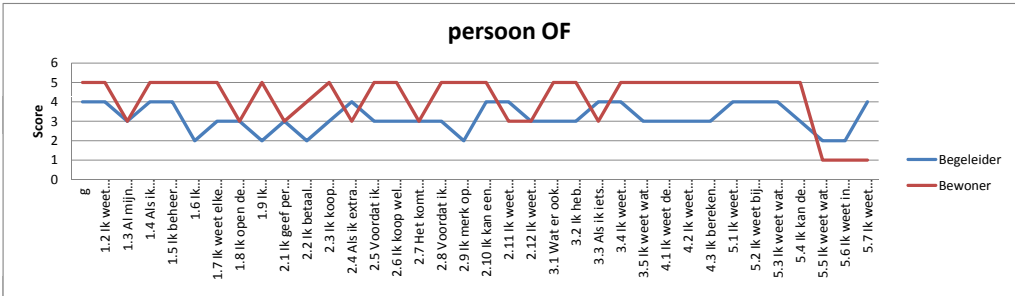
gem B

3,19

1,00

76,16%

Comp	1	3,89
	2	3,58
	3	4,00
	4	4,00
	5	3,29

gem H	4,36	
gem B	4,22	
	<u>0,14</u>	96,82%

persoon OG

Item	Begeleider	Bewoner
g	5	4
1.2 Ik weet...	5	5
1.3 Al mijn...	4	4
1.4 Als ik...	5	5
1.5 Ik beheer...	5	5
1.6 Ik...	5	5
1.7 Ik weet elke...	4	5
1.8 Ik open de...	4	5
1.9 Ik...	5	5
2.1 Ik geef per...	5	5
2.2 Ik betaal...	4	4
2.3 Ik koop...	5	5
2.4 Als ik extra...	5	4
2.5 Voordat ik...	4	5
2.6 Ik koop wel...	2	5
2.7 Het komt...	4	3
2.8 Voordat ik...	5	5
2.9 Ik merk op...	5	4
2.10 Ik kan een...	5	4
2.11 Ik weet...	5	4
2.12 Ik weet...	4	4
3.1 Wat er ook...	1	5
3.2 Ik heb...	3	3
3.3 Als ik iets...	5	5
3.4 Ik weet...	4	5
3.5 Ik weet wat...	5	4
4.1 Ik weet de...	5	4
4.2 Ik weet...	3	5
4.3 Ik berelen...	3	4
5.1 Ik weet...	5	5
5.2 Ik weet bij...	4	4
5.3 Ik weet wat...	5	4
5.4 Ik kan de...	3	3
5.5 Ik weet wat...	4	4
5.6 Ik weet in...	2	3
5.7 Ik weet...	4	3

gem H	4,72	
gem B	4,22	
	<u>0,50</u>	89,41%

persoon OH

Item	Begeleider	Bewoner
g	5	5
1.2 Ik weet...	5	5
1.3 Al mijn...	5	5
1.4 Als ik...	4	5
1.5 Ik beheer...	5	5
1.6 Ik...	4	4
1.7 Ik weet elke...	5	5
1.8 Ik open de...	5	4
1.9 Ik...	5	5
2.1 Ik geef per...	5	4
2.2 Ik betaal...	5	5
2.3 Ik koop...	5	5
2.4 Als ik extra...	5	5
2.5 Voordat ik...	4	3
2.6 Ik koop wel...	4	5
2.7 Het komt...	3	1
2.8 Voordat ik...	5	5
2.9 Ik merk op...	5	5
2.10 Ik kan een...	5	5
2.11 Ik weet...	4	5
2.12 Ik weet...	4	5
3.1 Wat er ook...	4	5
3.2 Ik heb...	4	5
3.3 Als ik iets...	3	5
3.4 Ik weet...	4	5
3.5 Ik weet wat...	4	5
4.1 Ik weet de...	4	5
4.2 Ik weet...	4	5
4.3 Ik bereken...	4	5
5.1 Ik weet...	4	5
5.2 Ik weet bij...	4	5
5.3 Ik weet wat...	5	5
5.4 Ik kan de...	4	5
5.5 Ik weet wat...	4	5
5.6 Ik weet in...	3	5
5.7 Ik weet...	3	5

gem H	3,92	
gem B	<u>2,81</u>	
	1,11	71,63%

persoon OM

Item	Begeleider	Bewoner
g	4	4
1.2 Ik weet...	4	5
1.3 Al mijn...	2	4
1.4 Als ik...	4	4
1.5 Ik beheer...	4	5
1.6 Ik...	2	3
1.7 Ik weet elke...	3	3
1.8 Ik open de...	1	3
1.9 Ik...	1	4
2.1 Ik geef per...	1	4
2.2 Ik betaal...	1	4
2.3 Ik koop...	2	5
2.4 Als ik extra...	4	5
2.5 Voordat ik...	3	4
2.6 Ik koop wel...	3	4
2.7 Het komt...	3	3
2.8 Voordat ik...	2	4
2.9 Ik merk op...	2	4
2.10 Ik kan een...	4	4
2.11 Ik weet...	4	4
2.12 Ik weet...	4	4
3.1 Wat er ook...	1	4
3.2 Ik heb...	1	4
3.3 Als ik iets...	2	4
3.4 Ik weet...	3	4
3.5 Ik weet wat...	2	4
4.1 Ik weet de...	3	4
4.2 Ik weet...	3	3
4.3 Ik bereken...	2	3
5.1 Ik weet...	4	4
5.2 Ik weet bij...	4	4
5.3 Ik weet wat...	3	4
5.4 Ik kan de...	4	4
5.5 Ik weet wat...	4	3
5.6 Ik weet in...	3	3
5.7 Ik weet...	4	3

Bijlage 2.4 Uitslagen enquête; Gemiddelden verschillen

Vershil huidige bewoners en begeleiders

[illegible][illegible]

3. Vooruit kijken	Naam	Naam Begeleider	3.1 Wat er ook gebeurt, ik zorg er altijd voor dat ik voldoende geld heb om mijn noodzakelijke rekeningen te kunnen betalen.	3.2 Ik heb spaargeld, dat ik kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen.	3.3 Als ik iets wil hebben, wat ik niet meteen kan betalen, spaar ik daar eerst voor.	3.4 Ik weet wanneer ik noodzakelijke, wenselijke of verplichte verzekeringen moet afsluiten.	3.5 Ik weet wat ik kan/moet doen als mijn inkomsten plotseling dalen, zodat ik financieel niet in de problemen kom.	3.6 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).	Gemiddeld verschil per bewoner
	HA	B2	1	1	1	2	0	Ook bij onverwachte	1,00
	HB	B1	1	-1	-2	2	1	Ook bij onverwachte	0,20
	HC	B2	0	1	0	0	-1		0,00
	HD	B2	2	0	0	0	0	Ook bij onverwachte	0,40
	HE	B1	0	1	2	1	1	Ook bij onverwachte	1,00
	HF	B3	1	-2	4	-1	-2	Verzekeringen	0,00
	HG	B4	0	1			1	Sparen voor een	0,67
	HH	B4	2	-1	2	0	0	Ook bij onverwachte	0,60
	HI	B3	-1	0	1	-1	-3	Sparen voor	-0,80
	HJ	B6	-1	2	0	1	2	Ook bij onverwachte	0,80
	HK	B7	1	1	1	0	1	Ook bij onverwachte	0,80
	HL	B8 + B6	1	2	2	-2	2	Ook bij onverwachte	1,00
	HM	B7	-1	0	1	-1	2	Ook bij onverwachte	0,20
	HN	B8 + B6	3	4	2	4	2	Sparen voor	3,00
Gemiddeld verschil per sub			0,64	0,64	1,08	0,38	0,43		0,64
Gemiddeld verschil per hoofdcompetentie			0,64						

4. Bewust financiële producten kiezen	Naam	Naam Begeleider	4.1 Ik weet de voor- en nadelen van een financieel product.	4.2 Ik weet hoeveel een financieel product mij kost en wat de voorwaarden voor mij inhouden.	4.3 Ik bereken voor ik een financieel product afsluit of ik het maandelijks kan betalen.	4.4 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).	Gemiddeld verschil per bewoner
	HA	B2	-1	-2	-4	Voor- en nadelen van	-2,33
	HB	B1	0	0	-1	Voor- en nadelen van	-0,33
	HC	B2	0	1	-1		0,00
	HD	B2	-1	-1	0	Voor- en nadelen van	-0,67
	HE	B1	0	-1	-1	Voor- en nadelen van	-0,67
	HF	B3	0	-1	1	Voorwaarden en	0,00
	HG	B4	2	2	0	Voor- en nadelen van	1,33
	HH	B4	-4	-4	-4	Berekenen van kosten	-4,00
	HI	B3	-1	-1	0		-0,67
	HJ	B6	-1	-2	-2		-1,67
	HK	B7	-1	-1	2		0,00
	HL	B8 + B6	3	4	4	Voor- en nadelen van	3,67
	HM	B7	-1	-1	0	Berekenen van kosten	-0,67
	HN	B8 + B6	-1	-1	-2	Berekenen van kosten	-1,33
Gemiddeld verschil per sub			-0,43	-0,57	-0,57		-0,52
Gemiddeld verschil per hoofdcompetentie			-0,52				

[illegible]

Verschil oud bewoners en begeleiders

	Naam	Naam Begeleider	1.1 Ik weet precies wat mijn inkomsten en uitgaven per maand zijn.	1.2 Ik weet precies hoeveel rekeningen ik nog moet betalen.	1.3 Al mijn belangrijke papieren (zoals loonstrookjes, rekeningen, polissen) bewaar ik geordend.	1.4 Als ik studiefinanciering, een toeslag of een uitkering nodig heb, weet ik hoe ik dit moet aanvragen.	1.5 Ik beheer zelf mijn bank en/of spaarrekening.	1.6 Ik controleer altijd of de afschrijvingen en/of bijschrijvingen kloppen.	1.7 Ik weet elke maand hoeveel ik voor noodzakelijke uitgaven nodig heb, en hoeveel ik vrij te besteden heb.	1.8 Ik open de post altijd meteen.	1.9 Ik onderneem zelf actie als ik merk dat er iets niet goed verloopt (bv achterstand betalingen, niet kloppen van afschrijvingen).	1.10 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).	Gemiddeld verschil per bewoner
1. In kaart brengen	OA	B1	0	0	0	1	1	0	0	2	1	Inzicht in inkomsten	0.56
	OB	B2	0	0	-1	-1	0	0	0	2	0	Ordenen van	-0.22
	OC	B3	0	2	1	1	1	-3	0	0	1	Inzicht in inkomsten	0.33
	OD	B5	0	3	2	1	0	4	0	3	2	Inzicht in inkomsten	1.67
	OF	B7	1	1	0	1	1	3	2	0	3	Inzicht in inkomsten	1.33
	OG	B8	-1	0	1	0	0	0	0	1	0	Inzicht in inkomsten	0.11
	OH	B8	0	0	0	1	0	0	0	0	0	Inzicht in inkomsten	0.11
	OM	B9	0	1	2	0	1	2	0	2	3	Inzicht in inkomsten	1.22
	ON	B9	0	2	-1	2	3	1	1	1	-1	Inzicht in inkomsten	0.89
	Gemiddeld verschil per sub Gemiddelde per hoofdcompetentie			0.00 0,67	1.00	0.44	0.67	0.78	0.78	0.33	1.00	1.00	

[illegible]

3. Vooruit kijken	Naam	Naam Begeleider	3.1 Wat er ook gebeurt, ik zorg er altijd voor dat ik voldoende geld heb om mijn noodzakelijke rekeningen te kunnen betalen.	3.2 Ik heb spaargeld, dat ik kan gebruiken bij onverwachte uitgaven of rekeningen.	3.3 Als ik iets wil hebben, wat ik niet meteen kan betalen, spaar ik daar eerst voor.	3.4 Ik weet wanneer ik noodzakelijke, wenselijke of verplichte verzekeringen moet afsluiten.	3.5 Ik weet wat ik kan/moet doen als mijn inkomsten plotseling dalen, zodat ik financieel niet in de problemen kom.	3.6 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).	Gemiddeld verschil per bewoner
	OA	B1	2	0	0	1	0	Ook bij onverwachte	0,60
	OB	B2	0	0	1	0	1	Ook bij onverwachte	0,40
	OC	B3	0	1	0	1	0		0,40
	OD	B5	-1	-2	-1	0	1	Ook bij onverwachte	-0,60
	OF	B7	2	2	-1	1	2	Verzekeringen	1,20
	OG	B8	1	2	0	0	1	Sparen voor een	0,80
	OH	B8	1	1	1	2	0	Ook bij onverwachte	1,00
	OM	B9	3	3	2	1	2	Ook bij onverwachte	2,20
	ON	B9	2	0	2	1	0	Sparen voor	1,00
Gemiddeld verschil per sub			1,11	0,78	0,44	0,78	0,78		0,78
Gemiddeld verschil per hoofdcompetentie			0,78						

4. Bewust financiële producten kiezen	Naam	Naam Begeleider	4.1 Ik weet de voor- en nadelen van een financieel product.	4.2 Ik weet hoeveel een financieel product mij kost en wat de voorwaarden voor mij inhouden.	4.3 Ik bereken voor ik een financieel product afsluit of ik het maandelijks kan betalen.	4.4 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).	Gemiddeld verschil per bewoner
	OA	B1	-2	0	0	Voor- en nadelen van	-0,67
	OB	B2	0	-1	0	Voor- en nadelen van	-0,33
	OC	B3	2	2	0		1,33
	OD	B5	1	2	2	Voor- en nadelen van	1,67
	OF	B7	2	2	2	Voorwaarden en	2,00
	OG	B8	-1	-1	2	Voor- en nadelen van	0,00
	OH	B8	1	1	1	Berekenen van kosten	1,00
	OM	B9	1	0	1	Berekenen van kosten	0,67
	ON	B9	1	1	2	Berekenen van kosten	1,33
Gemiddeld verschil per sub			0,56	0,67	1,11		0,78
Gemiddeld verschil per hoofdcompetentie			0,78				

5. Over voldoende kennis beschikken	Naam	Naam Begeleider	5.1 Ik weet waar ik informatie over financiën kan vinden.	5.2 Ik weet bij wie of waar ik terecht kan als ik vragen heb over mijn financiën of wanneer ik in financiële problemen kom.	5.3 Ik weet wat woorden uit brieven of emails die te maken hebben met mijn financiën betekenen.	5.4 Ik kan de berekeningen maken die nodig zijn om mijn geld te beheren.	5.5 Ik weet wat mijn rechten en plichten als consument zijn.	5.6 Ik weet in hoeverre veranderingen in de wet van invloed kunnen zijn of mijn financiën.	5.7 Ik weet wanneer ik recht heb op de verschillende uitkeringen of bijdrages.	5.8 Aan welke van de volgende punten wordt aandacht besteed in de begeleiding (meerdere antwoorden mogelijk).	Gemiddeld verschil per bewoner
	OA	B1	0	0	0	0	-1	2	-1	Waar informatie over	0,00
	OB	B2	0	-1	0	0	0	0	-1	Betekenis van brieven	-0,29
	OC	B3	1	1	2	0	0	3	1		1,14
	OD	B5	0	0	1	1	0	2	1	Waar informatie over	0,71
	OF	B7	1	1	1	2	-1	-1	-3	Waar informatie over	0,00
	OG	B8	1	0	0	0	-2	2	-1	Waar informatie over	0,00
	OH	B8	1	1	1	0	1	1	2	Waar informatie over	1,00
	OM	B9	0	0	0	1	0	0	-1	Betekenis van brieven	0,00
	ON	B9	1	0	3	1	1	1	1	Waar informatie over	1,14
Gemiddeld verschil per sub			0,56	0,22	0,89	0,56	-0,22	1,11	-0,22		0,41
Gemiddeld verschil per hoofdcompetentie			0,41								

Instrument voor interviews begeleiders woonbegeleiding + 2Live

Voor het project “Me, myself and money” worden zoveel begeleiders geïnterviewd als nodig is, voor er een verzadiging optreedt met een maximum van 10. Middels een enquête onder bewoners en oud-bewoners is bepaald waar het onderzoek en dus ook de interviews zich meer specifiek op gaan richten.

Met het totale onderzoek (enquête, interviews, literatuuronderzoek) wil ik een antwoord vinden op de volgende probleemstelling:

Aan welke competenties van jongeren moeten de begeleiders van 2Live en woonbegeleiding meer aandacht besteden, zodat de jongeren financieel zelfredzaam worden en wat hebben de begeleiders hiervoor nodig? (Vroomans, 2013)

Met de interviews wil ik een antwoord krijgen op de volgende onderzoeksvragen:

- 1. Welke kennis en middelen hebben begeleiders nu?**
- 2. Welke kennis en middelen hebben begeleiders volgens professionals nodig om jongeren de competenties te leren, waarover de jongeren nu nog niet beschikken?** (Vroomans, 2013)

Uit de enquêtes (eerste deel van het totale onderzoek) is gebleken dat aan meerdere competenties aandacht besteed zou moeten worden, maar omdat dit te groot is voor dit project richt ik me op de competentie die er bij zowel de huidige bewoners, oud bewoners en de begeleiders uitsprong. Dit is de competentie ‘Vooruit kijken’.

In de interviews maak ik gebruik van open vragen, omdat hetgeen ik wil van de begeleiders wil weten over de competentie ‘Vooruit kijken’ (ervaringen en perspectief in het aanleren van deze competentie aan jongeren) zich niet leent voor voorgestructureerde antwoorden. Ik krijg hiermee meer genuanceerde antwoorden door, welke meer mogelijkheid bieden om kennis vast te stellen. Ik breng de geïnterviewde niet op ideeën, door de antwoorden al voor te beschrijven (Baarda ea, 2012).

De gestelde vragen zijn gecheckt op:

Helder en eenvoudig taalgebruik

Geen suggestieve vragen

Geen dubbele vragen

Respondent moet antwoord kunnen geven

Geen controversiële vragen

Geen evaluatie en waaromvragen

Aansluiten bij niveau respondent

(Baarda ea, 2012)

Bijlage 3: Instrument interviews

Interviewschema

Intro (ca. 5 min.)	
Introductie	Bedanken voor medewerking Korte uitleg project "Me, myself and money". (is al eerder uitgelegd in teamvergaderingen).
Duur interview	Ongeveer 1 uur.
Doelstellingen van het onderzoek	- Inzicht in de competenties die jongeren nog nodig hebben voor financiële zelfredzaamheid. - Inzicht in wat de begeleiders nodig hebben om jongeren te leren financieel zelfredzaam te worden. Om uiteindelijk een methodiek/instrument/training te ontwikkelen voor begeleiders om jongeren te leren financieel zelfredzamer te worden.
Onderwerp interview	Vertellen wat uit enquête naar voren is gekomen; dat meerdere competenties eigenlijk uitgewerkt moeten worden, maar dat dit voor dit project te veel is en ik me dus richt op 1 competentie die bij alle groepen eruit sprong. "Vooruit kijken; De jongere realiseert zich dat wensen en gebeurtenissen op de middellange en de lange termijn financiële gevolgen hebben en stemt zijn huidige bestedingen hierop af". Vertellen welke subcompetenties hierbij horen. De competentie en subcompetentie zal ik op papier aan de geïnterviewde geven, zodat hij/zij tijdens het interview indien nodig kan zien wat hieronder verstaan wordt, als we het over deze competentie hebben. In dit interview wil ik erachter komen wat begeleiders al wel weten/kunnen over deze hoofdcompetentie en wat begeleiders nodig hebben om deze competentie jongeren te leren.
Verwerking resultaten/toestemming opname	Het gesprek moet opgenomen worden om precies en betrouwbaar alle gegevens te kunnen verwerken. Het interview zal letterlijk uitgeschreven worden. Deze zal ik per mail naar je toesturen, zodat je kunt aangeven of je het een juiste weergave vindt. De opname van het gesprek wordt vernietigd nadat het onderzoeksverslag is goedgekeurd door de masteropleiding. In de verwerking is uw naam niet terug te vinden. Alles wat je vertelt, gebruik ik uitsluitend voor dit project. Geef je toestemming voor opname van het interview?
Afronding intro	• Heb je nog vragen voordat we beginnen? • Opname starten. Toestemming op band herhalen.
Beginvragen en bijbehorende topics	
1. Hoeveel van jouw jongeren met doelen binnen het financiële leefgebied sparen? <i>Ca 1 min</i>	• Procent • ... van de ...
2. Welke redenen om te sparen ken je en hoe kunnen/moeten jongeren hierin worden? <i>Ca. 5 min</i>	Voorbeelden om te sparen: • Voor noodzakelijk onverwachte zaken • Voor noodzakelijke geplande zaken • Voor niet noodzakelijke wensen • Geplande/ong geplande zaken Doorvragen op: • Waar hebben de jongeren het meeste moeite mee? • Hoe motivatie vergroten • Hoe belang duidelijk maken voor de verschillende vormen/redenen van sparen.

Bijlage 3: Instrument interviews

3. Welke adviezen kun je jongeren geven over sparen? <i>Ca 5 min</i>	Voorbeelden om te sparen: • Voor uitgeven, eerst sparen • Spaarrekening Doorvragen op: Begeleiding op kennis, vaardigheden, houding van jongeren; • Welke kennis hebben jongeren over het algemeen al? • Welke kennis breng je op hen over? • Welke instrumenten worden in begeleiding gebruikt voor sparen? • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin al? (bv afsluiten van bankrek, automatisch sparen) • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin nog niet? • Hoe vergroot men de motivatie van de jongeren om te sparen • Welke rol/houding moet begeleiders aannemen: adviseur, deskundige, coach? (adviseur op basis van?) • Wat gaat hierin goed, wat vind je lastig?
4. Hoe kunnen de jongeren voorbereid worden op geplande veranderingen, die van invloed zijn op zijn/haar financiën? Wordt dit gedaan? <i>Ca. 5 min</i>	Voorbeelden: • Verhuizing • Studie ↔ Werk Doorvragen op: Begeleiding op kennis, vaardigheden, houding van jongeren; • Welke kennis hebben jongeren over het algemeen al? • Welke kennis breng je op hen over? • Welke adviezen kun je hen geven? • Welke instrumenten gebruikt de begeleiding over veranderingen? • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin al? (bv aanvragen div toelages, sparen, begroting aanpassen) • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin nog niet? • Hoe vergroot je de motivatie van de jongeren om rekening te houden met veranderingen? • Welke rol/houding neem je in de begeleiding aan: adviseur, deskundige, coach? • Wat gaat hierin goed, wat vind je lastig?
5. Hoe bereid je jongeren voor op veranderde omstandigheden? <i>Ca. 5 min</i>	Voorbeelden: • Verlies baan • Als relatie eindigt en toch alleen moet gaan wonen • Indien niet meer in aanmerking komt voor toelages Doorvragen op: Begeleiding op kennis, vaardigheden, houding van jongeren; • Welke kennis hebben jongeren over het algemeen al? • Welke kennis breng je op hen over? • Welke adviezen geef je hen? Welke opties bespreek je? • Welke instrumenten gebruik je in de begeleiding over hiervoor? • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin al? • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin nog niet? • Hoe vergroot je de motivatie van de jongeren om rekening te houden dat situaties kunnen veranderen? • Welke rol/houding neem je in de begeleiding aan: adviseur, deskundige, coach? • Wat gaat hierin goed, wat vind je lastig?

Bijlage 3: Instrument interviews

6. Hoe heb je in de begeleiding aandacht voor verzekeringen? <i>Ca. 5 min</i>	Doorvragen op: Begeleiding op kennis, vaardigheden, houding van jongeren; • Welke kennis hebben jongeren over het algemeen al? • Welke kennis breng je op hen over? • Welke adviezen geef je hen? Welke opties bespreek je? • Welke instrumenten gebruik je in de begeleiding over verzekeringen? • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin al? (bv afsluiten van verzekering, informatie opzoeken, voors-tegens afwegen) • Welke vaardigheden beheersen jongeren hierin nog niet? • Hoe vergroot je de motivatie van de jongeren om zich te verzekeren? • Welke rol/houding neem je in de begeleiding aan: adviseur, deskundige, coach? • Wat gaat hierin goed, wat vind je lastig?
7. Weet je het verschil tussen noodzakelijke, verplichte en wenselijke verzekeringen? <i>Ca. 5 min</i>	Voorbeelden: • Wa, inboedel, zorgverzekering, auto, diefstal fiets, brommer, glas. Doorvragen op: • Welke verzekeringen zijn er (waar jongeren mee te maken hebben)? • Hoe maak je het verschil duidelijk aan jongeren • Gebruik instrumenten • Bespreek je de voor- en nadelen
8. Herken je het dat de competentie “vooruit kijken” voor veel jongeren lastig is? <i>ca. 5 min</i>	Voorbeelden/ topics bij Vooruit kijken • Sparen • Verzekeringen • Buffer hebben • Noodzakelijke rekeningen kunnen blijven betalen • Terugval in inkomsten • Onverwachte zaken • Veranderingen in leven Doorvragen op: • Ervaringen op dit gebied • Waarom hebben ze hier moeite mee? Zit hem in de kennis, vaardigheden of houding?
9. Hoe maak je het belang van “vooruit kijken” aan een jongere duidelijk? <i>ca. 5 min</i>	Voorbeelden/ topics bij Vooruit kijken • Sparen • Verzekeringen • Buffer hebben • Noodzakelijke rekeningen kunnen blijven betalen • Terugval in inkomsten • Onverwachte zaken • Veranderingen in leven Doorvragen op: • Is de begeleiding gericht op kennis, vaardigheden en/of houding? • Motivatie • Gebruik instrumenten

Bijlage 3: Instrument interviews

10. Wat zijn succesfactoren die in de begeleiding helpen bij de competentie “vooruit kijken” <i>ca. 5 min</i>	Doorvragen op: • Factoren op gebied van kennis? • Factoren op gebied van vaardigheden • Factoren en op gebied van houding • Ervaring • Gebruik instrumenten • Motivatie • Werken deze factoren ook voor andere competenties • Succesfactoren die wel voor andere competenties werken
11. Welke knelpunten ervaar je in de begeleiding voor de competentie “vooruit kijken”? <i>ca. 5 min</i>	Doorvragen op: • Knelpunten op gebied van kennis • Knelpunten op gebied van vaardigheden • Knelpunten op gebied van houding • Ervaring • Instrumenten of het gebrek hieraan • Zijn dit ook knelpunten in andere competenties? • Knelpunten voor andere competenties
12. Wat zou jij nodig hebben om de begeleiding op de competentie “vooruit kijken” te verbeteren? <i>ca. 5 min</i>	Doorvragen op: • Kennis (informatie, informatiebronnen) • Vaardigheden (instrumenten, handvaten) • Houding (motivatie jongeren/motivatie beg)
13. De begeleiders geven in de enquête aan dat er meer begeleiding voor deze competentie geboden wordt, dan de bewoners en oud bewoners. Heb je hier een verklaring voor? <i>Ca 5 min</i>	Doorvragen op: • Over- onderschatting jongeren • Over- onderschatting begeleiding
Afsluiting interview (ca. 5 min)	
Heeft u nog iets toe te voegen?	
Wat vond je van het interview?	
Aangeven dat ze me altijd mogen bellen of mailen als hen nog zaken te binnen schiet, die van belang kunnen zijn voor dit onderzoek.	
De uitgeschreven tekst zal ik naar je toe mailen, zodat je kunt aangeven of de weergave correct is..	
Voor het ontwikkelen van een methodiek/instrument/training zal ik waarschijnlijk een werkgroep oprichten. Zou je hier eventueel aan willen deelnemen?	
Mijn hartelijke dank voor uw medewerking.	

Ik ga interview eerst afnemen bij twee critical friends en pas evt daarop de vragen en tijdsplanning aan.

Verantwoording van de keuze van de topics_(Peters, 2013)

De topics zijn vastgesteld met behulp van de uitwerking van de competentie 'Vooruit kijken' door het Nibud, zoals deze in het onderzoeksontwerp behorende bij het project "Me, myself and money" (2013) zijn beschreven.

1. Vooruit kijken

De consument realiseert zich dat wensen en gebeurtenissen op de middellange en de lange termijn financiële gevolgen hebben en stemt zijn huidige bestedingen hierop af.

De consument is in staat om:

- te beoordelen of hij in geval van (geplande en ongeplande) wensen en gebeurtenissen over voldoende inkomsten beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen blijven voldoen;
- te beschikken over een positief eigen vermogen voor (geplande en ongeplande) hoge uitgaven;
- mogelijke (geplande en ongeplande) hoge uitgaven op de middellange en de lange termijn verantwoord op te vangen door middel van sparen of lenen;
- te beoordelen welke verzekeringen in zijn situatie noodzakelijk, wenselijk of verplicht zijn;
- maatregelen te bedenken waardoor hij een terugval in het inkomen door (geplande en ongeplande) veranderde omstandigheden in de toekomst kan opvangen;
- acties te ondernemen waardoor de huishoudfinanciën in geval van (geplande en ongeplande) wensen en gebeurtenissen in balans blijven.

Bibliografie

Baarda ea, B. (2012). *Basisboek methoden en technieken*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

Harinck, F. (2012). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Apeldoorn: Garant.

Peters, V. (2013). *Sheets Kwalitatief onderzoek*. Geraadpleegd op 22 mei 2013, van Han Scholar: <https://online.han.nl/sites/8-vdo-mastersw/cohort5/>

Vroomans, F. (2013). *Onderzoeksontwerp "Me myself and money"*. Beuningen.

Vroomans, F. (2012). *Projectcontract "Me, myself and money"*. Beuningen.

Boom 2: vooruit kijken

Omschrijving

-

- (1) Competentie Vooruit kijken
- (2) - sparen
- (3) . - begeleiding in sparen
- (4) . . - adviezen sparen
- (5) . . . - automatisch sparen
- (5) . . . - buffer
- (5) . . . - eerst sparen dan andere uitgaven
- (5) . . . - eerst vaste lasten
- (5) . . . - fictieve huur sparen
- (5) . . . - reden om te sparen hebben
- (5) . . . - als ik jou was
- (5) . . . - twee rekeningen
- (5) . . . - Doel stellen
- (4) . . . - belang van sparen
- (5) . . . - blijven benoemen
- (5) . . . - naar toekomst kijken/zelfstandig wonen
- (5) . . . - inzicht geven na ervaren
- (5) . . . - hun belang/motivatie zoeken
- (5) . . . - ervaren
- (6) . . . - inzicht geven na ervaren na moment
- (5) . . . - rolmodel gebruiken
- (5) . . . - overtuigen, laten beseffen van belang
- (6) . . . - voorbeelden/ redenen van sparen benoemen noemen
- (6) . . . - naar toekomst kijken/zelfstandig wonen
- (6) . . . - wijzen op consequenties
- (6) . . . - besef geen huur, niet reeel
- (4) . . . - begroting maken
- (4) . . . - doel en reden geven om te sparen
- (4) . . . - ervaring begeleiders gebruiken
- (4) . . . - meekijken met bankrekening
- (4) . . . - op zoek naar oorzaken van te weinig geld
- (4) . . . - spaarrekening openen
- (4) . . . - inzichtelijk maken
- (5) . . . - inzicht in kosten
- (4) . . . - afspraken maken
- (4) . . . - voorbeelden noemen
- (4) . . . - controleren
- (4) . . . - praten/ bespreekbaar maken
- (3) . - instrument sparen
- (4) . . - per beg verschillend
- (4) . . - computer/internet
- (5) . . . - Nibud-site
- (4) . . . - enveloppen/potjes
- (4) . . . - kasboek bijhouden
- (4) . . . - overzicht /schema
- (4) . . . - pen en papier
- (4) . . . - verplichting meekijken financien
- (4) . . . - budgetoverzicht
- (4) . . . - dichte spaarpot
- (4) . . . - bankpasbeheer
- (3) . - rol sparen
- (4) . . - adviseur
- (5) . . . - 4

-
- (4) . . . - coach
 - (5) - 5
 - (4) . . . - deskundige
 - (5) - 1
 - (3) . . - werktzame factoren in begeleiding sparen
 - (4) . . . - factoren jongeren
 - (5) - achtergrond
 - (5) - belang zien
 - (5) - discipline
 - (5) - ervaren
 - (5) - motivatie
 - (5) - spaarrekening hebben
 - (5) - concreet doel voor ogen
 - (5) - inzicht hebben
 - (5) - spaargeld zien groeien
 - (5) - succeservaringen op korte termijn
 - (4) . . . - factoren begeleiding
 - (5) - ervaring begeleiders gebruiken
 - (5) - gebruik netwerk
 - (5) - rolmodel gebruiken
 - (5) - vertrouwen van jg
 - (5) - herhalen/ terug laten komen
 - (5) - hun belang/motivatie zoeken
 - (3) . . - spaargeld Oosterpoort
 - (3) . . - redenen van sparen
 - (4) . . . - naar toekomst kijken/zelfstandig wonen
 - (4) . . . - rijbewijs
 - (4) . . . - school
 - (4) . . . - scooter
 - (4) . . . - vakantie
 - (4) . . . - leuke dingen
 - (4) . . . - wensen spullen
 - (4) . . . - buffer
 - (3) . . - knelpunten sparen
 - (4) . . . - factoren jongeren
 - (5) - achtergrond
 - (5) - echt overmaken/ consequent zijn
 - (5) - eerder uitgeven
 - (6) - veel kleine uitgaven
 - (5) - geen 'nee' kunnen zeggen
 - (5) - geen inzicht geven
 - (5) - hier en nu leven
 - (5) - impulsiviteit
 - (5) - belang niet zien/ geen besef
 - (5) - niet automatisch sparen
 - (5) - toekomst nog niet concreet
 - (5) - waarde van geld niet kennen
 - (5) - als eerste besparen op spaargeld
 - (5) - motivatie
 - (5) - per jg verschillend
 - (5) - niet uit kunnen stellen van behoeften
 - (5) - biologisch bepaald
 - (5) - aankopen doen om lekkerder in vel te zitten
 - (5) - verstandelijk vermogen
 - (5) - geen goede verdeling leuke dingen vs sparen
 - (4) . . . - factoren begeleiding
 - (5) - beg niet kundig
 - (5) - meebepalen/meekijken met iemand die 18+ is
 - (4) . . . - andere/externe factoren

-
- (5) . . . - ruimte in tijd om op te maken
 - (5) . . . - schulden
 - (5) . . . - gemak techniek, om er weer aan te komen
 - (5) . . . - huur wordt betaald
 - (5) . . . - te weinig inkomsten
 - (5) . . . - verleidingen
 - (5) . . . - minder gewoon in de maatschappij
 - (3) . - kennis die jij bezitten sparen
 - (4) . . - waarde van geld
 - (4) . . - hoeveel ze over hebben
 - (4) . . - weten dat het slim is om te sparen
 - (4) . . - weten wat ze moeten doen om te sparen
 - (4) . . - bestaan van spaarrekening
 - (4) . . - per jij verschillend
 - (3) . - vaardigheden die jij al beheersen sparen
 - (4) . . - betalingen doen
 - (4) . . - daadwerkelijk sparen/ automatisch
 - (4) . . - geld uitgeven
 - (4) . . - internetbankieren
 - (4) . . - afhankelijk van achtergrond
 - (4) . . - per jij verschillend
 - (3) . - verbeterpunten sparen
 - (4) . . - factoren jongeren
 - (5) . . . - automatisch sparen
 - (5) . . . - rekening houden met huur in toekomst
 - (5) . . . - uitstellen van aankopen
 - (4) . . . - factoren begeleiding
 - (5) . . . - concreet toekomst beeld schetsen
 - (5) . . . - instrumenten om concreet inzichtelijk te maken
 - (5) . . . - meer sturen/adviseren
 - (5) . . . - minder vrijblijvend sparen
 - (2) . - geplande veranderingen
 - (3) . . - begeleiding geplande veranderingen
 - (4) . . . - Advies geplande veranderingen
 - (5) . . . - werk zoeken
 - (5) . . . - wachten op uitverkoop
 - (4) . . . - belang geplande veranderingen
 - (5) . . . - bewust van keuzemogelijkheden + gevolgen
 - (5) . . . - naar toekomst kijken/zelfstandig wonen
 - (5) . . . - ervaren
 - (5) . . . - inzicht in kosten
 - (5) . . . - wijzen op de feiten
 - (4) . . . - ervaring begeleiders gebruiken
 - (4) . . . - hun belang/motivatatie zoeken
 - (4) . . . - combi sparen lange er korte termijn
 - (4) . . . - monitoren
 - (4) . . . - afhankelijk wat jij wil
 - (4) . . . - zoveel mogelijk zelf laten doen
 - (4) . . . - praten/ bespreekbaar maken
 - (4) . . . - prioriteiten vaststellen
 - (4) . . . - voorbeelden noemen
 - (4) . . . - zoeken naar mogelijkheden
 - (4) . . . - herhalen/ terug laten komen
 - (4) . . . - lesgeld meenemen in begroting
 - (4) . . . - veranderingen inzichtelijk maken qua financiën
 - (4) . . . - informeren
 - (4) . . . - aansluiten bij jij
 - (4) . . . - per jij verschillend
 - (3) . . - instrument geplande veranderingen

-
- (4) . . . - overzicht /schema
 - (4) . . . - computer/internet
 - (5) - voordeelmuis.nl
 - (5) - Site Duo
 - (5) - Nibud site
 - (4) . . . - enveloppen/potjes
 - (4) . . . - pen en papier
 - (4) . . . - standaardformulier met kosten
 - (4) . . . - budgetbeheer
 - (4) . . . - budgetprogramma fiona
 - (3) . . - knelpunten geplande veranderingen
 - (4) . . . - factoren jongeren
 - (5) - belang niet zien/ geen besef
 - (5) - echt overmaken/ consequent zijn
 - (5) - hier en nu leven
 - (5) - motivatie
 - (5) - niet aan afspraken houden
 - (5) - overschatting jj
 - (5) - uitgaven voor anderen
 - (5) - vaardigheden
 - (5) - geen inzicht
 - (6) - geen inzicht in kosten
 - (6) - geen inzicht in komende rekeningen
 - (5) - te weinig concreet beeld
 - (5) - niet kunnen aanpassen aan nieuw budget
 - (4) . . . - factoren begeleiding
 - (5) - per jj verschillend
 - (5) - aanvoelen waar hulp
 - (5) - te weinig tijd
 - (5) - niet continu zicht op jj
 - (4) . . . - andere/externe factoren
 - (5) - te weinig inkomsten
 - (6) - weinig werk te vinden
 - (3) . . - rol geplande veranderingen
 - (4) . . . - adviseur
 - (5) - 5
 - (4) . . . - coach
 - (5) - 6
 - (3) . . - vaardigheden die jj al beheersen sparen voor geplande verand
 - (4) . . . - afhankelijk van achtergrond
 - (4) . . . - per jj verschillend
 - (4) . . . - toelages aanvragen
 - (4) . . . - tweede begroting maken
 - (4) . . . - uitgave bijhouden/weten waar bezuinigen
 - (4) . . . - weten van lesgeld
 - (4) . . . - informatie opzoeken
 - (3) . . - verbeterpunten sparen voor geplande veranderingen
 - (4) . . . - voorlichting
 - (4) . . . - nadenken voor je wat zegt
 - (4) . . . - goede analyse
 - (4) . . . - concreet standaard voorbeeld bij verhuizen
 - (4) . . . - ervaren
 - (3) . . - werkzame factoren geplande veranderingen
 - (4) . . . - factoren jongeren
 - (5) - achtergrond
 - (5) - belang zien
 - (5) - motivatie
 - (5) - blijven betalen van vaste lasten bij dalen inkomen
 - (5) - zelf gekozen verandering maakt motivatie hoger

- (4) . . . - factoren begeleiding
- (5) - combi sparen lange er korte termijn
- (5) - duidelijk zijn
- (5) - ervaring begeleiders gebruiken
- (5) - gebruik netwerk
- (5) - samen doen
- (5) - vertrouwen van j
- (5) - zoveel mogelijk zelf laten doen
- (2) - ongeplande veranderingen
- (3) . - begeleiding ongeplande veranderingen
- (4) . . - adviezen ongeplande veranderingen
- (5) . . . - gevolgen benoemen op moment
- (5) . . . - gevolgen benoemen bij aanzien komen
- (5) . . . - welke actie ondernomen moet worden op moment
- (5) . . . - vaste lasten blijven betalen
- (4) . . . - gevolgen benoemen
- (5) . . . - gevolgen relatie
- (5) . . . - gevolgen/belang baanverlies
- (4) . . . - pas op moment
- (5) - wijzen op consequenties
- (5) - begroting maken na moment
- (5) - inzicht geven na ervaren na moment
- (5) - welke actie ondernomen moet worden op moment
- (4) . . . - ervaring begeleiders gebruiken
- (4) . . . - geen begeleiding
- (3) . - instrumenten ongeplande veranderingen
- (4) . . - computer/internet
- (4) . . - voorbeelden noemen
- (4) . . - pen en papier
- (4) . . - overzicht /schema
- (3) . - knelpunten ongeplande veranderingen
- (4) . . - geen spaargeld
- (4) . . - niet voorbereid
- (4) . . - te weinig inkomsten
- (4) . . - te hoog gegrepen om nu al rekening mee te houden
- (4) . . - te weinig tijd
- (4) . . - maar tijdelijk gemotiveerd
- (4) . . - motivatie
- (4) . . - geen inzicht in gevolgen
- (4) . . - weerstand/frustratie
- (4) . . - verleidingen
- (3) . - rol ongeplande veranderingen
- (4) . . - adviseur
- (5) . . . - 2
- (4) . . . - coach
- (5) . . . - 4
- (4) . . . - deskundige
- (5) . . . - 1
- (3) . - verbeterpunten sparen voor onverwachte zaken
- (4) . . - monitoren
- (3) . - werkzame factoren ongeplande veranderingen
- (4) . . - voorbeelden noemen
- (4) . . - ervaren
- (4) . . - zoeken naar mogelijkheden
- (4) . . - snel gemotiveerd/ belang inzien
- (4) . . - gebruik netwerk
- (2) - verzekeringen
- (3) . - begeleiding verzekeringen
- (4) . . - adviezen verzekeringen

-
- (5) . . . - grote verzekeringsmaatschappij zorgverz
 - (5) . . . - bank wa
 - (5) . . . - vergelijken
 - (4) . . . - belang verzekeren
 - (5) . . . - voorlichting
 - (5) . . . - voorbeelden noemen
 - (5) . . . - wijzen op consequenties
 - (4) . . . - controleren
 - (4) . . . - informeren
 - (4) . . . - inzicht in kosten
 - (4) . . . - pas op moment
 - (4) . . . - per beg verschillend
 - (4) . . . - samen doen
 - (4) . . . - verplichten
 - (4) . . . - zoeken naar meest geschikt
 - (4) . . . - zoveel mogelijk zelf laten doen
 - (4) . . . - voor- nadelen bespreken
 - (4) . . . - inzichtelijk maken
 - (4) . . . - bij start
 - (3) . . - instrumenten verzekeringen
 - (4) . . . - checklist
 - (4) . . . - computer/internet
 - (5) . . . - vergelijkingssites
 - (4) . . . - opvang oosterpoort
 - (4) . . . - rekenmachine
 - (4) . . . - verplichten
 - (4) . . . - voorbeelden noemen
 - (3) . . - kennis die jj bezitten verzekeringen
 - (4) . . . - wa-verzekering
 - (4) . . . - zorgverzekering
 - (3) . . - knelpunten verzekeringen
 - (4) . . . - factoren jongeren
 - (5) . . . - automatisch kiezen voor verz van ouders
 - (5) . . . - besef doel zorgtoeslag
 - (5) . . . - daadwerkelijk uitzoeken
 - (5) . . . - te weinig kennis jj
 - (5) . . . - traagheid van jj om te regelen
 - (5) . . . - vaardigheden
 - (4) . . . - factoren begeleiding
 - (5) . . . - weten wat slim is om te verzekeren
 - (5) . . . - controleren op moment dat ze ermee te maken krijgen
 - (4) . . . - niet alles is te ondervangen
 - (4) . . . - gat tussen toeslag en premie
 - (4) . . . - hoge bedragen, makkelijk in schulden
 - (3) . . - rol verzekeringen
 - (4) . . . - adviseur
 - (5) . . . - 5
 - (4) . . . - coach
 - (5) . . . - 4
 - (4) . . . - deskundige
 - (5) . . . - 3
 - (3) . . - succesfactoren verzekeringen
 - (4) . . . - voorbeelden noemen
 - (4) . . . - verplichten
 - (4) . . . - makkelijk uit te leggen
 - (4) . . . - verzekeren via bank
 - (3) . . - vaardigheden/kennis die jj al beheersen verzekeringen
 - (4) . . . - zorgverzekering
 - (4) . . . - afsluiten van verzekering

- (4) . . - informatie opzoeken
- (4) . . - besef dat uitbreiding duurder is
- (4) . . - per jj verschillend
- (3) . - verzekeringen waar jj mee te maken hebben
- (4) . . - zorgverzekering
- (4) . . - wa-verzekering
- (4) . . - inboedelverzekering
- (4) . . - brommerverzekering
- (4) . . - overlijdingsverzekering
- (2) - vooruit kijken
- (3) . - begeleiding vooruit kijken
- (4) . . - adviezen vooruit kijken
- (5) . . . - overzicht /schema
- (5) . . . - twee rekeningen
- (5) . . . - beschermende maatregelen bank
- (5) . . . - bewindvoering
- (4) . . - belang van vooruit kijken duidelijk maken
- (5) . . . - hun belang/motivatatie zoeken
- (5) . . . - inzicht geven na ervaren
- (5) . . . - inzicht in kosten
- (5) . . . - naar toekomst kijken/zelfstandig wonen
- (5) . . . - niet belerend
- (5) . . . - praten/ bespreekbaar maken
- (5) . . . - wijzen op concequenties
- (5) . . . - inzicht in kosten
- (5) . . . - overtuigen, laten beseffen van belang
- (5) . . . - voorlichting
- (5) . . . - wijzen op concequenties
- (5) . . . - herhalen/ terug laten komen
- (5) . . . - voorbeelden noemen
- (4) . . - op zoek naar oorzaken van te weinig geld
- (4) . . - combi kennis, vaardigheden, houding
- (4) . . - praten/ bespreekbaar maken
- (4) . . - voorlichting
- (4) . . - direct beschikbare begeleiding
- (4) . . - zelf informatie op laten zoeken
- (4) . . - zoeken naar mogelijkheden
- (4) . . - gericht op kennis en vaardigheden
- (4) . . - inzichtelijk maken
- (4) . . - ontschuldigen
- (4) . . - per jj verschillend
- (4) . . - zoeken naar financiële zekerheid
- (4) . . - ervaring begeleiders gebruiken
- (3) . - instrumenten vooruit kijken
- (4) . . - begroting
- (4) . . - bewindvoering
- (4) . . - budgetbeheer
- (4) . . - budgetprogramma fiona
- (4) . . - checklist
- (4) . . - computer/internet
- (4) . . - flappen/whiteboard
- (4) . . - gebruik netwerk
- (4) . . - kasboek bijhouden
- (4) . . - nibud middelen
- (4) . . - twee rekeningen
- (4) . . - vergelijkingssites
- (4) . . - herinneringen op mobiel
- (3) . - knelpunten vooruit kijken
- (4) . . - factoren jongeren

(5)	.	.	.	- achtergrond
(5)	.	.	.	- combi kennis, vaardigheden, houding
(5)	.	.	.	- erbij willen horen
(5)	.	.	.	- geen ervaring
(5)	.	.	.	- geen inzicht
(5)	.	.	.	- geen inzicht geven
(5)	.	.	.	- hier en nu leven
(5)	.	.	.	- biologisch bepaald
(6)	.	.	.	- invloed blowen
(5)	.	.	.	- impulsiviteit
(5)	.	.	.	- motivatie
(5)	.	.	.	- verstandelijk vermogen
(5)	.	.	.	- eerst ander competenties leren voor vooruit kijken
(5)	.	.	.	- naïviteit
(5)	.	.	.	- snelle behoeftebevrediging
(5)	.	.	.	- geen discipline
(5)	.	.	.	- per jg verschillend
(5)	.	.	.	- problemen andere leefgebieden
(5)	.	.	.	- geen realistische kijk
(5)	.	.	.	- Houding/kennis/vaardigheden
(6)	.	.	.	- houding 3
(6)	.	.	.	- vaardigheden 1
(6)	.	.	.	- kennis 0
(4)	.	.	.	- factoren begeleiding
(5)	.	.	.	- aansluiting eerder hulpverlening
(5)	.	.	.	- motivatie bg
(5)	.	.	.	- rol deskundig past niet bij doelgroep
(5)	.	.	.	- te weinig tijd
(5)	.	.	.	- overdracht eerdere hulpverlening
(5)	.	.	.	- beg niet kundig
(4)	.	.	.	- andere/externe factoren
(5)	.	.	.	- invloed vrienden
(5)	.	.	.	- internet aankopen
(5)	.	.	.	- onduidelijkheid afschrijvingen
(5)	.	.	.	- te weinig inkomsten
(6)	.	.	.	- weinig werk te vinden
(5)	.	.	.	- verandering wetgeving
(5)	.	.	.	- verleidingen
(5)	.	.	.	- gemak techniek, om er weer aan te komen
(5)	.	.	.	- zorgplicht oosterpoort
(5)	.	.	.	- schuld hebben is normaal
(3)	.	.	.	- motivatie vooruit kijken
(4)	.	.	.	- jongeren willen wel
(3)	.	.	.	- succesfactoren vooruit kijken
(4)	.	.	.	- factoren jongeren
(5)	.	.	.	- achtergrond
(5)	.	.	.	- belang zien
(5)	.	.	.	- ervaren
(5)	.	.	.	- motivatie
(5)	.	.	.	- gewenning inzage geven
(5)	.	.	.	- concreet toekomstbeeld hebben
(4)	.	.	.	- factoren begeleiding
(5)	.	.	.	- adviezen
(6)	.	.	.	- combi sparen lange er korte termijn
(6)	.	.	.	- spaarrekening openen
(6)	.	.	.	- twee rekeningen
(5)	.	.	.	- instrumenten
(6)	.	.	.	- kasboek bijhouden
(6)	.	.	.	- overzicht /schema

- (5) . . . - beloning
- (5) . . . - direct beschikbare begeleiding
- (5) . . . - gebruik netwerk
- (5) . . . - herhalen/ terug laten komen
- (5) . . . - positief stimuleren
- (5) . . . - niet belerend
- (5) . . . - voorlichting
- (5) . . . - vertrouwen van jj
- (5) . . . - zelf informatie op laten zoeken
- (5) . . . - kennis is makkelijk bij te brengen
- (5) . . . - alle info is op internet te vinden
- (5) . . . - voorbeelden noemen
- (5) . . . - wijzen op consequenties
- (5) . . . - voorbeeldrol
- (5) . . . - enthousiastmeren
- (3) . - kennis/vaardigheden die jongeren al beheersen
- (4) . . - praktisch zaken
- (4) . . - kennis
- (1) herkenning competentie laag scoren
- (2) - is herkenbaar
- (1) verschil jj en beg
- (2) - belang van bewust van begeleiding
- (3) . - leeft het beter
- (3) . - belangrijk
- (3) . - beklijft het beter
- (2) - ideeën voor bewust van beg
- (3) . - flappen/whiteboard
- (3) . - pen en papier
- (3) . - meer begeleiding bieden
- (3) . - concreter aanbieden
- (3) . - herhalen/ terug laten komen
- (2) - oorzaak verschil begel en jj
- (3) . - mooier neerzetten dan het is
- (3) . - niet interessant op dat moment
- (3) . - niet luisteren
- (3) . - makkelijk uit te leggen
- (3) . - tempo in gesprek
- (3) . - veel tussendoor, niet ervaren als begeleiding
- (3) . - onder- of overschatting van bg of jj
- (3) . - geen structurele aandacht
- (1) aantal met doelen
- (2) - 100%
- (2) - 80%
- (2) - 50-75%
- (2) - 100% in principe
- (2) - 100%
- (2) - 80%
- (2) - 100% in principe, 10 % echt doelen
- (2) - 100%
- (2) - 100% in principe
- (2) - 100%
- (1) verbeterideeën
- (2) - instrument/praktisch
- (3) . - afvinklijstje
- (3) . - bankpasbeheer
- (3) . - concreter aanbieden
- (3) . - handzaam
- (3) . - iets tastbaar voor jj
- (3) . - instrumenten

-
- (3) . - rolmodel gebruiken
 - (3) . - spaarconstructie
 - (3) . - voorbeelden casussen
 - (3) . - voorbeeldzinnen
 - (3) . - werkelijkheid creëren
 - (3) . - beloning op korte termijn
 - (3) . - module, stapsgewijs
 - (4) . . - met doel om te sparen
 - (4) . . - met beloning op korte termijn
 - (3) . - overzicht met wat er allemaal is
 - (4) . . - overzicht verzekeringen
 - (3) . - stroomschema
 - (3) . - visueel/inzichtelijk
 - (3) . - weten wat er allemaal mis kan gaan
 - (4) . . - waar moet rekening mee gehouden worden
 - (2) - begeleiding
 - (3) . - aviserende rol
 - (3) . - beg belang zien
 - (3) . - deskundige rol
 - (3) . - eenheid tussen begeleiders
 - (3) . - onder aandacht begeleiders houden
 - (3) . - kennis concequenties
 - (3) . - kennis
 - (4) . . - waar kan onkunde mee te maken hebben
 - (5) . . . - wie, hoe aan te spreken
 - (4) . . . - info over financieel vangnet
 - (3) . - manier om motivatie te verhoden
 - (3) . - meer begeleiding bieden
 - (3) . - oplossingsgericht werken
 - (3) . - positief stimuleren
 - (3) . - samenwerking financiële instanties
 - (3) . - strakker sturen
 - (3) . - tijd
 - (3) . - goede aansluiting op vorige plek
 - (3) . - van elkaar leren
 - (3) . - aanpasbaar zijn aan j
 - (3) . - kennis meer manieren van sparen
 - (3) . - bewuster worden van wat je doet
 - (1) wat verbetering niet moet zijn
 - (2) . - te veel, of te lange lijsten

Instrument literatuuronderzoek

Voor het project “Me, myself and money” wordt een literatuuronderzoek gedaan.

Met het totale onderzoek (enquête, interviews, literatuuronderzoek) wil ik een antwoord vinden op de volgende probleemstelling:

Aan welke competenties van jongeren moeten de begeleiders van 2Live en woonbegeleiding meer aandacht besteden, zodat de jongeren financieel zelfredzaam worden en wat hebben de begeleiders hiervoor nodig? (Vroomans, 2013)

Met het literatuuronderzoek wil ik een antwoord krijgen op de volgende onderzoeksvragen:

- 1. Welke kennis en middelen hebben begeleiders volgens literatuur nodig om jongeren de competenties te leren, die de jongeren nu nog niet beschikken?** (Vroomans, 2013)

Uit de enquêtes (eerste deel van het totale onderzoek) is gebleken dat aan meerdere competenties aandacht besteed zou moeten worden, maar omdat dit te groot is voor dit project richt ik me op de competentie die er bij zowel de huidige bewoners, oud bewoners en de begeleiders uitsprong. Dit is de competentie “Vooruit kijken”, die door het Nibud (2012) als volgt wordt beschreven:

Vooruit kijken

De consument realiseert zich dat wensen en gebeurtenissen op de middellange en de lange termijn financiële gevolgen hebben en stemt zijn huidige bestedingen hierop af. De consument is in staat om:

- te beoordelen of hij in geval van (geplande en ongeplande) wensen en gebeurtenissen over voldoende inkomsten beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen blijven voldoen;
- te beschikken over een positief eigen vermogen voor (geplande en ongeplande) hoge uitgaven;
- mogelijke (geplande en ongeplande) hoge uitgaven op de middellange en de lange termijn verantwoord op te vangen door middel van sparen of lenen;
- te beoordelen welke verzekeringen in zijn situatie noodzakelijk, wenselijk of verplicht zijn;
- maatregelen te bedenken waardoor hij een terugval in het inkomen door (geplande en ongeplande) veranderde omstandigheden in de toekomst kan opvangen;
- acties te ondernemen waardoor de huishoudfinanciën in geval van (geplande en ongeplande) wensen en gebeurtenissen in balans blijven (Nibud, 2012).

De topics die hierbij naar voren komen zijn:

Doel van literatuuronderzoek:

In kaart brengen van de kennis uit de literatuur die mogelijk kan bijdragen aan verbetering van de hulpverlening mbt de competentie “Vooruit kijken” bij de begeleiders van 2Live en woonbegeleiding.

Zoekplaatsen:

Bronnen die al gebruikt zijn

- Nibud (2008). Geld en gedrag. *Begeleiding voor de beroepspraktijk*. Utrecht: Nibud.
- Madern T. en Van der Schors, A. (2012). *Kans op financiële problemen*. Utrecht: Nibud

- Haster D. (2009). *Basisboek integrale schuldhulpverlening*. Groningen-Houten: Noordhoff
- Henselman, M., Verdegaal, E., & Weijers, M. (2011). *Goed met geld; Hoe financiële opvoeding loont*. Utrecht: Nibud
- Nibud. (2008, april). *Financieel gedrag van jongeren, achtergronden & invloeden*.
- Nibud. (2009, juni). *Learning to Manage Money; Nibud learning goals and competences for children and young people*.
- Nibud. (2012, Mei). *Leren omgaan met geld*.
- Nibud: Marion Weijers, Albert Luten. (2009). *Geld en gedrag; budgetbegeleiding voor de beroepspraktijk*. Utrecht: Nibud.
- YoungWorks en Motivaction i.o.v. Stichting Weet Wat Je Besteedt. (2011). *Moneymindsets; alles wat je moet weten over jongeren en geld*. Stichting Weet Wat Je Besteedt.

Internetplekken

- www.han.nl/studiecentra
- www.nibud.nl
- <http://scholar.google.nl>
- www.swwjb.org (stichting weet wat je besteedt)
- www.wijzeringeldzaken.nl (opgericht op initiatief van rijksoverheid)

De website van Stichting Weet wat je besteedt, Nibud en Wijzer in geldzaken zijn betrouwbare site en waarvan aangenomen mag worden dat de informatie juist is. Zij zijn de koplopers op het gebied van financiën in Nederland. Informatie van websites gevonden via het studiecentra en Google Scholar zullen wel gescand moeten worden op betrouwbaarheid en juistheid. Hiervoor zal ik de checklist van www.webdetective.nl gebruiken (Han, 2011) Gevonden documenten zullen worden gecheckt middels de beoordelingscriteria genoemd in de Reader "Informatie (v)aardig op weg" van de Han studiecentra.

Vindplaatsen en data van verwerving van de informatie worden vastgelegd in een logboek.

Trefwoordenlijst

Sparen EN jongeren (EN hulp of EN begeleiding)
 Sparen EN adolescenten (EN hulp of EN begeleiding)
 Sparen EN hoge uitgaven
 Sparen voor wensen (EN jongeren)
 Financiële zelfredzaamheid (EN hulp of EN begeleiding)
 Financiële zelfredzaamheid EN sparen (EN hulp of EN begeleiding)
 Financieel vooruit kijken (EN hulp of EN begeleiding)
 Financieel vooruit kijken EN sparen (EN hulp of EN begeleiding)
 Financieel vooruit kijken EN hoge uitgaven
 Financiële veranderingen (EN hulp of EN begeleiding)
 Verzekeringen jongeren (EN hulp of EN begeleiding)
 Noodzakelijke verzekeringen jongeren
 Verplichte verzekeringen jongeren
 Begeleiding financiën (geplande en ongeplande) hoge uitgaven
 Begeleiding sparen
 Financieel vangnet (EN begeleiding)
 Begeleiding financiële zelfredzaamheid
 Financial literacy (vertaling: financiële zelfredzaamheid)
 Saving money (AND help)
 Saving money AND Youth (AND help)

Saving money AND Adolescent (AND help)
Planning ahead AND youth/adolescent (AND help)
Planning ahead AND Finances (AND help)
Planning ahead AND money (AND help)

Marijke: Verleidingen/verkooppraatjes hoort inderdaad bij een andere competentie

Bij teveel hits, zal ik de zoekterm steeds verder specificeren en meer combinatie maken met de gebruikte termen.

Indien ik te weinig of geen hits heb, zal ik in bronnen die al eerder zijn gebruikt, zoeken naar alternatieve termen. Daarnaast kan ik in de literatuurlijsten van de bronnen die ik al eerder heb gebruikt, of van hetgeen ik wel vind kijken.

Eventueel kan ik nog termen gebruiken die uit de eerste interviews komen. In deze interviews wordt gevraagd naar het waarom; waarom hebben jongeren moeite hebben met deze competentie? Uit de antwoorden kan ik eventueel nog zoektermen halen. Aangezien de interviews gelijk lopen met het literatuuronderzoek (ivm tijdsplanning niet anders mogelijk) en kan ik deze niet nu al benoemen.

Bibliografie

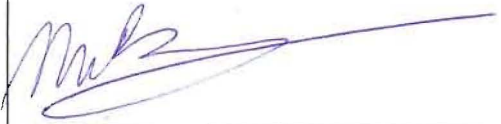
Han, studiecencentrum. (2011). Reader Informatie (v)aardig op weg.

Nibud. (2012). *Goed omgaan met geld; Achtergronden bij de competenties voor financiële zelfredzaamheid*. Gedownload op 6 februari 2013, van
http://www.nibud.nl/fileadmin/user_upload/Documenten/PDF/2012/Goed_omgaan_met_geld.pdf

Vroomans, F. (2013). *Onderzoeksontwerp "Me myself and money"*. Beuningen.

Bijlage 6: Feedbackformulier Onderzoeksinstrumenten

Feedbackformulier Onderzoeksinstrumenten MSW05

Naam betreffende student:	Fiona Vroomans
Studentnummer:	53181
Opleiding:	Master Social Work
Programma:	Social Practice Development
Projectgroepbegeleider:	Marijke van Bommel
Handtekening projectgroepbegeleider:	
Datum:	24-06-2013

Hiermee ga ik akkoord met het gebruik van de/het ontwikkelde onderzoeksinstrument(en):

1. Enquête genaamd "Enquête financiële zelfredzaamheid (voor bewoners/oud bewoners/begeleiders
2. Interview genaamd "Instrument Interview begeleiders v3"
3. Literatuuronderzoek genaamd "Instrument literatuuronderzoek v2 "

(voeg eventueel instrumenten toe indien nodig)

Het onderzoeksinstrumentarium sluit, mits de gegeven feedback verwerkt is, voldoende aan en is een afdoende uitwerking van de concepten die de student wil meten.